ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

(πρώην Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής – Μεσολόγγι)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ : ΚΑΡΑΝΤΖΑΒΕΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (16599) –

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ-ΙΩΑΝΝΑ(16714)

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

ΠΑΤΡΑ 2021

VISIT…

LANZAROTE Caliente.COM

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής απασχολεί όλο και περισσότερο τις επιστημονικές ομάδες ανά τον κόσμο. Πρόκειται για ζήτημα που αφορά όχι μόνο τους περιβαλλοντολόγους και τους φυσικούς επιστήμονες αλλά και την νομική επιστήμη. Ειδικότερα, το σύνολο των ερευνών σε παγκόσμιο επίπεδο για το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής καταδεικνύει την επείγουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται το περιβάλλον και εδώ δε θα μπορούσε να απουσιάζει η νομική επιστήμη. Εξάλλου, οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν υπογραφεί ήδη από τον 19ο αιώνα φανερώνουν την συνειδητοποίηση του ανθρώπου για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο ίδιος στην υπεράσπιση του δικαιώματος για ένα υγιές φυσικό περιβάλλον. Αποτέλεσμα των διεθνών συσκέψεων αποτελούν η Σύμβαση-Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) του Ρίο ντε Τζανέιρο (1992), το Πρωτόκολλο του Κιότο (1997) και η Συμφωνία των Παρισίων (2015).

Αναμφίβολα, έχουν επιτευχθεί σημαντικές συμφωνίες σε διεθνές επίπεδο. Ο ρόλος τους στο Διεθνές Δίκαιο για την κλιματική αλλαγή συνεχώς εξελίσσεται καθιστώντας τες αναγκαίο εργαλείο των χωρών που συμμετέχουν σε αυτές. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ανθρώπων στην ποιότητα ζωής, στο καθαρό περιβάλλον και στην ευημερία. Δηλαδή, αναγνωρίζεται το δικαίωμα «4ης γενιάς» στον περιορισμό την κλιματικής αλλαγής.

Σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες η κύρια πηγή της κλιματικής αλλαγής είναι οι εταιρείες. Για το λόγο αυτό όλο και περισσότερες επιχειρήσεις βρίσκονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και μέτρων για την πρόληψη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση νέων προτύπων επιχειρηματικής λειτουργίας και ανάπτυξης και προέκυψε ως συναπακόλουθο των τεράστιων περιβαλλοντικών προκλήσεων της σύγχρονης πραγματικότητας. Σύμφωνα με αυτή οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες έτσι ώστε να είναι σε θέση να επιτύχουν μια περιβαλλοντική στρατηγική διαχείρισηπου θα έχει θετικές επιπτώσεις τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ίδια την κοινωνία

Ένα ακόμα αξιοσημείωτο γεγονός είναι οτι όλο και περισσότερες βιώσιμες επιχειρήσεις στρέφονται στη χρήση εργαλείων περιβαλλοντικής αξιολόγησης για να μπορέσουν να εντάξουν στη δομή λειτουργεία τους περιβαλλοντικό ορθά κριτήριο. Κυρίως οι λόγοι που θεωρούνται πλέον άμεσα συνδεδεμένο το περιβαλλοντικό κριτήριομε μια εταιρεία η οποία θα επωφεληθεί κερδοφόρα έχει να κάνει με το κομμάτι του ανταγωνισμού. Η ΕΕ ωθεί τις εταιρείες στην υιοθέτηση περιβαλλοντικών πολιτικών λειτουργίας για την προώθηση τη ς βιώσιμης ανάπτυξης.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

<u>Κεφάλαιο 1</u>

Κλιματική αλλαγή: μεταβολή του παγκοσμίου κλίματος και ειδικότερα σε μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών που εκτείνονται σε μεγάλη χρονική κλίμακα.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: ενέργειες των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην συμβολή αντιμετώπισης περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων.

Διεθνές Νομικό Πλαίσιο: Σύνολο νόμων που έχουν υπογράψει τα κράτη που συμμετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς και οι οποίοι ισχύουν σε όλα τα κράτη-μέλη.

Προστατευόμενες θαλάσσιες ζώνες: κάθε θαλάσσια περιοχή η οποία υπόκειται σε καθεστώς προστασίας.

Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή: επιστημονική διακυβερνητική επιτροπή υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

<u>Κεφάλαιο 2</u>

Κέντρο Αειφορίας: οργανισμός με διεθνή δραστηριοποίηση που ειδικεύεται στη μεγιστιποίηση του κοινωνικού,οικονομικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Εσωτερική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: αφορά κυρίως τους υπαλλήλους και συνδέονται με θέματα όπως, η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, η υγεία και η ασφάλεια καθώς και η διαχείριση της αλλαγής ενώ οι περιβαλλοντικές υπεύθυνες πρακτικές σχετίζονται κυρίως με τη διαχείριση των φυσικών πόρων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.

Εξωτερική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: επέκταση της ευθύνης της εταιρείας στην τοπική κοινότητα και αφορά ένα ευρύ σύνολο ενδιαφερόμενων μερών οι οποίοι είναι όχι μόνο οι εργαζόμενοι και οι μέτοχοι αλλά και οι : επιχειρηματικοί εταίροι, οι προμηθευτές, οι πελάτες, οι δημόσιες αρχές και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ) που εκπροσωπούν τις τοπικές κοινότητες ή ασχολούνται με το περιβάλλον.

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος : οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) του οποίου αποστολή είναι η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων: ο στρατηγικός και πολιτικός σχεδιασμός της χώρας για τη διαχείριση των αποβλήτων της.

GLOBAL COMPACT:είναι το οικουμενικό σύμφωνο συμβίωσης σύμφωνα με το οποίο οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμόζουν τις λειτουργίες του με 10 αποδεκτές αρχές στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

<u>Κεφάλαιο 3</u>

Κοινωνικός Απολογισμός: απολογισμός Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Φυσικός οικότοπος: χερσαίες περιοχές ή υγρότοποι που διακρίνονται χάριν των βιολογικών (βιοτικών) και μη βιολογικών (αβιοτικών) γεωγραφικών χαρακτηριστικών τους, είτε είναι εξ ολόκληρου φυσικές είτε ημιφυσικές.

Κοινωνικό βαρόμετρο A.S.B.I: αποτελεί τη μεγαλύτερη διαχρονική έρευνα για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη καθώς λειτουργεί ως στατηγικό εργαλείο και παρατηρητήριο τάσεων όσον αφορά τις στάσεις και τις συμπεριφορές του κοινονικού συνόλου επηρεαζόμενου από την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Ολοκληρωμένη πολιτική poριόντων (ΟΠΠ) : είναι μια πολιτική που προωθείται από την ΕΕ με σκοπό τη δημιουργία μιας αγοράς πιο φιλικής προς το περιβάλλον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Κεφάλαιο 1

Ε.Κ.Ε.: Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

W.M.O.: Παγκόσμια Οργάνωση μετεωρολογίας

IPCC: Διακυβερνητική επιτροπή για την κλιματική αλλαγή

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

U.N.E.P.: Unitednationsenvironmentalprogram, περιβαλλοντικό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών.

U.N.F.C.C.C.: UnitedNationsFrameworkConventiononClimateChange ,Σύμβαση -πλαίσιο του Ο.Η.Ε. για την κλιματική αλλαγή.

Κεφάλαιο 2

Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Ο.Π.Π.: Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων

N.W.M.P.: NationalWasteManagementPlan, Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

ΜΕΑ: Μονάδες Επεξεργασίας Απορριμμάτων

ΜΕΒΑ: Μονάδες Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων

RBMP: RiverBasinManagementPlan, Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμών

Α.Π.Ε.: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Ε.Μ.Π.: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Τ.Ε.Ε.: Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος

ΕΕΠ:Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

UNGC:UNglobalcompact

UNDP: UN Development Programme

GPP:Πράσινεςδημόσιεςπρομήθειες

Κεφάλαιο 3

Ε.Ο.Κ.: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

IPPC: InternationalPlantProtectionConvention, Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή

Σ.Δ.Α.: Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

A.S.B.I.: Awareness & Social Behavior Index κοινωνικόβαρόμετρο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως σημειώνουν οι Bonyhady&Christoff (2007) το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής και η αναγκαιότητα θέσπισης ενός διεθνούς νομικού πλαισίου που θα διέπει τα σχετικά ζητήματα έχουν κάποια ιστορία. Πράγματι, το πρώτο επιστημονικό άρθρο που συζητά την πιθανή υπερθέρμανση του πλανήτη ως ένα αποτέλεσμα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα («CO2») δημοσιεύθηκε το 1896 (Svante, 1896) αν και το διεθνές επιστημονικό και νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής δεν αναπτύχθηκε, παρά μόνο έναν αιώνα αργότερα στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια, έχουμε δει πιο έντονες επιστημονικές και κοινωνικοπολιτικές συζητήσεις για την κλιματική αλλαγή, με αυξανόμενη αίσθηση επείγοντος σχετικά με την ανάγκη αντιμετώπισης του προβλήματος (Gunningham&Sinclair, 2014).

Τις τελευταίες δεκαετίες, το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της στην ανθρώπινη ζωή, ωρίμασε ως ένα θέμα μείζονος κοινωνικής και πολιτικής σημασίας που προκαλεί ανησυχία. Αυτό οδήγησε σε αφθονία των νομικών εξελίξεων που από κοινού συνενώνονται για να σχηματίσουν το νέο σώμα διεθνούς νομικού πλαισίου το οποίο αποκαλείται «θεσμικό πλαίσιο για την κλιματική αλλαγή» (Farber&Marjan, 2016: 34).

Παράλληλα με το ζήτημα της ανάπτυξης ενός διεθνούς θεσμικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή, τέθηκαν προϊόντος του χρόνου και ζητήματα συσχετισμού της αντιμετώπισης των προβλημάτων κλιματικής αλλαγής με την εταιρική ευθύνη. Αυτό διότι έγινε σταδιακά αντιληπτό αφενός μεν, πως η κλιματική αλλαγή είναι ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που ανακύπτουν στη συζήτηση για τη βιωσιμότητα και αφετέρου, πως οι εθελοντικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, με τη μορφή εταιρικών πρακτικών κοινωνικής ευθύνης, μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, ενώ η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται από την υπεύθυνη συμμετοχή των παραγόντων που δραστηριοποιούνται στον πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα (Maslin, 2014).

Άρχισε δηλαδή να αναδύεται η αντίληψη πως οι επιχειρήσεις στα πλαίσια της κοινωνικής τους ευθύνης, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε σχέση με τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς η δραστηριότητά τους μπορεί να έχει σχετικές άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία (Woldetal., 2012). Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας θα αναλυθεί το ζήτημα του δικαίου της κλιματικής αλλαγής και οι συσχετισμοί του με την εταιρική κοινωνική ευθύνη, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις άρχισαν να αντιλαμβάνονται πως θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τους αυτούς τους κοινωνικούς προβληματισμούς για τον ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν στα ζητήματα αειφόρου ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος και να τροποποιήσουν την δράση τους προς την κατεύθυνση αυτή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί πρόβλημα παγκόσμιας κλίμακας που αναμένεται να επηρεάσει τόσο τις σύγχρονες γενιές αλλά ακόμα περισσότερο τις επερχόμενες. Δεν αποτελεί μόνο περιβαλλοντικό πρόβλημα αλλά έχει και πολιτικές διαστάσεις καθώς αποτελεί αντικείμενο σφοδρών αντιπαραθέσεων κυρίως εξαιτίας των οικονομικών συμφερόντων που θίγονται κατά την εφαρμογή πιο φιλικών για το περιβάλλον μέτρων εκ μέρους των σύγχρονων βιομηχανιών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η αποσαφήνιση του όρου της κλιματικής αλλαγής καθώς και η ανάδειξη της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης πουεφαρμόζεταιαπό τις επιχειρήσεις, τους τρόπους με τους οποίουςαυτή εφαρμόζεταικαιενσωματώνεται στην στρατηγική δομή της κάθε επιχείρησης.

Συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο ορίζεται το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, τα αίτια καθώς αναφέρεται η ανθρώπινη παρέμβαση ως η βασική αιτία εμφάνισης του φαινομένου με αυξανόμενους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια και απαριθμούνται οι σοβαρές επιπτώσεις του φαινομένου σε ολόκληρο τον πλανήτη καθώς επίσης και τα σενάρια της μελλοντικής του εξέλιξης και καταγράφονται κάποιοι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης του. Στη συνέχεια γίνεται μια ιστορική αναδρομή σχετικά με το δίκαιο που διέπει το υπαρκτό αυτό φαινόμενο και αναφέρονται οι κυριότερες διεθνείς συμφωνίες. Συγκεκριμένα αναφέρονται οι νομικές εξελίξεις της σύμβασης του ΟΗΕ και η σύμβαση της βιοποικιλότητας και ακολουθεί η ανάλυση του Πρωτόκολλου του Κίοτο και της πρόσφατης Συμφωνίας των Παρισίων και τονίζεται η καινοτόμα συνεισφορά της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσεται η ιδέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης γίνεται παράθεση του ορισμού της και της γενικότερη της εφαρμογή της και καταγράφονται κάποιες βασικές προϋποθέσεις για να γίνει δυνατή η εφαρμογή της. Έπειτα αναλύονται οι διαστάσεις της ιδέας αυτής και γίνεται ο διαχωρισμός της σε εσωτερική και εξωτερική Κοινωνική Ευθύνη. Καταγράφονται λεπτομερώς τα οφέλη και τα μειονεκτήματα της και τονίζεται η τεράστια σημασία της για το περιβάλλον και για το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Στο τέλος εισάγονται και κάποιο τρόποι για τη δημοσιοποίηση της δραστηριότητας της. Στη συνέχεια του κεφαλαίου αναφέρεται η μεγαλύτερη παγκόσμια πρωτοβουλία εταιρικής υπευθυνότητας GLOBALCOMPACT και γίνεται απαρίθμηση των αρχών της και καταγράφεται η ανάλυση της τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στον Ελληνικό χώρο. Στο τέλος του κεφαλαίου απαριθμίζονται οι αρχές που διέπουν το δίκαιο της περιβαλλοντικής αλλαγής και αναλύεται εκτενώς η αρχή 7 και η αρχή 9 του περιβάλλοντος και επίσης γίνεται αναφορά σε δικαστικές αποφάσεις.

Στην αρχή του τρίτου κεφαλαίου γίνεται η τοποθέτηση κάποιων στατιστικών δεδομένων σχετικά με τα αέρια του θερμοκηπίου και στη συνέχεια αναλύεται η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον καθώς επίσης γίνεται και λεπτομερής εξήγηση των εργαλείων της ΕΕ. Συγκεκριμένα εξηγείται η ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων (ΟΠΠ) και γίνεται εκτενής περιγραφή των εργαλείων διαχείρισης τα οποία χωρίζονται σε εργαλεία διαχείρισης στο σύνολο μια εταιρείας και εργαλεία προώθησης φιλικότερων προς το περιβάλλον. Συγκεκριμένα αναλύθηκε το σύστημα διαχείρισης περιβάλλοντος δίνοντας έμφαση στοIS0 1400 και στις υποκατηγορίες του ISO 14001:2004 καιISO14004:2004 και στο EMAS.,η οικολογική σήμανση και οι πράσινες προμήθειες. Στο τέλος του κεφαλαίου αναλύθηκε η μεγαλύτερη

έρευνα για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη το κοινωνικό Βαρόμετρο A.S.B.Iκαι κυρίως στην Ελλαδικό χώρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Κλιματική αλλαγή είναι η μεταβολή του παγκόσμιου κλίματος και πιο συγκεκριμένα οι μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών που υπάρχουν σε μεγάλη χρονική κλίμακα. Αυτές οι μεταβολές περιλαμβάνουν πολύ σημαντικές διακυμάνσεις σε ότι αφορά την κατάσταση του κλίματος που καταλαμβάνουν μεγάλη έκταση μέσα στα χρόνια.
Αυτές οι κλιματικές αλλαγές οφείλονται σε φυσικές διαδικασίες ,όπως και σε ανθρώπινες δραστηριότητες, έχοντας μεγάλες επιπτώσεις στο κλίμα. Το ίδιο και η τροποποίηση της σύνθεσης της ατμόσφαιρας.

Σύμφωνα με την Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών που αναφέρεται στις Κλιματικές Μεταβολές με ορίζοντα το 2030 (UNFCC) ,η κλιματική αλλαγή χαρακτηρίζεται ως η μεταβολή στο κλίμα που αποδίδεται άμεσα ή έμμεσα στις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Εξαιτίας της υπερκατανάλωσης των προϊόντων και των φυσικών πόρων τα τελευταία χρόνια, αλλά και της αύξησης του πληθυσμού πάνω στη γη, έχει υποβαθμιστεί το φυσικό περιβάλλον με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ανισορροπία μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Σκοπός είναι να συνεργαστούν κράτη, φορείς και σύλλογοι ώστε να μπορέσουν να καταπολεμήσουν την ανισότητα και να βοηθήσουν για την ανάπτυξη σε όλα τα γεωγραφικά επίπεδα.

1.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ[1]

Οι άνθρωποι επηρεάζουν ολοένα και περισσότερο το κλίμα και τη θερμοκρασία της γης μέσω της χρήσης ορυκτών καυσίμων, της αποψίλωσης των δασών και της κτηνοτροφίας. Αυτές οι δραστηριότητες προσθέτουν τεράστιες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου σε εκείνα που απαντούν φυσικά στην ατμόσφαιρα, επιδεινώνοντας το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την υπερθέρμανση του πλανήτη.

- ❖ Αέρια του θερμοκηπίου[2]

---

[1]Department of Agriculture. (2013). Climate Change and Agriculture in the United States: Effects and Adaptation
[2]Mayer B. (2017),Climate change reparations and the law and practice of state responsibility, Asian Journal of International Law,pp 185-216

Το κύριο αίτιο της κλιματικής αλλαγής είναι το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Ορισμένα αέρια της ατμόσφαιρας της γης λειτουργούν όπως το γυαλί των θερμοκηπίων. Παγιδεύουν τη θερμότητα του ήλιου και εμποδίζουν τη διάχυσή της στο διάστημα, προκαλώντας την υπερθέρμανση του πλανήτη.
Πολλά από αυτά τα αέρια του θερμοκηπίου υπάρχουν στη φύση, αλλά η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των συγκεντρώσεων ορισμένων από αυτά στην ατμόσφαιρα, ιδίως των εξής:

- διοξείδιο του άνθρακα (CO_2)
- μεθάνιο
- υποξείδιο του αζώτου
- φθοριούχα αέρια

Το CO_2 που παράγεται από ανθρώπινες δραστηριότητες είναι ο κυριότερος παράγοντας που συμβάλλει στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Το 2020, η συγκέντρωσή του στην ατμόσφαιρα ήταν κατά 48 % πιο υψηλή από το προβιομηχανικό της επίπεδο (πριν από το 1750).

Άλλα αέρια του θερμοκηπίου εκπέμπονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα σε μικρότερες ποσότητες. Το μεθάνιο είναι πιο ισχυρό αέριο του θερμοκηπίου από το CO_2, αλλά ζει λιγότερο στην ατμόσφαιρα. Το υποξείδιο του αζώτου, όπως και το CO_2, είναι ένα αέριο του θερμοκηπίου με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής που συγκεντρώνεται στην ατμόσφαιρα για δεκαετίες ή και για αιώνες.

Τα φυσικά αίτια, όπως οι μεταβολές της ηλιακής ακτινοβολίας ή της ηφαιστειακής δραστηριότητας, εκτιμάται ότι έχουν συμβάλει λιγότερο από περίπου 0,1 °C στη συνολική αύξηση της θερμοκρασίας μεταξύ 1890 και 2010.

❖ Αίτια αύξησης των εκπομπών

Η καύση του άνθρακα, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου παράγει διοξείδιο του άνθρακα και υποξείδιο του αζώτου.

Αποψίλωση των δασών: Τα δέντρα συμβάλλουν στη ρύθμιση του κλίματος διότι απορροφούν το CO_2 από την ατμόσφαιρα. Όταν υλοτομούνται, χάνεται αυτό το θετικό αποτέλεσμα και ο άνθρακας που θα αποθηκευόταν σ' αυτά απελευθερώνεται στην ατμόσφαιρα, επιδεινώνοντας το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Αύξηση της κτηνοτροφίας: οι αγελάδες και τα αιγοπρόβατα παράγουν μεγάλες ποσότητες μεθανίου κατά την πέψη της τροφής τους.

Τα αζωτούχα λιπάσματα ευθύνονται για τις εκπομπές υποξειδίου του αζώτου.

Τα φθοριούχα αέρια παράγονται από εξοπλισμό και προϊόντα που χρησιμοποιούν αυτά τα αέρια. Αυτές οι εκπομπές έχουν τεράστια θερμαντική επίδραση, έως και 23.000 φορές μεγαλύτερη από αυτή του CO_2.

❖ Υπερθέρμανση του πλανήτη

Η περίοδος 2011-2020 ήταν η θερμότερη δεκαετία που έχει καταγραφεί ποτέ, καθώς η παγκόσμια μέση θερμοκρασία ξεπέρασε τα προβιομηχανικά επίπεδα κατά 1,1 °C το 2019. Η ανθρωπογενής υπερθέρμανση του πλανήτη αυξάνεται επί του παρόντος με ρυθμό 0,2 °C ανά δεκαετία.

Μια αύξηση της θερμοκρασίας κατά 2 °C σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή συνδέεται με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις για το φυσικό περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία και ευεξία, καθώς και με πολύ υψηλότερο κίνδυνο εμφάνισης επικίνδυνων και πιθανώς καταστροφικών αλλαγών στο παγκόσμιο περιβάλλον.

Για τον λόγο αυτό, η διεθνής κοινότητα έχει αναγνωρίσει την ανάγκη να διατηρηθεί η αύξηση της θερμοκρασίας αρκετά πιο κάτω από τους 2 °C και να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τον περιορισμό της στους 1,5 °C.

1.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ[3]

Επηρεάζει η κλιματική αλλαγή όλες τις περιοχές του κόσμου, όπως στις πολικέςπεριοχές λιώνουν οι πάγοι και η στάθμη της θάλασσας ανεβαίνει έτσι και όλη η ατμόσφαιρα αλλάζει. Ακόμα, ορισμένες περιοχές πλήττονται από ακραία καιρικά φαινόμενα. Όλο και πιο συχνά υπάρχει μείωση του ατμοσφαιρικού όζοντος καθώς και αλλαγές στα υδρολογικά συστήματα και τις προμήθειες του πόσιμου νερού, μείζον θέμα και η υποβάθμιση του εδάφους όπως και η αστικοποίηση.

Τα τελευταία πενήντα χρόνια οι ανθρώπινες δραστηριότητες και κυρίως αυτές που οφείλονται στην καύση ορυκτών καυσίμων προκάλεσαν την αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και άλλων αερίων του θερμοκηπίου. Συγκεκριμένα έχει αυξηθεί κατά 50% από το 1990 η ποσότητα του διοξειδίου του άνθρακα. Παρόλο που είχαν ληφθεί μέτρα για τον περιορισμό τους, αυτά παρουσίασαν πιο μεγάλη αύξηση το διάστημα 2000-2010 σε σχέση με τις τρεις προηγούμενες δεκαετίες.

Επίσης, η ξηρασία, οι τυφώνες καθώς και οι πυρκαγιές στον Αμαζόνιο έχουν απελευθερώσει στην ατμόσφαιρα και άλλες μεγάλες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου. Αυτά τα αέρια απορροφούν την υπέρυθρη ακτινοβολία, η οποία εκπέμπεται από την Γη και εμποδίζει την ελεύθερη διαφυγή τους στο διάστημα, με συνέπεια να βρίσκεται παγιδευμένη περισσότερη θερμότητα στα χαμηλότερα ατμοσφαιρικά στρώματα. Πιο συγκεκριμένα τα εκατό τελευταία χρόνια η θερμοκρασία της Γης έχει αυξηθεί κατά 0,75 βαθμούς κελσίου, ενώ τα 25 τελευταία χρόνια η θέρμανση του πλανήτη αυξήθηκε πάνω από 0,18 βαθμούς κελσίου.

[3]Ahmada, N., & Hossain, D. (2014, Δεκέμβριος16). Climate Change and Global Warming Discourses and Disclosures in the Corporate Annual Reports: A Study on the Malaysian Companies. Science Direct

Τα περισσότερο θερμά χρόνια από το 1850 έως σήμερα ήταν στην περίοδο 1995-2006.

Σε ολόκληρη την Γη υπάρχει αύξηση της θερμοκρασίας όπου οι χερσαίες εκτάσεις θερμαίνονται πιο γρήγορα από τους ωκεανούς. Στο διάστημα 1901-2010 η στάθμη της θάλασσας αυξήθηκε κατά 19 εκατοστά, που σημαίνει ότι αυτή η αύξηση των τελευταίων δέκα χρόνων είναι πιο μεγάλη από ότι τα τριάντα προηγούμενα χρόνια. Ωστόσο, εξαιτίας της θέρμανσης και της τήξης των πάγων οι ωκεανοί επεκτείνονται.

Ισχυρές βροχοπτώσεις καθώς και άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα δημιουργούνται ολοένα και πιο συχνά προκαλώντας πλημμύρες, υποβάθμιση της ποιότητας του νερού και τον περιορισμό των υδάτινων πόρων που πλήττουν ορισμένες περιοχές.

Χώρες της Νότιας και Κεντρικής Ευρώπης είναι εκείνες όπου πλήττονται περισσότερο από τον καύσωνα, τις δασικές πυρκαγιές καθώς και από ξηρασίες. Σε περιοχές της Μεσογείου η λειψυδρία έχει αυξηθεί πολύ με αποτέλεσμα οι κίνδυνοι της ξηρασίας και των πυρκαγιών να μεγαλώνουν. Σε αντίθεση με τη Βόρεια Ευρώπη που δέχεται τις μεγαλύτερες ποσότητες βροχοπτώσεων με αποτέλεσμα οι πλημμύρες να γίνονται συνεχές φαινόμενο τον χειμώνα. Σε αστικές περιοχές τέσσερις στους πέντε Ευρωπαίους εκτίθενται σε πλημμύρες και καύσωνα.

Με μελέτη της WWF,αν η θερμοκρασία αυξηθεί κατά 1,5 βαθμούς κελσίου στην Μεσόγειο θα έχει ως αποτέλεσμα οι δασικές εκτάσεις που θα καίγονται , χρόνο με το χρόνο, να αυξηθούν κατά 41% και αν υπάρξει αύξηση κατά 2 βαθμών τα καμένα δάση κατά συνέπεια θα αυξηθούν κατά 62% .

Οι αναπτυσσόμενες χώρες πλήττονται πολύ περισσότερο σε σχέση με την Ευρώπη και άλλες περιοχές του πλανήτη, άνθρωποι που ζουν σε τέτοιες χώρες εξαρτώνται από το περιβάλλον αλλά διαθέτουν τους λιγότερους πόρους ώστε να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή.

Επίσης η κλιματική αλλαγή έχει επιπτώσεις στην υγεία. Περίπου 800.000 άνθρωποι κάθε χρόνο χάνουν την ζωή τους λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και 1.800.000 από αιτίες που οφείλονται στην έλλειψη πρόσβασης πόσιμου νερού και σύστημα αποχέτευσης, από υποσιτισμό 3.500.000 και περίπου 60.000 λόγω φυσικών καταστροφών. Φανερές είναι ήδη οι αλλαγές στην κατανομή ασθενειών που μέσω του νερού μεταδίδονται.

Οι υλικές ζημίες και οι ζημίες που υπάρχουν στις υποδομές όπως και στην ανθρώπινη υγεία έχει ως αποτέλεσμα μεγάλο κόστος που επιβαρύνει την κοινωνία και την οικονομία. Μεταξύ του διαστήματος 1980-2011 πλημμύρες έπληξαν πάνω από 5,5 εκατομμύρια άτομα και δημιούργησαν ζημίες οικονομικές πάνω από 90 δις ευρώ.

Έχει παρατηρηθεί ότι πολλά είδη που ζουν στη ξηρά, σε γλυκό και θαλασσινό νερό ήδη μετακινούνται προς νέες περιοχές. Αν η θερμοκρασία της γης συνεχίσει να αυξάνεται κάποια είδη φυτών και ζώων θα αντιμετωπίσουν μεγάλο κίνδυνο εξαφάνισης

1.4 Η εξέλιξη του φαινομένου των εκπομπών αερίων

Ύστερα από τα τόσα ευρήματα και τις έρευνες , μελέτες που έχουν γίνει τα τελευταία έτη σχετικά με τις αιτίες της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα

έπρεπε να είχαν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση και την μείωση έστω της χρήσης των ρυπογόνων υλικών. Όμως σύμφωνα με τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν το 2012 έδειξαν ότι το ποσοστό των εκπεμπόμενων ρύπων παγκοσμίως ήταν κατά 47% υψηλότερο σχ σχέση με το 1990 και το 2014 όπου την χρονιά εκείνη υπήρξαν ήδη συζητήσεις σχετικά με τη σύναψη της συμφωνίας της κλιματικής αλλαγής καταγράφηκε αύξηση 60% σε σχέση με το 1990.

Φαίνεται πως η Κίνα είναι η πρώτη χώρα η οποί ρυπαίνει τον πλανήτη σε ποσοστό 28% και ακολουθούν οι ΗΠΑ, ΕΕ και η Ινδία δηλαδή αυτές οι χώρες καλύπτουν συνολικά τα δύο τρίτα των παγκόσμιων ρύπων. Σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τον GlenP.Peterskαι δημοσιεύτηκε στην περιοδική έκδοση της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών των ΗΠΑ[4] έγινε αντιληπτό ότι ο περιορισμός των ρύπων εκ μέρους των αναπτυγμένων χώρων αποδίδεται στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου κατά το οποίο ο τρόπος με τον οποίο διακινούνται τα προϊόντα δίνει την δυνατότητα σε αυτές τις χώρες να μπορούν να μεταφέρουν την παραγωγή τους και σε άλλες χώρες. Όμως αυτή η παραγωγή σε μεγάλο ποσοστό βασίζεται σε ρυπογόνες μορφές ενέργειας γιαυτό ακριβώς τον λόγο εξακολουθούν να αυξάνονται οι ρύποι σε παγκόσμια κλίμακα.

Ακόμα και σήμερα δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια αντίληψη σχετικά με την μείωση του φαινομένου αυτού εκ μέρους τις διεθνείς κοινότητας αλλα και από τις οικονομικά ισχυρές χώρες. Σπουδαίο επίτευγμα που βοήθησε στην άσκηση πίεσης της διεθνής κοινότητας έπαιξε η ενημερωτική εκστρατεία η οποία προάγει τα πλεονεκτήματα από τη μείωση των ρύπων και θέτει και τρόπους που μπορούν να εφαρμόσουν οι πολίτες ώστε να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του φαινομένου, τόσο σε επίπεδο κατανάλωσης προϊόντων όσο και σε επίπεδο που αφορά την υγεία του ίδιου του ανθρώπου από τις άμεσες συνέπειες της τρύπας του όζοντος. Αυτή η εκστρατεία υπάρχει πια σε κάθε χώρα του Δυτικού κόσμου.

Κάτι θετικό αποτελεί το γεγονός ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους προς τις ανανεώσιμε πηγές ενέργειας ως προς την παραγωγή και εκμετάλλευση των προϊόντων επενδύοντας έτσι στην συνείδηση των πολιτών.

Το 1990 οι αναπτυγμένες χώρες λόγω των μορφών ενέργειας που χρησιμοποιούσαν αύξησαν σε σημαντικό βαθμό της εκπομπή των ρύπων χωρίς όμως ακόμα και σήμερα να έχουν βελτιωθεί τα πράγματα. Βασικά παραδείγματα χωρών που έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεί η Γερμανία και η Δανία η οποία παράγει ηλεκτρικό ρεύμα από αιολική ενέργεια.

Άλλο ένα σημαντικό γεγονός στην μείωση της εκπομπής των ρύπων είναι η αλλαγή της έδρας των βιομηχανιών και η μετακίνηση τους σε τρίτες χώρες επιτυγχάνοντας με αυτό τον τρόπο την αλλαγή γεωγραφικού στίγματος καθώς μεταφέρεται η πηγή της εκπομπής ενώ χώρες με χαμηλό υψόμετρο και οι νησιώτικες παράκτιες περιοχές έχουν τον κίνδυνο να υποστούν ζημίς από πλημμύρες, ξηρασία και είναι γενικά πιο ευάλωτες στις καταστροφικές συνέπειες που έχει η αλλαγή του κλίματος σχετικά με το μέγεθος , το χρονικό διάστημα και τη νταχύτητα της εξέλιξης του.

Παράλληλα λαμβάνονται πολλές πρωτοβουλίες από την ΕΕ οι οποίες έχουν ως στόχο την μείωση των εκπομπών του αέριου του θερμοκηπίου. Εφόσον πέτυχε τους στόχους της στο Πρωτόκολλο του Κίοτου ,το οποίο θα αναπτυχθεί αναλυτικά παρακάτω, η ΕΕ εφάρμοσε τον στόχο να μειώσει κατά 20% μέχρι το 2020 τις εκμπομπές του αερίου του θερμοκηπίου.

[4]Glen P. Peters,"Growth in Emission Transfers via International Trade from1990 to 2008", Proceedings of the National Academy of Sciences, τόμοσ108, 2011,çελ. 8903-8904

Για να γίνει δυνατό κάτι τέτοιο έχει εφαρμοστεί ένα ανώτατο όριο για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών(ΣΕΔΕ) της ΕΕ, ενώ οι στόχοι που δεν καλύπτονται από το ΣΕΔΕ θεσπίστηκαν στο πλαίσιο της απόφασης για τον επιμερισμό των προσπαθειών. Ταυτόχρονα όμως η ΕΕ έχει θεσπίσει νομοθεσία για την ενίσχυση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές καθώς επίσης για τη βελτίωση της ενεργειακής τελεσφόρησης μια σειράς εξοπλισμών και οικιακών συσκευών.

Η ΕΕ έχει επιπλέον ως στόχο την ανάπτυξη των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα για την παγίδευση του διοξειδίου του άνθρακα. Ακριβώς τον ίδιο στόχο έχει και η Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ένωση η οποία επιβλέπει αν η ΕΕ έχει ασφαλή και φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια.[5]

1.5 Σενάρια και μελλοντική πρόβλεψη της κλιματικής αλλαγής[6]

Λόγω των σοβαρών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής είναι απαραίτητη η καταγραφή και μελέτη του φαινομένου από ειδικές ομάδες σε διεθνές κυρίως επίπεδο. Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την κλιματική αλλαγή (IPCC)είναι το επιστημονικό επίσημο όργανο που ασχολείται με την ανάλυση του φαινομένου και λειτουργεί υπο την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών και συγκεκριμένα από το Πρόγραμμα Οργάνωσης Μετεωρολογίας (WMO). Η IPCC περιλαμβάνει τις πιο έγκυρες και αξιόπιστες πηγές σχετικά με το φαινόμενο αλλά επίσης παρέχει και πληροφορίες σχετικά με μελλοντικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές εξελίξεις και προχωράει στην ενημέρωση των κρατών προκειμένου να λάβουν μέτρα πρόληψης. Η πολύ μεγάλη αβεβαιότητα των μελλοντικών συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου οδήγησε στη δημιουργία 4 βασικών σεναρίων για το μέλλον της κλιματικής αλλαγής:

- ΣΕΝΆΡΙΟ Α1

  Υπάρχει η πρόβλεψη για γρήγορη οικονομική ανάπτυξη και αύξηση του πληθυσμού της γης που όμως στη συνέχεια θα σημειωθεί μείωση και εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή.

  Επίκειται σύγκλιση των οικονομιών μεταξύ περιοχών της γης και πτώση διαφορών στο κατά κεφαλήν εισόδημα.

  Το σενάριο αυτό διαιρείται σε υποσενάρια στα οποία περιγράφονται εναλλακτικές κατευθύνσεις τεχνολογικών αλλαγών στο ενεργειακό σύστημα. Έτσι σύμφωνα με αυτό η ενέργεια θα προέλθει από τα ορυκτά καύσιμα όπως είναι το κάρβουνο, από άλλες πηγές ή από την σταθερή χρήση των παραπάνω πηγών

- ΣΕΝΑΡΙΟ Α2

[5] Βλ. αρθρ—This agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentianted responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances

[6] Goodess, C. (2016). Ηκλιματική αλλαγή. Lucinda.

Σε αυτό το σενάριο περιγράφεται η ύπαρξη ενός ανομοιογενή κόσμου στον οποίο θα υπάρχει διατήρηση των τοπικών ταυτοτήτων και τις τοπικής οικονομίας επιπλέον θα υπάρχει αύξηση του πληθυσμού και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών θα είναι αργή.

- ΣΕΝΑΡΙΟ Β1

Η πορεία της αύξησης του πληθυσμού ακολουθεί το σενάριο Α1 όμως εντάσσει γρηγορότερες αλλαγές στις οικονομικές δομές και εισαγωγή καθαρών πηγών ενέργειας. Επιπλέον αυτό το σενάριο είναι πιο αισιόδοξο και έχει στο επίκεντρο παγκόσμιες λύσεις που αφορούν θέματα οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος

- ΣΕΝΑΡΙΟ Β2

Στο σενάριο αυτό αντι για παγκόσμιες λύσεις έχουμε τοπικές λύσεις που αφορούν τα θέματα του περιβάλλοντος της κοινωνίας και της οικονομίας και η αύξηση του πληθυσμού γίνεται με μικρότερους ρυθμούς σε σχέση με το σενάριο Α2. Επιπλέον τα επίπεδα της οικονομικής ανάπτυξης και των αλλαγών στην τεχνολογία είναι ενδιάμεσα στα σενάρια Α1 και Β1

1.6 Οι προτεινόμενες λύσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής[7]

- Η εξοικονόμηση ενέργειας , η ορθολογική χρήση των ενεργειακών πόρων του πλανήτη και η συνεχής προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αποτελούν την μόνη αποτελεσματική οικονομική και βιώσιμη λύση για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και της εξασφάλιση της ενέργειας.
- Η προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεί περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα μεγάλης σημασίας για τη χώρα αφού παίζει καθοριστικό ρόλο στην βιώσιμη ανάπτυξη, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και το άνοιγμα των αγορών
- Επιπλέον πρέπει να μειωθούν δραστικά οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και των υπολοίπως αερίων του θερμοκηπίου.
- Να σταματήσει η έρευνα για νέα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου και να τεθεί χρονοδιάγραμμα για τη διακοπή της λειτουργίας των ανθρακικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής και στο σταδιακό τερματισμό της εξόρυξης του άνθρακα.

[7]Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δράση για το κλίμα. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/clima/change/consequencesel

1.7 ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ[8]

Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής άρχισε να απασχολεί την διεθνή κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 όπου η Παγκόσμια Οργάνωση Μετεωρολογίας ανέλαβε πρωτοβουλία για την σύγκληση της Παγκόσμιας Διάσκεψης για την Αλλαγή της Ατμόσφαιρας στο Τορόντο του Καναδά. Στην διάσκεψη αυτή επικράτησε η σύναψη συμφωνίας για την προστασία του ατμοσφαιρικού αέρα και τη μείωση κατά 20% της ποσότητας του διοξειδίου του άνθρακα. Την ίδια χρονική περίοδο ιδρύθηκε η Διακυβερνητική Επιτροπή για την κλιματική αλλαγή (IPCC).

Η πρώτη διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή συγκλήθηκε από την Διάσκεψη Κορυφής της Γης που πραγματοποιήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο όπου αποφασίστηκε η πρώτη Σύμβαση- Πλαίσιο για την κλιματική αλλαγή η αποία επικυρώθηκε από 196 κράτη και την Ευρωπαική Ένωση και είχε τρεις βασικές αρχές[9]:

1)Υπήρξε αναγνώριση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής από το διεθνές δίκαιο κι η σύνδεση του με τις ανθρωπογενείς εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που είχε ως αποτέλεσμα η προληπτική δράση κατά του φαινομένου. Όμως κάποια κράτη όπως οι ΗΠΑ εξέφρασαν την αμφισβήτηση τους στην σύνδεση των ανθρωπογενών εκπομπών αερίων με την άυξηση της θερμοκρασίας της γης. Παρόλα αυτά παρέμειναν μέλη της συμφωνίας,

2)Σημαντική δέσμευση των κρατών ήταν η σταθεροποίηση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα έτσι ώστε να μην είχαν επιβλαβείς συνέπειες, χωρίς όμως να καταγραφούν τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου.

3) Πραγματοποιήθηκε η αναγνώριση της κοινής αλλά διαφοροποιημένης ευθύνης όλων των κρατών της συμφωνίας αφού η παραγωγή ρύπων ήταν διαφορετική ποσοτικά για κάθε κράτος. Έτσι έγινε διαχωρισμός στην ευθύνη ανάλογα με την ανάπτυξη κάθε κράτους βασιζόμενοι στη λογική ότι τα αναπτυγμένα κράτη έχουν παράγει πολύ μεγαλύτερες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου οπότε πρέπει να συμβάλλουν περισσότερο στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Μπορεί να υπήρξε στήριξη σε αυτή την αρχή της διαφορετικής ευθύνης από την αρχή της δικαιοσύνης όμως αποτέλεσε δύσκολο εγχείρημα.

Μετά τη σύμβαση -Πλαίσιο για την Κλιματική αλλαγή στο Ρίο ντε τζανέιρο το 1992 επακολούθησαν σύνοδοι αποτελούμενες από όλους τους εκπροσώπους των κρατών πού είχαν αποδεχτεί την συμφωνία και έγιναν γνωστές ως ConferenceofParties(COP)[10]. Από το 1992 εώς το 1997 επικρατούν η COP 1 όπου το 1995 στο Βερολίνο δίνεται η εντολή για την επεξεργασία ενός πρωτοκόλλου που περιλάμβανε εξειδικευμένες δράσεις για την εφαρμογή της συμφωνίας του 1992 με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο οικονομικά και περιβαλλοντικά. Στη συνέχεια

[8]Ε. Δούση, Κλιματική αλλαγή:Η διεθνής κοινότητα συνεργάζεται αλλά το πρόβλημα δεν έχει λυθεί,Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2017, σελ. 35.

[9]A. Maniatis, Judiciary and Technological Rule of Law,in VIII Scientific and Professional Conference with International Participation (Tara), p. 531-540.

[10]Case Concerning Pulp Miils on the River Uruguay (Argentina V Uruguay), Judgment of 20 April 2010, IC, Rep. 2010, παρ101: Arbitration regarding the Iron Rhine Railway (The Kingdom of Belgium v The Kingdom of Netherlands) award of 25 May 2005, XVII UNRIAA,2005,31,ΠΑΡ.222

ακολουθεί η COP 2 το 1997 όπου ξεκινά η διαφωνία των κρατών σχετικά με τις πολιτικές που πρέπει να εφαρμοστούν. Έπειτα στην COPτο 1997 υπογράφεται το πρωτόκολλο του Κιότο το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση – πλαίσιο που εφαρμόστηκε το 1992 θεσπίζοντας δεσμευτικούς στόχους για τις εκπομπές αέριων ρύπων σε 37 χώρες για το 2008-2012. Μετά από αυτό θεμελιώθηκε η πραγματοποίηση διασκέψεων οπου τελούνται κάθε χρόνο ανα τον κόσμο προκειμένου να γίνει η καταγραφή των σχεδίων δράσης , η επίλυση τεχνικών θεμάτων που διέπουν τους μηχανισμούς του πρωτοκόλλου καθώς και να συζητηθεί η μετέπειτα από το Κιότο πορεία και εν τέλει να εφαρμοστεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο το 2005 στην COP 11 του Μόντρεαλ. Στην COP 18 της Ντόχα το 2012 τέθηκαν και υπογράφηκαν οι τροπολογίες του Πρωτοκόλλου του Κιότο σχετικά με την έναρξη της δεύτερης περιόδου εφαρμογής (2012-2020) και ολοκληρώθηκαν όλες οι διαπραγματεύσεις και συμφωνίες των προηγούμνεων περιόδων.

Τέλος στην Cop 21 στο Παρίσι υπογράφηκε η Συμφωνία των Παρισίων, η οποία θα αναλυθεί σε παρακάτω κεφάλαιο, σύμφωνα με την οποία υπάρχει:

1. Ηαναγνώριση του στόχου των 2^{O} C.
2. Η δέσμευση των κρατών- μελών να υιοθετήσουν και να ανανεώνουν συνεχώς τα σχέδια δράσης.
3. Η επικύρωση της ενιαίας αντιμετώπισης των κρατών- μελών ως προς την αρχή της κοινής αλλα διαφοροποιημένης ευθύνης

1.8 ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ (ποιες οι κυριότερες συμφωνίες για την κλιματική αλλαγή)

iΟι νομικές εξελίξεις έως τη Σύμβαση Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή

Το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία και την βιωσιμότητα και αειφορία του περιβάλλοντος, άρχισε να τίθεται με εμφατικούς πλέον όρους στη διεθνή κοινότητα, περίπου στην αρχή της δεκαετίας του 1970. Ήτα τότε που η υποβάθμιση του περιβάλλοντος άρχισε να απασχολεί συστηματικά τη διεθνή κοινότητα. Έως τότε, τα ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και της αειφορίας ανάπτυξης, θεωρούνταν ζητήματα μάλλον τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα τα οποία εντοπίζονταν κατά κύριο λόγο στην Ευρώπη και στην Βόρεια Αμερική, όπου υπήρχε ήδη μεγάλη βιομηχανική ανάπτυξη (Scott, 2014).

Έως τότε η εφαρμογή του καπιταλιστικού αλλά και του σοσιαλιστικού παραδείγματος οικονομικής ανάπτυξης δεν φαινόταν να δίδει την απαιτούμενη σημασία στους ρυθμούς εξάντλησης των φυσικών πόρων ούτε στο κόστος για την ατμόσφαιρα και άρα και για την ανθρώπινη υγεία από την ρύπανση της ατμόσφαιρας και την κλιματική αλλαγή (HaywardRose, 2016). Κύριο μέλημα των οικονομικά εύρωστων χωρών ήταν η εξασφάλιση πρωτίστως της επάρκειας των φυσικών πόρων. Αντίστοιχα οι αναπτυσσόμενες χώρες, ενδιαφέρονταν κυρίως για την διατήρηση της κυριαρχίας τους στις πηγές φυσικού πλούτου τους. Τα κυρίαρχα αυτά παραδείγματα οικονομικής ανάπτυξης συνέβαλλαν γρήγορα στην ανάπτυξη σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων (Prinzing, 2019).

Ακόμα και με την ίδρυση του ΟΗΕ το 1945, το περιβάλλον και η προστασία του δεν εντάχθηκε στις προτεραιότητες της διεθνούς πολιτικής, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι τα σχετικά ζητήματα προστασίας του, δεν αναφέρονταν καθόλου στον Χάρτη του ΟΗΕ καθώς κύριο μέλημα του Οργανισμού ήταν σχεδόν αποκλειστικά, η ανοικοδόμηση της μεταπολεμικής τάξης και στην αποτροπή μιας άλλης παγκόσμιας διένεξης. Ωστόσο το 1948, ο Αμερικανός πρόεδρος Τρούμαν, θεωρώντας το ζήτημα της προστασίας των φυσικών πόρων ως κυρίαρχο θέμα με σημαντική συμβολή στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης, πρότεινε τη διοργάνωση μιας παγκόσμιας διάσκεψης για τα σχετικά ζητήματα (Erev, 2019).

Πράγματι πραγματοποιήθηκε μια διάσκεψη κορυφής στην Νέα Υόρκη στην οποία συμμετείχαν 720 εμπειρογνώμονες και επιστήμονες από 48 χώρες. Μεταξύ των ζητημάτων που συζητήθηκαν, αφορούσαν μεταξύ άλλων την προστασία των δασών, της άγριας ζωής, των θαλάσσιων πόρων, του ορυκτού πλούτου κλπ. Ωστόσο η πρώτη διάσκεψη δεν κατέληξε σε κάποια συμφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών, ούτε παρείχε προς αυτά κάποιες κατευθυντήριες οδηγίες στα κράτη. Ωστόσο ήταν μια καίριας σημασίας διάσκεψη καθώς αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την ουσιαστική κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας και των επιστημόνων παγκοσμίως για την θέσπιση ενός διεθνούς νομικού πλαισίου που θα αποτελούσε το κανονιστικό πρότυπο για την αντιμετώπιση των σχετικών ζητημάτων (Morrow, 2020).

Η πρώτη ουσιαστική ανάληψη διεθνούς δράσης για την ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή και τις πολιτικές που συνδέονται με την αντιμετώπισή της, έλαβε στη συνέχεια χώρα με την Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον στην Στοκχόλμη (StockholmConference - UnitedNationsConferenceontheHumanEnviroment), το 1972. Για πρώτη φορά οι χώρες που συμμετείχαν στην Διάσκεψη, επικεντρώθηκαν στην ανάγκη καθιέρωσης διεθνούς συνεργασίας για την προστασία του περιβάλλοντος. Αποτέλεσμα των εργασιών της Διάσκεψης ήταν η συνομολόγηση τριών νομικών κειμένων περιβάλλον, καταλήγοντας στην σύνταξη τριών σημαντικών κειμένων για το δίκαιο της κλιματικής αλλαγής: α) Την Περιβαλλοντική Διακήρυξη της Στοκχόλμης, βασικότερη αρχή της οποίας ήταν η υποχρέωση ενός κράτους να μην προκαλεί ζημιές στο περιβάλλον, μέσω της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του β) Το πρόγραμμα Δράσης της Στοκχόλμης στόχος του οποίου ήταν η ανάπτυξη κοινωνικών, εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δράσεων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα καθώς και η λήψη μέτρων για την ατμοσφαιρική και θαλάσσια ρύπανση γ) Τα 5 Ψηφίσματα αφορούσαν ένα σύνολο ζητημάτων μεταξύ των οποίων τις πυρηνικές δοκιμές, την αναγκαιότητα σύγκλισης μιας επικείμενης δεύτερης Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, την θέσπιση Παγκόσμιας Ημέρας για το Περιβάλλον την πρόταση ίδρυσης «Γραμματείας Περιβάλλοντος» και «Περιβαλλοντικού Ταμείου», καθώς και του σχεδιασμού και ανάπτυξης του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP: UnitedNationsEnvironmentalProgram) (Roeseretal., 2018).

Στο διάστημα που ακολούθησε, την παγκόσμια κοινότητα συνέχισε να απασχολεί ιδιαιτέρως το σημαντικό ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Έτσι, το 1988, όπου με πρωτοβουλία της Παγκόσμιας Οργάνωσης Μετεωρολογίας συγκλήθηκε η Παγκόσμια Διάσκεψη για την Αλλαγή της Ατμόσφαιρας στο Τορόντο του Καναδά με συμμετοχή 300 επιστημόνων από περίπου 54 χώρες. Ήταν η πρώτη φορά όπου σε παγκόσμια διάσκεψη, τέθηκε συγκεκριμένος στόχος σε παγκόσμιο επίπεδο και ειδικότερα η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα έως το 2005 κατά 20% σε σχέση με τα επίπεδα του 1988 (Wolff, 2017).

Στην εν λόγω διάσκεψη προτάθηκε η σύναψη διεθνούς συμφωνίας για την προστασία του ατμοσφαιρικού αέρα και τη μείωση κατά 20% της ποσότητας διοξειδίου του άνθρακα (CO2) στην ατμόσφαιρα έως το 2000 σε σχέση με τα επίπεδα του 1988. Το συνέδριο είχε αντίκτυπο καθώς την ίδια χρονιά, τα Ηνωμένα Έθνη δημιούργησαν τη Διακυβερνητική

Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (γνωστή ως IPCC) δημιουργώντας μια διαδικασία που υπήρξε ιδιαιτέρως κρίσιμη για την αντιμετώπιση των σχετικών ζητημάτων καθώς πάνω από 2.000 επιστήμονες, διορισμένοι από τις κυβερνήσεις τους, άρχισαν να συναντώνται τακτικά για να συζητήσουν τα σχετικά ζητήματα και να δώσουν κατευθύνσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής των κρατών (Scovronicketal., 2019).

Δυο χρόνια μετά, το 1990, η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) παρουσίασε την πρώτη της έκθεση αξιολόγησης IPCC (FAR) στην οποία υπογράμμισε τη σημασία της αλλαγής του κλίματος ως πρόκληση0η με παγκόσμιες συνέπειες, η οποία απαιτεί διεθνή συνεργασία και η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία της Σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) του 1992 της βασικής δηλαδή διεθνούς συνθήκης για τη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη και την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Η δεύτερη έκθεση αξιολόγησης (SAR) (1995) παρείχε σημαντικό υλικό στις κυβερνήσεις καθώς και συνέβαλλε ουσιαστικά στην έγκριση του πρωτοκόλλου του Κιότο το 1997. Η τρίτη έκθεση αξιολόγησης (TAR) (2001) εστίασε την προσοχή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και την ανάγκη προσαρμογής ενώ η τέταρτη έκθεση αξιολόγησης (AR4) (2007) έθεσε τις βασικές εργασίες για μια συμφωνία μετά το Κιότο, εστιάζοντας στον περιορισμό της θέρμανσης στους 2 ° C. Η Πέμπτη Έκθεση Αξιολόγησης (AR5) οριστικοποιήθηκε μεταξύ 2013 και 2014 και παρείχε επιστημονική συμβολή στη Συμφωνία του Παρισιού. Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή IPCC[11], βρίσκεται επί του παρόντος στον έκτο κύκλο αξιολόγησής της, όπου αναμένεται οριστικοποιηθεί το 2022. (Budolfsonetal., 2019).

ii. Η Σύμβαση-Πλαίσιο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) του Ρίο ντε Τζανέιρο (1992)

Η πρώτη διεθνής συμφωνία για την κλιματική αλλαγή είναι αποτέλεσμα της Διάσκεψης Κορυφής της Γης που συγκλήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Ήδη σε εκείνη την περίοδο είχε αρχίσει να τίθεται εμφατικά το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και να διατυπώνονται ανησυχίες, καθώς μεγάλα κύματα καύσωνα και ασυνήθιστες καταιγίδες είχαν αρχίσει να εκδηλώνονται όχι μόνο στις Η.Π.Α. αλλά και σε άλλες χώρες. Μετά το 1985 η ανησυχία για τα κλιματικά φαινόμενα άρχισε να γίνεται περισσότερο έντονη, μετά την ανακάλυψη της τρύπας του όζοντος στην Ανταρκτική. Έτσι η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αποφάσισε πως το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής θα έπρεπε εφεξής να τεθεί στις προτεραιότητες της ατζέντας της ανθρωπότητας. Γι΄αυτό το λόγο διοργάνωσε τη Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στη Βραζιλία το 1992, η οποία και κατέληξε στη Σύμβαση –Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή.

Η Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών[12] για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC) είναι μια διακυβερνητική συνθήκη που αναπτύχθηκε για την αντιμετώπιση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής. Η Σύμβαση, η οποία καθορίζει ένα συμφωνημένο πλαίσιο για την αντιμετώπιση του ζητήματος, τέθηκε σε διαπραγματεύσεις στη διεθνή κοινότητα από τον Φεβρουάριο του 1991 έως τον Μάιο του 1992 και άνοιξε για υπογραφή στη Διάσκεψη του

[11]Ε. Δούση. Κλιματική αλλαγή: Η διεθνής κοινότητα συνεργάζεται αλλά το πρόβλημα δεν έχει λυθεί, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2017

[12]Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ανακτήθηκε από http://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/international-agreements-climate-action

ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του Ιουνίου 1992 (UNCED) - επίσης γνωστή ως Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο για Γη. Η UNFCCC τέθηκε σε ισχύ στις 21 Μαρτίου 1994, ενενήντα ημέρες μετά τη λήψη της επικύρωσης της 50ης χώρας.

Έκτοτε και έως σήμερα συμβαλλόμενα μέρη της Συνέλευσης συνεχίζουν να συνεδριάζουν τακτικά για να αποτιμήσουν την πρόοδο στην εφαρμογή των υποχρεώσεών τους βάσει της Συνθήκης καθώς και να εξετάσουν περαιτέρω ενέργειες για την αντιμετώπιση της απειλής της κλιματικής αλλαγής. Έχουν επίσης διαπραγματευτεί ένα πρωτόκολλο της Σύμβασης και ειδικότερα το Πρωτόκολλο του Κιότο το οποίο συμφωνήθηκε για πρώτη φορά το Δεκέμβριο του 1997 στο Κιότο της Ιαπωνίας, αν και χρειάστηκαν συνεχείς συζητήσεις μεταξύ του 1998 και του 2004 για την οριστικοποίηση της συμφωνίας.

Για τα κράτη προβλέπεται η αναγνώριση κοινών αλλά κάπως διαφοροποιημένων υποχρεώσεων και η ύπαρξη εθνικών προτεραιοτήτων μέσωσυγκεκριμένων ενεργειών :

- Εξάπλωση, ενημέρωση και δημοσιοποίηση εθνικών απογραφών των ανθρωπογενών εκπομπών χρησιμοποιώντας μεθοδολογίες οι οποίες είναι συγκρίσιμες.
- Δημοσίευση και εφαρμογή εθνικών για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών
- Υιοθέτηση πολιτικών μέτρων που έχουν ως στόχο την επαναφορά των αερίων του θερμοκηπίου στα πλαίσια που ήταν το 1990-2000.

iiiσύμβαση για την βιοποικιλότητα

Η σύμβαση για τη βιοποικιλότητα υπεγράφη κατά τη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο από τις 3 ως τις 14 Ιουνίου.

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν επηρεάσει σημαντικά τη βιοποικιλότητα και έχει σημειωθεί μεγάλη μείωση σε συγκεκριμένα είδη όπως οι πεταλούδες , τα πτηνά και τα θηλαστικά. Η μείωση φτάνει το 24% σύμφωνα με την εκτίμηση της UNEP. Στην αειφόρο ανάπτυξη παίζουν σημαντικό ρόλο η διατήρηση και η αειφόρος χρήση της βιοποικιλότητας. Το 2002 η διάσκεψη που διαδραματίστηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ και αφορούσε την αειφόρο ανάπτυξη συμφωνήθηκε η μείωση των ρυθμών απώλειας της βιοποικιλότητας ως το 2010. Οι ενέργειες που θα πρέπει να ακολουθούν τα συμβαλλόμενα μέρη είναι:

- Έυρεση των συστατικών που είναι πολύ σημαντικά για την ζωή της βιοποικιλότητας και για την διατήρηση της καθώς και την αειφόρο χρήση της.
- Παρακολούθηση μέσω δειγματοληψιών και χρήση και άλλων τεχνικών των συστατικών στοιχείων της βιοποικιλότητας.
- Εντοπισμό των διαδικασιών και δραστηριοτήτων με ανεπιθύμητες επιπτώσεις στη διατήρηση και αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας
- Λήψη και καταχώρηση στοιχείων τα οποία βοηθούν στον εντοπισμό των παραπάνω δεδομένων

Έτσι η σύμβαση προβλέπει τα εξής:

- Δημιουργία προγραμμάτων επιστημονικής , τεχνικής εκπαίδευσης με σκοπό τον εντοπισμό και την διατήρηση της βιοποικιλότητας καθώς και της αειφόρας χρήσης της. Επιπλέον θα πρέπει να εντοπιστούν τα συστατικά εκείνα τα οποία θα στηρίξουν την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των ειδικών αναγκών των αναπτυσσόμενων χωρών
- Παρότρυνση για έρευνα στις αναπτυσσόμενες χώρες σχετικά με την διατήρηση της βιοποικιλότητας και εξασφάλιση της αειφόρου χρήση γης.
- Προαγωγή συνεργασίας και χρήση της επιστημονικής προόδου που αφορά στην έρευνα της βιοποικιλότητας με στόχο να μπορέσουν να αναπτυχθούν μέθοδοι για την διατήρηση και αειφόρο χρήση των βιολογικών πόρων.[13]

iv. Το Πρωτόκολλο του Κιότο (1997)

Το Πρωτόκολλο του Κιότο[14] είναι μια συμφωνία που υπογράφηκε στο Κιότο της Ιαπωνίας το 1997 από 141 χώρες και η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 16/2/2005. Προέκυψε από την Διεθνή Σύμβαση για τις κλιματικές αλλαγές, που είχε υπογραφεί στη Διάσκεψη του Ρίο του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή που είχε υπογραφεί το 1992, δηλαδή αποτελεί Πρωτόκολλο της Διεθνούς Σύμβασης του 1992 (Böhringer, 2003).

Πρόκειται για μια συμφωνία, με δεσμευτικό χαρακτήρα, που στοχεύει στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου και των κλιματικών αλλαγών. Ειδικότερα επέβαλλε, σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη την υποχρέωση να θεσπίσουν εθνικά προγράμματα για τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις. Το Πρωτόκολλο δεσμεύει τα κράτη - μέρη του σε εφαρμογή ή υιοθέτηση πολιτικών και μέτρων για την επίτευξη των στόχων του Πρωτοκόλλου, σύμφωνα με τις εθνικέςσυνθήκες κάθε κράτους-μέρη.Παράλληλα, απαιτούσε από τις βιομηχανικές χώρες, σε αντιδιαστολή με τις αναπτυσσόμενες, να επιτύχουν τη σταθεροποίηση των δικών τους εκπομπών αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου στα επίπεδα του 1990, μέχρι το έτος 2000 (David, 2011).

Με τη διάκριση ανάμεσα στις βιομηχανικές και τις αναπτυσσόμενες χώρες, η σύμβαση πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος και το πρωτόκολλο του Κιότο αυτής, αναγνωρίζει το γεγονός ότι οι βιομηχανικές χώρες ευθύνονται για το μεγαλύτερο μέρος των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου και ότι διαθέτουν επίσης τη θεσμική και χρηματοοικονομική ικανότητα να τις περιορίσουν (Degenstein&Vargas, 2011).

Ειδικότερα βασιζόμενο στο πλαίσιο της Σύμβασης-Πλαίσιο για την αλλαγή του κλίματος του ΟΗΕ (1992), το πρωτόκολλο του Κιότο ορίζει νομικά δεσμευτικές οριακές τιμές εκπομπών αερίων, για τις βιομηχανικές χώρες και προβλέπει μηχανισμούς με βάση τη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς, οι οποίοι αποσκοπούν στη διατήρηση σε χαμηλά επίπεδα τις εκπομπές αερίων (Swanson&Tsonis, 2009).

[13]Ε. Δούση. Κλιματική αλλαγή: Η διεθνής κοινότητα συνεργάζεται αλλά το πρόβλημα δεν έχει λυθεί, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2017
[14]ΥΠΕΚΑ, Διεθνείς διαπραγματεύσεις, Πρωτόκολλο του Κιότο. Ανακτήθηκε από www.ypeka.gr

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου του Κιότο, οι βιομηχανικές χώρες υποχρεούνταν να μειώσουν τις δικές τους εκπομπές έξι αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου (και ειδικότερα διοξείδιο του άνθρακα, που αποτελεί το σημαντικότερο αέριο, μεθάνιο, μονοξείδιο του αζώτου, κλπ) κατά 5,2% κατά μέσον όρο σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, κατά τη διάρκεια της πρώτης "περιόδου δέσμευσης", η οποία καλύπτει τα έτη 2008 έως 2012.Ο στόχος αυτός αναφέρεται σε έξι αέρια που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου σύμφωνα με το Παράρτημα Α του Πρωτοκόλλου, και συγκεκριμένα : διοξείδιο του άνθρακα (CO2), μεθάνιο (CH4), υποξείδιο του αζώτου (N2O), υδροφθοράνθρακες (HFCs), υπερφθοράνθρακες (PFCs) και το εξαφθοριούχο θείο (SO6). Για τις αναπτυσσόμενες χώρες δεν καθορίζονταν στόχοι ως προς τις εκπομπές (Page, 2017).

Ειδικότερα, το πρωτόκολλο υποχρέωνε τις βιομηχανικές χώρες και χώρες του πρώην σοβιετικού μπλοκ (γνωστές συλλογικά ως «μέρη του παραρτήματος I») να μειώσουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά μέσο όρο περίπου 5% για την περίοδο 2008-2012 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Ωστόσο, σύμφωνα με τους όρους που συμφωνήθηκαν στο Κιότο, το πρωτόκολλο θα ετίθετο σε ισχύ μόνο μετά την επικύρωση από 55 μέρη της UNFCCC. Παρόλο που η χώρα με τις μεγαλύτερες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στον κόσμο, οι Ηνωμένες Πολιτείες, απέρριψαν τη Συνθήκη του Κιότο το 2001 μετά την εκλογή του Προέδρου Τζορτζ Μπους, η πλειοψηφία των άλλων Μερών του Παραρτήματος I, συμπεριλαμβανομένου του Καναδά, της Ιαπωνίας και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικύρωσαν συνθήκη. Τον Νοέμβριο του 2004, η Ρωσική Ομοσπονδία επικύρωσε επίσης το Πρωτόκολλο, φτάνοντας έτσι το όριο του 55%. Το πρωτόκολλο τέθηκε τελικά σε ισχύ ως νομικά δεσμευτικό έγγραφο στις 16 Φεβρουαρίου 2005. Έως τον Δεκέμβριο του 2007, το πρωτόκολλο είχε επικυρωθεί από 177 χώρες, συμπεριλαμβανομένων των μερών του παραρτήματος I που αντιπροσωπεύουν το 63,7% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου του παραρτήματος I το 1990. Μέχρι σήμερα τα συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης-πλαίσιο συναντώνται ετησίως για μια επισκόπηση της προόδου και για τη συζήτηση νέων μέτρων, ενώ έχουν θέσει σε εφαρμογή ορισμένους μηχανισμούς παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, ώστε να καταγράφονται οι εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου (Rothmanetal., 2017).

Αναμφίβολα, το Πρωτόκολλο του Κιότο αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής θέτοντας δεσμευτικούς όρους στα κράτη – μέρη σχετικούς με το περιβαλλοντικό δίκαιο. Όμως οι αδυναμίες της συμφωνίας κατεύθυναν τα μέλη σε περαιτέρω διαπραγμάτευση και συνεργασία έως και σήμερα. Βασικό πρόβλημα της συμφωνίας αποτελεί το γεγονός ότι χώρες με υψηλά επίπεδα ρύπανσης όπως οι Η.Π.Α., ο Καναδάς, η Ρωσία και η Ιαπωνία δεν είναι μέρη της δεύτερης περιόδου δεσμεύσεων έως το 2020 και έτσι η οριοθέτηση της κλιματικής αλλαγής πραγματοποιείται από ένα μικρό μέρος χωρών που αποτελούν μόλις το 14% των παγκόσμιων ρυπαντών με εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η διάκριση των χωρών σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες δεν δίνει τη δυνατότητα να συνυπολογιστούν οι εκπομπές αερίων από χώρες που ανήκουν στις αναπτυσσόμενες από το 2012 και μετά. Έτσι, οι δεσμεύσεις και τα μέτρα που λήφθηκαν δεν είναι ιδιαιτέρως αποτελεσματικά αφού οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου αυξάνονται ραγδαία χωρίς ταυτόχρονα να υλοποιείται και βελτίωση στην επίλυση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής. Τέλος, το Πρωτόκολλο του Κιότο ρυθμίζει μόνο ορισμένες πλευρές της κλιματικής αλλαγής και δυστυχώς δεν επιλύει συνολικά το πρόβλημα με ρύθμιση θεμάτων όπως τη χρηματοδότηση στήριξης χωρών ευάλωτων στην κλιματική αλλαγή και χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα αλλά ούτε και προτάσεις μεθόδων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

iv. Συμφωνία των Παρισίων[15]

Αναφέρεται στην παγκόσμια συμφωνία που επιτεύχθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2015 στο Παρίσι, μια συμφωνία που αποτελεί σχέδιο δράσης ώστε να συγκρατήσει την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη χαμηλότερη των 2 βαθμών κελσίου, αυτό αποτέλεσε και τον μακροπρόθεσμο στόχο της. Τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοέμβριου 2016 και υπογράφτηκε από 195 χώρες.

Σύγχυση προκάλεσε το 2017, η απόφαση του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τράμπ, που ανακοίνωσε την αποχώρηση της χώρας από την συμφωνία των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή. Αναπόφευκτα αυτή η απόφαση αποχώρησης ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων τόσο στις 194 χώρες που συμμετείχαν όσο και την οργή των περιβαλλοντολογικών οργανώσεων. Αυτές οι αντιδράσεις ήταν τόσο έντονες διότι, οι ΗΠΑ είναι μια από τις χώρες με μεγάλο όγκο ρύπων, παράλληλα όμως και μία παγκόσμια υπερδύναμη που οι αποφάσεις της μπορούν να επηρεάσουν, α μη τι άλλο, τη στάση των άλλων χωρών στο άμεσο μέλλον.

Η συμφωνία των Παρισίων για την Κλιματική Αλλαγή είναι η καταλληλότερη για να επιδιώξει τον σκοπό της και δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναδιαπραγμάτευσης.

Στα συμπεράσματα, το Συμβούλιο εξέφρασε την απογοήτευση του καθώς και την λύπη του για την αποχώρηση της κυβέρνησης των ΗΠΑ από την Συμφωνία των Παρισίων και δίνει μεγάλη βαρύτητα στην ισχυρή δέσμευση των υπόλοιπων χώρων. Για την δράση σχετικά με το κλίμα, συνεχίζονται οι εργασίες για την υλοποίηση των δεσμευμένων στο πλαίσιο της Συμφωνίας των Παρισίων, έχοντας συμπεριλάβει την βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για να επιτύχουν τον σκοπό για κινητοποίηση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ κάθε έτος μέχρι το 2020. (19/06/2017)

Επιβεβαιωμένη είναι η δέσμευση της ΕΕ, από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων ώστε να εφαρμόσουν στο ακέραιο την Συμφωνία και να προχωρήσει στην μετάβαση, παγκοσμίως, προς καθαρές μορφές ενέργειας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε την σημαντικότητα της συνεργασίας της ΕΕ με τους Διεθνείς Εταίρους, αλληλεγγύη στις επόμενες γενιές αλλά και αίσθημα ευθύνης για ολόκληρο τον πλανήτη.

Η διάσκεψη των Ηνωμένων εθνών για την κλιματική αλλαγή (COP24) επιτελέσθηκε από τις 3 έως 14 Δεκεμβρίου του 2018 στο Κατοβίτσε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκπροσωπήθηκε από τον κ. MiguelAriasCañete ο οποίος είναι επίτροπος για την δράση του για το κλίμα και την ενέργεια, αλλά και από την κα.

[15]Εισήγηση της Ομάδας Ειδημόνων για τις Υποχρεώσεις σχετικά με την Κλιματική Αλλαγή, Αρχές του Όσλο αναφορικά με τις Υποχρεώσεις για την Καταπολέμηση της Κλιματικής Αλλαγής, 2015, σελ. 1, 2, 4

ElisabethKöstinger υπουργό Βιωσιμότητας και Τουρισμού της Αυστρίας που ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου.

Ολοκληρώθηκε, η διάσκεψη, με την έγκριση της δέσμης μέτρων του Κατοβίτσε που αναφερόταν στο κλίμα, η οποία όρισε με ποιον τρόπο θα εφαρμοστεί η Συμφωνία των Παρισίων με διαφάνεια και δικαιοσύνη για όλους.

Αυτή η δέσμη καθορίζει τις βασικές διαδικασίες και τους μηχανισμούς που θα καταστήσουν επιχειρησιακή τη Συμφωνία των Παρισίων.

Στις 26 Ιουνίου 2019, σε κοινή επιστολή των Προέδρων DonaldTusk και Jean-ClaudeJuncker σχετικά την σύνοδο κορυφής της G20 όπου επιβεβαίωσαν τη δέσμευση τους για την εφαρμογή της συμφωνίας των Παρισίων και συγκεκριμένα στη δέσμευση της ΕΕ που αφορούν τους στόχους για το 2030 στη σύνοδο κορυφής του ΟΗΕ για το κλίμα (Σεπτέμβριος 2019) και της διάσκεψης του ΟΗΕ για το κλίμα (COP25), (Δεκέμβριος 2019).

Κύριοι στόχοι της ΕΕ για τη COP25 στη Μαδρίτη, όπου το Συμβούλιο Περιβάλλοντος εξέδωσε συμπεράσματα σε σχέση με την κλιματική αλλαγή που ορίζει την θέση της ΕΕ στην διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με θέμα την κλιματική αλλαγή (COP25) το Δεκέμβριο του 2019.

Οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις διαπραγματεύσεις ήταν η ολοκλήρωση των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή του μηχανισμού οικειοθελούς συνεργασίας της συμφωνίας των Παρισίων (άρθρο 6). Η ολοκλήρωση της επανεξέτασης του διεθνούς μηχανισμού για τις απώλειες και τις ζημίες, της Βαρσοβίας, η ολοκλήρωση του προγράμματος εργασίας για την ισότητα των φίλων, της Λίμα, καθώς και η προώθηση των τεχνικών εργασιών που σχετίζονται με τις ρυθμίσεις του Πλαισίου Ενισχυμένης Διαφάνειας.

Στις 8 Νοεμβρίου του 2019 το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τις χρηματοδοτικές πτυχές των αλλαγών του κλίματος στην διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (COP25).

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ήταν και παραμένει από τους μεγαλύτερους χορηγούς δημόσιας χρηματοδότησης για το κλίμα, συνολικά οι συνεισφορές τους αυξήθηκαν από 20,4 δισ . ευρώ το 2017 σε 21,7 δισ . ευρώ το 2018.

Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν την αποφασιστικότητα της ΕΕ ώστε να αυξήσει τη διεθνή χρηματοδοτική συνεισφορά της για το κλίμα για να επιτύχει τον στόχο των 100 δισ . δολαρίων ετησίως όπου τέθηκε για τις εκβιομηχανισμένες χώρες για τα έτη 2020 έως και το 2025.

Στις 12 με 13 Δεκεμβρίου του 2019 ενέκριναν τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την κλιματική ουδετερότητα.

Οι ηγέτες της ΕΕ έβαλαν στόχο να καταστεί η ΕΕ κλιματικά ουδέτερη ως το έτος 2050. Η χώρα που δεν μπόρεσε να δεσμευτεί σε αυτό το στάδιο για την υλοποίηση του εν λόγω στόχου είναι η Πολωνία, και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει το θέμα τον Ιούνιο του 2020.

Ωστόσο αναγνωρίστηκε η ανάγκη να εξασφαλιστεί μια οικονομικά αποδοτική και κοινωνικά δίκαιη μετάβαση, λαμβάνοντας υπόψη των διαφορετικών εθνικών συνθηκών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επισήμανε την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και παρότρυνε το Συμβούλιο να κατευθυνθεί σε αυτήν.

Ακόμα, οι ηγέτες της ΕΕ κάλεσαν την Επιτροπή να συζητήσουν την πρόταση για την μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ, εντός του έτους 2020 ώστε να εγκριθεί από το Συμβούλιο και στη συνέχεια να υποβληθεί στην UNFCCCύστερα από λεπτομερή εκτίμηση επιπτώσεων, έκαναν πρόταση ώστε να επικυρωθεί η εθνικά καθορισμένη συνεισφορά (NDC) της ΕΕ για το 2030 στο πλαίσιο της συμφωνίας των Παρισίων.

1.9 Η καινοτόμα συνεισφορά της Συμφωνίας των Παρισίων

Η βασική διαφορά της από άλλες συμφωνίες είναι η υπογραφή της από όλα τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη καθώς 200 κράτη που εκπροσωπήθηκαν ισότιμα στο Παρίσι προχώρησαν σε αμοιβαίες υποχωρήσεις ώστε να καταλήξουν σε μια παγκόσμια συμφωνία, υπο την πίεση βέβαια της κοινής γνώμης και των κινητοποιήσεων των Μη κυβερνητικών Οργανισμών (ΜΚΟ)[16].

Σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι όλο και πιο πολλά επιστημονικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την κλιματική αλλαγή και ότι αυτή μας αφορά όλους. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η πρωτοβουλία για τον στόχο του $1{,}5^{O}C$ προήλθε από μικρά νησιώτικα κράτη τα οποία αισθάνθηκαν τρόμο για την υλοποίηση των σεναρίων καλυφθούν από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Το κείμενο συμφωνία επιβεβαιώνει αυτόν τον στόχο σε σχέση με την προβιομηχανική περίοδο κάτι που θα επιτρέψει την μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων που έχουν άμεση σύνδεση με την κλιματική αλλαγή/

Με την συμφωνία σηματοδοτείτε το τέλος της εποχής των ορυκτών καυσίμων τα οποία είναι ένοχα για την αύξηση της εκπομπής της ποσότητας των ρύπων. Έτσι η Κίνα έθεσε την διακοπή της χρήσης άνθρακα στο Πεκίνο και τα περίχωρα του από 2020 με σκοπό να βελτιώσει την ποιότητα του αέρα της πρωτεύουσας καθώς και να μειώσει την ποσότητα του νέφους.

Επιτυγχάνεται η αναγνώριση ότι οι πρόσφατες εξελίξεις στην τεχνολογία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας την αποκαλούμενη καθαρή ενέργεια την καταστούν όχι μόνο ρεαλιστικά εναλλακτική αλλα και σημαντική επένδυση. Ανεξάρτητα λοιπόν από κάποια συμφέροντα γίνεται αντιληπτό ότι χάρη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας η ανθρωπότητα μπορεί όχι μόνο να απαλλαγεί από τη ρύπανση των ορυκτών ρύπων αλλα αυτό να επιτευχτεί με το χαμηλότερο ενεργειακό κόστος.

Επιπλέον οι κυβερνήσεις προχώρησαν στην συμφωνία να κοινοποιούν κάθε 5 χρόνια τις συνεισφορές τους για τον καθορισμό των στόχων καθώς και να αναφέρουν τόσο μεταξύ τους όσο και με το κοινό τις επιδόσεις τους σχετικά με την επίτευξη αυτών των στόχων έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η διαφάνεια και η εποπτεία. Επίσης χορηγήθηκε βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες της τάξης των 100 δισεκατομμυρίων το χρόνο ως το 2020 έτσι ώστε να

[16]Rasamani L. (2016),«Ambition and differentiation in the 2015 Paris Agreement”: Interpretative possibilitites and underlying politics»,ICLQ vol65, σελ498

προβούν σε αλλαγές για τον περιορισμό της εκπομπής των ρύπων και να προστατευτούν από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Μέσω του κειμένου ορίζεται ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο για τις εκπομπές αερίων που είναι υπεύθυνα για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Έτσι η συμφωνία προβλέπει μηδενικό στόχο εκπομπών που βασίζεται σε ένα αυστηρό ισοζύγιο μεταξύ των εκπομπών αερίων και των αερίων που απορροφώνται από τις τρύπες άνθρακα.

Όπως δήλωσε η CaroleDieschbourg, υπουργός Περιβάλλοντος του Λουξεμβούργου το κείμενο της συμφωνίας θεωρείται « δίκαιο , βιώσιμο, δυναμικό, ισορροπημένο και νομικά δεσμευτικό. Σήμερα μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι. Συμφωνήσαμε την πρώτη στην ιστορία νομικά δεσμευτική και παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα και, η οποία θέτει τον κόσμο σε τροχιά αποφυγής της επικίνδυνης κλιματικής αλλαγής. Είναι ένας χάρτης πορείας για έναν καλύτερο, δικαιότερο και βιώσιμο κόσμο. Η ΕΕ αγωνίστηκε προκειμένου η συμφωνία να είναι όσο το δυνατόν ισχυρότερη. Καταφέραμε να χτίσουμε γέφυρες καθ'όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Ωστόσο δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το Παρίσι είναι μόνο η αρχή μιας μακράς διαδρομής.»

Επομένως η συμφωνία αυτή αποπνέει ένα κύμα αισιοδοξίας. Όμως τίθεται το εύστοχο ερώτημα πρέπει να είμαστε τόσο αισιόδοξοι καθώς πολλές φορές οι καλές προθέσεις δεν ευδοκιμούν εάν δεν εφαρμοστούν οι οικολογικές αξίες σε τεχνολογικές, επιστημονικές , οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές δραστηριότητες, γεγονός που δείχνει ότι για να επιτευχθεί η συμφωνία του Παρισίου συνιστά πρώτα από όλα θέμα πολιτικής πρόθεσης και υλοποίησης.

Το πολιτικό πλαίσιο για τη συζήτηση της κλιματικής αλλαγής τίθεται συνεχώς από το 1990 όμως η αντιπαράθεση τώρα περιλάμβανε διαφορετικές ομάδες κρατών κυρίως Βορρά και Νότο και των αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών αφού η συμφωνία του Κιότο φάνηκε ότι δεν ήταν τόσο αποτελεσματική καθώς αφορούσε μόνο τις μειώσεις ρύπων στις αναπτυγμένες χώρες και για τις αναπτυσσόμενες χώρες δεν υπήρξε η παραμικρή δέσμευση και αυτό οφειλόταν στην παραπληροφόρηση σχετικά με τις αιτίες πρόκλησης της κλιματικής αλλαγής οπου καθιστούσε αδύνατη την συνολική επίλυση του προβλήματος.

Έτσι οι αναπτυσσόμενες χώρες ύψωσαν λόγο αντιπολιτευτικό σε κάθε προσπάθεια συζήτησης αφού θεωρούσαν ως δικαιολογία κάθε επιχείρημα για αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου και της χρήσης καυσίμων και θεωρούσαν ότι σκοπός ήταν μόνο ο περιορισμός της οικονομικής τους δραστηριότητας. Η μείωση των ρύπων στις αναπτυγμένες χώρες όχι μόνο δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα αλλα επιδείνωσε επιπλέον το πρόβλημα καθώς παρατηρήθηκε και αύξηση της εκπομπής των αερίων. Το 2007 στο Μπαλί συναντήθηκαν όλοι οι συμβαλλόμενοι στη σύμβαση για την κλιματική αλλαγή όπου έκαναν συγκεκριμένα τα βήματα που έπρεπε να ακολουθηθούν για τη σύναψη ουσιαστικής συμφωνίας μετα το 2012 και σημειώθηκε πρόοδος σε ότι αφορούσε τις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς πρώτη φορά τέθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι για δέσμευση για στόχο την μείωση των εκπομπών.

Η κατάληξη των συζητήσεων έγινε εφικτή το 2009 από τη σύνοδο της Κοπεγχάγης όπου όμως δεν σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Τριάντα περίπου κράτη συνυπέγραψαν το κείμενο αναγνωρίζοντας την τεράστια πρόκληση της εποχής θέτοντας ως παράλληλο στόχο της συγκράτηση της αύξησης της θερμοκρασίας της Γης στους $2^{O}C$ μέχρι το 2050 όπου για έναν τόσο σημαντικό στόχο πρώτη φορά ενώνουν τις δυνάμεις τους οι Ηπα και αναπτυσσόμενες

χώρες. Σχετικά με τις ΗΠΑ [17]η προεδρεία του Ομπάμα άλλαζε ριζικά τα δεδομένα καθώς στις πολιτικές τους αρχές τέθηκε ως θέμα η κλιματική αλλαγή.

Ένα επίσης σημαντικό γεγονός για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής που υπήρξε στην συμφωνία της Κοπεγχάγης είναι η μεταφορά πόρων προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες οπου όμως υπήρξε χρονοδιάγραμμα μέχρι το 2020 και δημιουργήθηκε επιτακτική ανάγκη για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το 2020.

Τέλος η συμφωνία των Παρισίων είναι η μεγαλύτερη σε χρονική διάρκεια από τις προηγούμενες συμφωνίες καθώς δεν είχε χρονικό περιθώριο εφαρμογής αλλα υπάρχει πρόβλεψη για τακτική αναθεώρηση όσων συζητήθηκαν μεε βάση τη συλλογικότητα και τις προοπτικές εξελίξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Καθώς οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο έχουν εκτεθεί όλο και περισσότερο στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, γίνεται όλο και περισσότερο λόγος για την διασύνδεση του δικαίου της κλιματικής αλλαγής με την λεγόμενη εταιρική κοινωνική ευθύνη. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι η ευθύνη ενός οργανισμού για τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του στην κοινωνία και το περιβάλλον. Αυτό οφείλεται σε διαφανή και ηθική συμπεριφορά που συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της υγείας και της ευημερίας της κοινωνίας, λαμβάνει υπόψη τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών, συμμορφώνεται με την ισχύουσα νομοθεσία και συμβαδίζει με τους διεθνείς κανόνες συμπεριφοράς και ενσωματώνει το θεσμικό πλαίσιο σε ολόκληρο το εύρος του οργανισμού, των δραστηριοτήτων και των σχέσεών του με την κοινωνία (Arnold, 2016).

Οι εταιρείες παράγουν σχεδόν όλα όσα αγοράζουμε, χρησιμοποιούμε και πετάμε και διαδραματίζουν έναν πολύ μεγάλο ρόλο στην οδήγηση της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής. Μια πρόσφατα δημοσιευμένη έκθεση διαπίστωσε ότι 100 εταιρείες ενέργειας ήταν υπεύθυνες για το 71% όλων των βιομηχανικών εκπομπών από τότε που αναγνωρίστηκε επίσημα η αναγκαιότητα ύπαρξης θεσμικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή (Grasso, 2017). Και δεν είναι μόνο ο τομέας της ενέργειας. Σύμφωνα με άλλα στοιχεία οι κορυφαίες 15 αμερικανικές εταιρείες τροφίμων και ποτών παράγουν σχεδόν 630 εκατομμύρια μετρικούς τόνους αερίων θερμοκηπίου κάθε χρόνο (Grasso, 2017).

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε αυτές τις εταιρικές συνεισφορές στην αλλαγή του κλίματος, αλλά είναι ακόμη πιο σημαντικό οι μεγάλες εταιρείες να μειώσουν δραστικά τις συνεισφορές τους στην επιβάρυνση της κλιματικής αλλαγής το συντομότερο δυνατό. Πολλές εταιρείες έχουν θέσει πράγματι στόχους μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου, αλλά οι περισσότεροι από αυτούς τους στόχους δεν περιλαμβάνουν τις εκπομπές που σχετίζονται με ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων μιας συγκεκριμένης εταιρείας (Donaldson&Preston, 2016).

Αυτό είναι σημαντικό γιατί όταν μια εταιρεία παράγει ένα προϊόν, αυτό το προϊόν απαιτεί πρώτες ύλες οι οποίες δημιούργησαν τις δικές τους εκπομπές κατά τη συγκομιδή, την εξόρυξη, τη διύλιση κ.λπ. (γνωστές ως ανάντη εκπομπές). Παράλληλα, όταν ένας καταναλωτής

[17]http://www.consilium.europa.eu/el/meetings/international-summit/2015/11/30-12/

χρησιμοποιεί αυτό το προϊόν, υπάρχουν περαιτέρω εκπομπές που προέρχονται από τη χρήση του προϊόντος και την τελική απόρριψή του (γνωστή ως εκπομπές κατάντη) (Hossain&Chowdhury, 2012). Η αποτυχία να ληφθούν υπόψη ή να αντιμετωπιστούν αυτές οι εκπομπές σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αερίων του θερμοκηπίου που οφείλονται στην δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων και την χρήση των προϊόντων τους, δεν εμπίπτουν στις θετικές εταιρικές δεσμεύσεις για το κλίμα.

2.1. Η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ΕΚΕ (CorporateSocialResponsibility)

Καθώς οι διαστάσεις της κλιματικής αλλαγής σημειώνουν σημαντικό κόστος στην κοινωνία και την οικονομία, με την εμβέλεια των επιπτώσεων της να προσθέτει ανησυχητική διάσταση στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών, γίνεται ολοένα και περισσότερο λόγος για την διασύνδεση του δικαίου της κλιματικής αλλαγής με την λεγόμενη Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ)[18]. Ως νέος τρόπος επιχειρηματικής δραστηριότητας και έχοντας ως κύριο μέλημα την επίτευξη κέρδους, η ΕΚΕ σημαίνει ότι οι δραστηριότητες μιας εταιρείας είναι οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμες και η διαχείρισή τους είναι ηθική και αποτελεσματική . Με λίγα λόγια η διαφανής και ηθική συμπεριφορά μίας επιχείρησης, στην οποία μετουσιώνεται η εταιρική ευθύνη, ως εφαρμοζόμενη πολιτική, συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της υγείας και της ευημερίας της κοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων μερών, κατά τις επιταγές της ισχύουσας νομοθεσίας και των διεθνών κανόνων συμπεριφοράς, ενσωματώνοντας παράλληλα το θεσμικό πλαίσιο σε ολόκληρο το εύρος των δραστηριοτήτων της και των σχέσεών του με την κοινωνία (Arnold, 2016).

Διαγράφοντας ιστορικά μία δυναμική πορεία, με σημείο εκκίνησης τη βιομηχανική επανάσταση στα τέλη του 19ου αιώνα , η ΕΚΕ[19] εμφανίζεται ως πρώιμη μορφή κοινωνικής υπευθυνότητας με τις επιχειρήσεις να λαμβάνουν κοινωνιοπρονοιακού τύπου πρωτοβουλίες για τους εργαζόμενούς τους, προσφέροντας κατοικία και φροντίζοντας για αυτούς και τις οικογένειες τους. Με την επικράτηση του επιχειρηματικού μοντέλου και την ανάδειξη των πολυεθνικών επιχειρήσεων μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, αλλά και με την καθιέρωση νομοθετικών πλαισίων, νομικών και οργανωτικών δομών, χρονικά κυρίως μετά το 1960, η ΕΚΕ εκδηλώνει τη δυναμική της στη σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ επιχειρήσεων και κοινωνίας.

Η κεντρική της ιδέα που εναρμονίζεται με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, εδράζεται στον τρόπο, με τον οποίο μία εταιρεία εφαρμόζει την έννοια της βιώσιμηςανάπτυξης, υπό οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πρίσμα. Η ΕΚΕ υποδηλώνει ότι μία εταιρεία ασχολείται σοβαρά όχι μόνον με την αποδοτικότητα και ανάπτυξή της, αλλά και με τον κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπό της, ενσωματώνοντας περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανησυχίες, εφαρμόζοντας εθελοντικά αρχές και αξίες στις συνεργασίες αλλά και στην αλληλεπίδρασή της με άλλους φορείς.

Οι εταιρείες παράγουν σχεδόν όλα όσα αγοράζουμε, χρησιμοποιούμε και πετάμε και διαδραματίζουν σημαντικότατο ρόλο στην πλοήγηση της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής. Μια πρόσφατα δημοσιευμένη έκθεση διαπίστωσε ότι 100 εταιρείες ενέργειας ήταν υπεύθυνες για το 71% όλων των βιομηχανικών εκπομπών από τότε που αναγνωρίστηκε επίσημα η αναγκαιότητα ύπαρξης θεσμικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή (Grasso, 2017). Και δεν

[18]ΣτυλιανάκηΣτεφανία 2011 -Κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης
[19]Βαξεβανίδου Μαρία 2011 –Εταιρική κοινωνική ευθύνη

είναι μόνο ο τομέας της ενέργειας. Σύμφωνα με άλλα στοιχεία, οι κορυφαίες 15 αμερικανικές εταιρείες τροφίμων και ποτών παράγουν σχεδόν 630 εκατομμύρια μετρικούς τόνους αερίων θερμοκηπίου κάθε χρόνο (Grasso, 2017).

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε αυτές τις εταιρικές συνεισφορές στην αλλαγή του κλίματος, αλλά είναι ακόμη πιο σημαντικό οι μεγάλες εταιρείες να μειώσουν δραστικά τις συνεισφορές τους στην επιβάρυνση της κλιματικής αλλαγής το συντομότερο δυνατό. Πολλές εταιρείες έχουν θέσει πράγματι στόχους μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου, αλλά οι περισσότεροι από αυτούς τους στόχους δεν περιλαμβάνουν τις εκπομπές που σχετίζονται με ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων μιας συγκεκριμένης εταιρείας (Donaldson&Preston, 2016).

Ειδικότερα, το προϊόν που παράγει μία εταιρεία απαιτεί πρώτες ύλες, οι οποίες δημιουργούν τις δικές τους εκπομπές κατά τη συγκομιδή, την εξόρυξη, τη διύλιση κ.λπ. (γνωστές ως ανάντη εκπομπές). Παράλληλα, όταν ένας καταναλωτής χρησιμοποιεί αυτό το προϊόν, υπάρχουν περαιτέρω εκπομπές που προέρχονται από τη χρήση του προϊόντος και την τελική απόρριψή του (γνωστές ως εκπομπές κατάντη) (Hossain&Chowdhury, 2012). Η αποτυχία να ληφθούν υπόψη ή να αντιμετωπιστούν αυτές οι εκπομπές, σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αερίων του θερμοκηπίου, που οφείλονται στην δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων και την χρήση των προϊόντων τους, δεν εμπίπτουν στις θετικές εταιρικές δεσμεύσεις για το κλίμα.

Ωστόσο , σε εθνικό επίπεδο, από μία πρόσφατη έρευνα του Κέντρου Αειφορίας (CSE) στην Ελλάδα, ο αριθμός των εκθέσεων εταιρικής υπευθυνότητας κατέδειξε μία αύξηση των κοινωνικά υπεύθυνων εταιριών της τάξης του 37% για το χρονικό διάστημα 2012-2016, την στιγμή που οι μισές εξ αυτών σημείωσαν και αύξηση του κύκλου εργασιών τους, συγκριτικά με προηγούμενα έτη.

2.2. Ποιες είναι οι διαστάσεις της ΕΚΕ

Η ΕΚΕ [20]ως στρατηγική πολιτική, θέτοντας το πλαίσιο υγιούς και υπεύθυνης ανάπτυξής μιας επιχείρησης και περιλαμβάνοντας την εξισορρόπηση του κόστους, έχει εκτόπισμα τόσο στο εσωτερικό, όσο και εξωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης. Ειδικότερα, η εσωτερική κοινωνική ευθύνη είναι συνυφασμένη με τη διαχείριση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της και την επένδυση σε αυτό, στοχεύοντας στην δημιουργία ενός υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος και στην αύξηση της αποδοτικότητας των εργαζομένων .

Ωστόσο για να είναι αξιόπιστες οι πρακτικές της ΕΚΕ και να αναπτυχθούν, απαιτείται να αξιολογηθούν αμφίπλευρα, ήτοι και από τις επιχειρήσεις αλλά και από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders). Η εξωτερική, με άλλα λόγια, διάσταση της ΕΚΕ εντοπίζεται σε δράσεις συμμετόχων που αλληλεπιδρούν με την εταιρία[21], ήτοι επιχειρηματικοί εταίροι, προμηθευτές, καταναλωτές, αλλά και τοπικές κοινότητες.

[20]Τζιώτας Ιωάννης2008–Εταιρική Ταυτότητα και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
[21]Taylor & Francis Ltd, Corporate Social Responsibility, 2012, Λονδίνο

2.2.1. Εσωτερική εταιρική κοινωνική ευθύνη[22]

Συγκεκριμένα, πρόκειται για δράσεις που αφορούν στην ανθρωποκεντρική και δίκαιη πολιτική των ανθρωπίνων πόρων, το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων των εργαζομένων, τους κανόνες ασφάλειας και υγιεινής τους, αλλά και την εξασφάλιση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων τους και τον σεβασμό των συλλογικών συμβάσεων εργασίας τους . Αλλά αφορούν και τη διαχείριση της αλλαγής με στόχο την εξισορρόπηση της κοινωνικής ανάπτυξης με την υγιή ανταγωνιστικότητα.

Η διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, συνιστώντας μία εκ των κυριότερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει μία εταιρία, εξακτινώνεται στην προσέλκυση και διατήρηση εξειδικευμένου και υψηλής αποδοτικότητας προσωπικού. Προς την κατεύθυνση αυτή, απαιτούνται δράσεις και μέτρα με στόχο τη δια βίου κατάρτιση, την παραχώρηση αρμοδιοτήτων και εξουσιών στους εργαζομένους, την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ εργασίας, οικογένειας και ελεύθερου χρόνου, τη μεγαλύτερη ποικιλομορφία του εργατικού δυναμικού, την ίση αμοιβή και τις προοπτικές σταδιοδρομίας για τις γυναίκες, την ισότητα των ευκαιριών και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και τον προβληματισμό σχετικά με την απασχόληση και την εξασφάλιση της εργασίας. Ενώ έχει επίσης αποδειχθεί, ότι η συνεχής εποπτεία και διαχείριση των υπαλλήλων που απουσιάζουν από την εργασία τους, λόγω αναπηρίας ή τραυματισμού έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των δαπανών .

Η επίτευξη δε των κατάλληλων συνθηκών ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων εντός του εργασιακού χώρου, με βάση τις επιταγές της νομοθεσίας, λειτουργεί αποδεδειγμένα ως μοχλός αποσυμπίεσης των ασφαλιστικών και υγειονομικών συστημάτων, ενώ μειώνει το οικονομικό και κοινωνικό κόστος σε εργοδότες και εργαζόμενους. Ωστόσο, η υιοθέτηση εθελοντικών προγραμμάτων ως συμπληρωματικών μέτρων προς τις δραστηριότητες νομοθεσίας και ελέγχου από τις δημόσιες αρχές υιοθετούνται από τις εταιρείες για την περαιτέρω προώθηση της υγείας και της ασφάλειας .

Στον πυρήνα όμως της ΕΚΕ, θα πρέπει αναμφίβολα να είναι η προσαρμογή στην αλλαγή, η οποία επιτυγχάνεται με την ορθή εξισορρόπηση των συμφερόντων, των προβληματισμών όλων των εμπλεκόμενων μερών, στα οποία σημειώνει αντίκτυπο κάθε απόφαση και αλλαγή της εταιρίας. Απαιτείται, εν ολίγοις, αναδιάρθρωση με τρόπο κοινωνικά υπεύθυνο, ώστε με τη μέθοδο των διαβουλεύσεων και του ανοικτού διαλόγου να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών (KotlerandLee, 2009).

Περαιτέρω, η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων ως επιχειρηματική περιβαλλοντική επένδυση ωφελεί τόσο το περιβάλλον , όσο και τις επιχειρήσεις. Άλλωστε, οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι εκείνες που βαρύνονται με την ευθύνη προστασίας του περιβάλλοντος, αφού για να παράγουν, αντλούν πόρους από αυτό, εκπέμπουν ρύπους σε αυτό και καταναλώνουν μεγάλα αποθέματα ενέργειας. Συνεπώς, με την εξοικονόμηση των φυσικών πόρων και τη μείωση των ρυπογόνων εκπομπών και αποβλήτων, μειώνεται και ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος.

[22]Γραμματικού Δάφνη 2010 –Περιβαλλοντική λογιστική κι η συνεισφορά αυτής στο περιβάλλον και ΣτυλιανάκηΣτεφανία 2011 -Κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης

2.2.2. Η εξωτερική κοινωνική εταιρική ευθύνη[23]

Η εξωτερική εταιρική κοινωνική ευθύνη συνιστά την επέκταση της ευθύνης της εταιρείας στην τοπική και ευρύτερη κοινότητα, αλλά και την κοινωνία των ενδιαφερόμενων μερών, δηλαδή στους εργαζόμενους, μετόχους, επιχειρηματικούς εταίρους, προμηθευτές, καταναλωτές, στις δημόσιες αρχές και σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ) που εκπροσωπούν τις τοπικές κοινότητες ή ασχολούνται με το περιβάλλον. Υφίσταται αλληλεπίδραση μεταξύ εταιριών και των τοπικών κοινοτήτων, αφού οι εταιρίες εξωτερικεύοντας την εταιρική κοινωνική υπευθυνότητά τους, εισφέρουν στις κοινότητες τους παρέχοντας θέσεις εργασίας, μισθούς, κοινωνικές παροχές, ενώ οι εταιρίες εξαρτώνται από την σταθερότητα και την ευημερία των κοινοτήτων μέσα στις οποίες λειτουργούν. Αξίζει να σημειωθεί ότι η στήριξη της τοπικής κοινωνίας επιτυγχάνεται και με έργα υποδομής, όπως σχολικές δομές, κέντρα πολιτισμού, και εν γένει καθαρό περιβάλλον. Αλλά υπάρχει και αλληλεξάρτηση μεταξύ εταιρειών και του τοπικού φυσικού περιβάλλοντός τους, αφού πολλές εταιρίες βασίζονται σε ένα καθαρό περιβάλλον για την παραγωγή τους ή την προσφορά των υπηρεσιών τους (καθαρός αέρας, καθαρά ύδατα, δρόμοι χωρίς κίνηση) .

Η δε οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των εταιριών και των επιχειρηματικών εταίρων, προμηθευτών και καταναλωτών συνεπάγεται αμοιβαία οφέλη, αφού εξασφαλίζει δίκαιες τιμές και όρους, ποιότητα και αξιοπιστία, αλλά και άριστη οργάνωση και τεχνογνωσία για την εταιρία, βασισμένη στην κατανόηση των αναγκών και προσδοκιών των καταναλωτών, ανεβαίνοντας σε κλίμακα στην ποιότητα, ασφάλεια και εξυπηρέτηση. Έχει παρατηρηθεί , ότι μέσω της ΕΚΕ, τόσο η εικόνα μιας επιχείρησης όσο και τα συμπεριφορικά δεδομένα των καταναλωτών και των συνεργατών έχουν θετικό πρόσημο, αφού παρατηρείται αύξηση της αφοσίωσης των εργαζομένων, προσέλκυση νέων αποδοτικών εργαζομένων και ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

Περαιτέρω κατοχυρώνεται όλο και περισσότερο το αποτύπωμα των δραστηριοτήτων μιας εταιρείας στα εργασιακά, αλλά και στα εν γένει ανθρώπινα δικαιώματα των εργαζομένων και στις τοπικές κοινότητες. Άλλωστε, οι εθελοντικοί κώδικες κοινωνικής υπευθυνότητας προωθούν τα διεθνή εργασιακά πρότυπα, τα οποία είναι αξιοποιήσιμα και αποδοτικά μέσα από την σωστή εφαρμογή και την επαλήθευσή τους.

Στη χώρα μας καθημερινά προβάλλονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης εταιρείες για την κοινωνική προσφορά τους. Συγκεκριμένα, η γνωστή εταιρεία τηλεπικοινωνιών VODAFONE βραβεύθηκε από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών για τις ενέργειές της στην προστασία του περιβάλλοντος το 2004. Η εταιρεία κατόρθωσε να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας στην παροχή των υπηρεσιών της και υλοποίησε πρώτη το πρόγραμμα ανακύκλωσης κινητών τηλεφώνων. Μέσω αυτών των ενεργειών, η εταιρεία μείωσε το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, μειώνοντας την ατμοσφαιρική ρύπανση που προκαλεί, ενώ ταυτόχρονα κατόρθωσε να μειώσει ακόμα και το ποσοστό χρήσης πρώτων υλών.

Ακόμη, η COCA-COLAΤρία Έψιλον ανέπτυξε πρόγραμμα εθελοντισμού για παροχή βοήθειας στις τοπικές κοινωνίες. Αναλυτικότερα, στοχεύει στην βελτίωση επιπέδου διαβίωσης και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος μέσα από δράσεις που αφορούν και τον σεβασμό προς το περιβάλλον.

Άλλη μια εταιρεία που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα με κοινωνική ευθύνη είναι ο όμιλος ALUMIL. Ειδικότερα, ο οικολογικός χαρακτήρας του Ομίλου, αποτελεί μία πτυχή εφαρμογής

[23]Γραμματικού Δάφνη 2010 –Περιβαλλοντική λογιστική κι η συνεισφορά αυτής στο περιβάλλον

της Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης, η οποία όμως δεν περιορίζεται και οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν καλύπτουν πολλαπλά επίπεδα και τομείς.

Επιπλέον, τον Απρίλιο του 2019 η Alumil προχώρησε σε μία ιδιαίτερα σημαντική και καινοτόμο κίνηση, δωρίζοντας στην Πυροσβεστική Υπηρεσία της Δράμας ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος τύπου drone. Δίνοντας προτεραιότητα και έμφαση στην πρόληψη και προστασία του περιβάλλοντος, ο εξειδικευμένος εξοπλισμός διασφαλίζει την έγκαιρη επέμβαση και αντιμετώπιση περιστατικών, κάνοντας το έργο των πυροσβεστών όχι μόνο πιο εύκολο, αλλά κυρίως πιο αποτελεσματικό.Η Alumil σήμερα αποτελεί βασικό στέλεχος του Ελληνικού Δικτύου (CSR Hellas) για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) και ιδρυτικό μέλος του GlobalCompact (Οικουμενικό Σύμφωνο) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Πρόκειται για ένα δίκτυο επιχειρήσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με αποστολή την προώθηση της έννοιας της ΕΚΕ και την προβολή της, τόσο προς τον επιχειρηματικό κόσμο όσο και προς το κοινωνικό περιβάλλον, με απώτερο στόχο την ισόρροπη επίτευξη κερδοφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης. Με τη συμμετοχή του Ομίλου στο παγκοσμίου βεληνεκούς Δίκτυο, η διοίκηση της Alumil εκφράζει την υποστήριξή της στην πρωτοβουλία του ΟΗΕ και παράλληλα τη δέσμευσή της για την ευθυγράμμιση της λειτουργίας και της δραστηριότητας της εταιρείας με 10 παγκόσμια αποδεκτές αρχές στους τομείς:

Ανθρωπίνων δικαιωμάτων,

Συνθηκών εργασίας,

Προστασίας του περιβάλλοντος και

Καταπολέμησης της διαφθοράς

Αξίζει να σημειωθεί ότι το GlobalCompact, η μεγαλύτερη παγκόσμια πρωτοβουλία Εταιρικής Υπευθυνότητας, αποτελείται από περίπου 5.000 μέλη (εταιρείες, διεθνή συνδικάτα εργαζομένων, φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.α.) από όλα τα μέρη του κόσμου.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη επεκτείνεται και σε γαλακτοβιομηχανίες στη χώρα μας. Η γνωστή εταιρεία ΟΛΥΜΠΟΣ με αίσθημα ευθύνης για το περιβάλλον προχώρησε σε μία καινοτόμα και μοναδική επένδυση, η οποία αφορά την παραγωγή βιοαερίου από την αναερόβια επεξεργασία λυμάτων. Είναι η μοναδική στην Ευρώπη στο χώρο της γαλακτοκομίας και το ύψος της ανήλθε στα 10 εκ € συμπεριλαμβανομένης της καύσης της παραγόμενης λυματολάσπης. Στόχοι της επένδυσης είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων του πλανήτη. Τα οφέλη από το έργο είναι:

Μείωση έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα κατά 60%.

Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Μηδενισμός των οργανικών αποβλήτων.

Μείωση της χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 70% έναντι της επεξεργασίας με αερόβια τεχνολογία.

Με το έργο αυτό και την εγκατάσταση παραγωγής πράσινης ενέργειας αναδεικνύεται έμπρακτα η εταιρική ευθύνη της ΟΛΥΜΠΟΣ απέναντι στο περιβάλλον και στην κοινωνία.

Τέλος, παράλειψη θα ήταν να μην αναφερθεί εδώ η εταιρεία ELPEDISON. Η επένδυση της ELPEDISON στο φυσικό αέριο, το καθαρότερο ορυκτό καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, είναι η αρχή για να ακολουθήσουν τεχνολογίες και εφαρμογές συνυφασμένες με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Η προώθηση του μοντέλου της βιώσιμης ανάπτυξης εφαρμόζεται και στις δύο μονάδες ηλεκτροπαραγωγής της ELPEDISON, στη Θεσσαλονίκη και τη Θίσβη, μέσω:

Της υιοθέτησης συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης τελευταίας τεχνολογίας

Δραστηριοτήτων για την προστασία της ποιότητας του αέρα, του κλίματος, του εδάφους, του υπεδάφους, της φύσης και του περιβάλλοντος

Συγκεκριμένων ενεργειών ελαχιστοποίησης θορύβου, δονήσεων και ηλεκτρομαγνητικών πεδίων

Της διαχείρισης των υγρών αποβλήτων

Συνεχούς χρήσης προγραμμάτων, για την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των εργαζομένων και των εξωτερικών συνεργατών των Μονάδων

Για το σκοπό αυτό, η ELPEDISON έχει εφαρμόσει, στα πλαίσια του Ολοκληρωμένου της Συστήματος Διαχείρισης, συγκεκριμένη Περιβαλλοντική Πολιτική, σύμφωνα με την πιστοποίηση που έχει λάβει, βάσει του Προτύπου EN ISO 14001:2015.

2.3 Οφέλη της ΕΚΕ

Το τελευταίο χρονικό διάστημα παρατηρείται ραγδαία αύξηση στην ανάπτυξη της ΕΚΕ καθώς τα οφέλη που παρέχει στις επιχειρήσεις είναι πολλά.

Αρχικά η ΕΚΕ[24] συμβάλει στην βελτίωση και διάδοση της φήμης των εταιρειών βοηθώντας τους με αυτόν τον τρόπο να αποκτήσουν αρκετά μεγάλο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα όπου θεωρείται βασικό εργαλείο για να μπορέσει μια εταιρεία να στηριχθεί στα πόδια της και διεκδικήσει το μερίδιο που της αναλογεί στην αγορά.

Ο τεράστιος ανταγωνισμός που υπάρχει μπορεί να προκαλέσει τεράστια ζημία σε μια επιχείρηση που δεν είναι σε θέση να την αντιμετωπίσει, η ΕΚΕ βοηθάει στην αντιμετώπιση αυτού του ανταγωνισμού και επιπλέον δίνει κίνητρο και σε άλλες επιχειρήσεις να ακολουθήσουν το παράδειγμα τους. Έτσι γίνεται ορατό ότι ενισχύεται και η ικανότητα προσέλκυσης, ευαισθητοποίησης και διατήρησης του προσωπικού.

Μέσω της ΕΚΕ χτίζεται μια πιο αξιόπιστη εικόνα προς τους ενδιαφερόμενους φορείς και ενισχύεται το ενδιαφέρον τους καθώς η επιχείρηση με βάση την ΕΚΕ δημιουργεί καλύτερες συνθήκες εργασίας, προάγει τον σεβασμό στον άνθρωπο σαν σύνολο και όχι σαν εργαζόμενο, προμηθευτή, πελάτη.

Σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη της ΕΚΕ αποτέλεσε και η άνοδος του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου στις αναπτυγμένες χώρες καθώς όσο πιο υψηλό είναι το μορφωτικό επίπεδο ενός ανθρώπου τόσο περισσότερο ωφελεί την κοινωνία με τις δραστηριότητες του.

[24]KotlerPhilip, ΕταιρικήΚοινωνικήΕυθύνη, εκδόσεις EconomiaPublishing, Αθήνα, 2009, ΣυντελεστέςΣμαραγδήΜυρτώ

Έχοντας υπόψη την τεράστια σημασία της ΕΚΕ, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής εξέλιξης, δε θα μπορούσε να μην αποτελούσε τρόπο ζωής για όλο και περισσότερο επιχειρήσεις. Και το κράτος από τη δική του πλευρά δημιούργησε ένα νομικό πλαίσιο που ευνοεί την ΕΚΕ και υποχρέωσε τις εταιρείες να λαμβάνουν συνεχής ενημέρωση σχετικά με αυτό και να συμμορφώνονται με βάση αυτό σχετικά με τις αλλαγές σε πολλούς τομείς ειδικά για την προστασία του περιβάλλοντος.

Τέλος ένα σημαντικό όφελος που προσφέρει η ΕΚΕ στις επιχειρήσεις είναι η κοστολόγηση καταφέρνοντας να μειωθεί το λειτουργικό κόστος πράγμα που είναι πολύ σημαντικό για μια επιχείρηση.

2.4 Μειονεκτήματα της ΕΚΕ[25]

Όλοι οι παραπάνω λόγοι έχουν κάνει την ΕΚΕ να αποτελεί σημαντικό μέρος της κάθε επιχείρησης και να αναπτυχθεί σε έναν μεγάλο βαθμό. Ωστόσο παρόλο που η κοινωνική ευθύνη παρέχει πολλά στην επιχείρηση αλλά και στην κοινωνία υπάρχουν κάποια μειονεκτήματα που αφορούν πρακτικά ζητήματα και έχουν δημιουργήσει πρόβλημα στην ανάπτυξη της ΕΚΕ.

Αρχικά ο κύριος στόχος των μετοχών είναι η αύξηση της αξίας τους. Αυτόν τον ρόλο τον έχουν αναλάβει οι μάνατζερ και η χρήση κεφαλαίων της επιχείρησης επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα και έχει συνέπεια να χαρακτηρίζεται παράνομη.

Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι οι κοινωνικές δαπάνες επιβαρύνουν την λειτουργία της επιχείρησης οπότε για να μπορέσει να παραμείνει ζωντανή θα πρέπει να προβεί στην αύξηση των τιμών της. Αυτό όμως θα προκαλέσει την δυσαρέσκεια των καταναλωτών καθώς θα υποχρεωθούν να επιβαρυνθούν με επιπλέον κόστος καθιστώντας αυτομάτως τη θέση της επιχείρησης δύσκολη.

Τέλος και το πιο αξιόλογο είναι ότι οι επικεφαλής της επιχείρησης συχνά δεν διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων.

2.5. Τι πρεσβεύει ειδικά για το περιβάλλον

Με βάση την Ανακοίνωση της Επιτροπής (COM/2002/0347), η ΕΚΕ μεταφράζεται ως "συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη", ενώ αποτυπώνεται στο Πράσινο Βιβλίο ως εθελοντική ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών ανησυχιών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στις επαφές με άλλα μέρη, αφού η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά και δράση οδηγεί σε αειφόρο επιχειρηματική επιτυχία. Άλλωστε, οι επιχειρήσεις που μεταχειρίζονται ορθά περιβαλλοντικά πρότυπα, παρουσιάζονται μακροπρόθεσμα ανταγωνιστικότερες στη διεθνή αγορά, καθώς τα περιβαλλοντικά πρότυπα προωθούν την καινοτομία και τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών και των προϊόντων και οδηγούν σε πιο καθαρές τεχνολογίες .

Ακριβώς στο επίκεντρο για τη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής , που συνίσταται σε μείζονα προτεραιότητα, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο, είναι οι υπεύθυνες,

[25] KotlerPhilip, ΕταιρικήΚοινωνικήΕυθύνη, εκδόσεις EconomiaPublishing, Αθήνα, 2009, ΣυντελεστέςΣμαραγδήΜυρτώ

καθαρές και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Εκείνες που έχοντας ενσωματώσει λειτουργικά τη βιώσιμη ανάπτυξη, επανακαθορίζουν τον ρόλο τους απέναντι στην κοινωνία και στο περιβάλλον, και παράγουν με κριτήριο την οικονομία των φυσικών πόρων. Και αυτό διότι οι επιχειρήσεις πέρα από παραγωγικές μονάδες προϊόντων και υπηρεσιών, θα πρέπει να αποδεικνύουν συνεχώς και αδιαλείπτως ότι διαθέτουν και κοινωνικό πρόσωποκαι συνείδηση, ότι προσεγγίζουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις με προληπτικό τρόπο και ότι διαθέτουν περιβαλλοντική υπευθυνότητα.

Έτσι η ΕΚΕ, ως σύνολο κανόνων ηθικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς, που έχει ενσωματωμένο τον βηματισμό του κοινωνικού περιβάλλοντος, περιορίζοντας και ελαχιστοποιώντας τον αρνητικό αντίκτυπο της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον, πρεσβεύει την ένταξη της βιώσιμης ανάπτυξης στον πυρήνα της επιχειρηματικής σκέψης . Αναμφίβολα συνιστά πρόκληση και κύρια στρατηγική επιλογή για βιώσιμη ανάπτυξη τον 21ο αιώνα. Άλλωστε είναι απολύτως σαφές, ότι το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή συνιστούν σημαίνοντες τομείς για επιχειρήσεις και οργανισμούς κάθε είδους, ώστε να εσωτερικεύσουν στην συμπεριφορά τους την ΕΚΕ με σεβασμό στον πολύπαθο περιβαλλοντικό κεφάλαιο. Υπακούοντας ακριβώς στη σχετική νομοθεσία και τους κανονισμούς, οι εταιρίες είναι επιφορτισμένες να διαχειρίζονται το περιβαλλοντικό κεφάλαιο και τους φυσικούς πόρους υιοθετώντας αποτελεσματικά μέτρα (Βαξεβανίδου, 2011).

Ειδικότερα, επικεντρώνονται στη μείωση ρύπων και αποβλήτων, στη χρήση συστημάτων παραγωγής φιλικών προς το περιβάλλον, στη χρήση πράσινων μεθόδων και τεχνολογιών, αλλά και τις πράσινες επενδύσεις και την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής πολιτικής, καθ'ολη τη διάρκεια της παραγωγής. Ακριβώς εκεί αποσκοπεί η Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων (Ο.Π.Π.), η οποία στηρίζεται στη διαπίστωση, ότι οι υπάρχουσες περιβαλλοντικές πολιτικές εστιάζονται στις μεγάλες πηγές ρύπανσης (π.χ. οι βιομηχανικές εκπομπές), ενώ πρέπει να βασίζονται στο σύνολο του κύκλου ζωής των προϊόντων. Ειδικότερα, η Ο.Π.Π. βασίζεται στη συνεκτίμηση του κύκλου ζωής (ΑΚΖ/LCA=LifeCycleApproach που αντιδιαστέλλεται προς το LifeCycleAssessment) και στη μείωση των σωρευτικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αρχής γενομένης από τον σχεδιασμό μέχρι την τελική απομάκρυνση. (Ε. Κουτούπα-Ρεγκάκου, Δίκαιο του περιβάλλοντος, 2008, εκδ. Σάκκουλα)

Η προστασία του κλίματος αποτελεί ύψιστη περιβαλλοντική και ενεργειακή προτεραιότητα, με συνέπεια να απαιτείται η υλοποίηση συγκεκριμένων στοχεύσεων, όπως αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι επιχειρήσεις συνεκτιμώντας τις περιβαλλοντικές παραμέτρους, θα πρέπει να ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στο περιβάλλον, μέσα από ορθολογική και υπεύθυνη διαχείριση των εργασιακών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών τους δράσεων .

Σε εθνικό επίπεδο τίθενται φιλόδοξοι στόχοι για την αποδοτικότητα των πόρων, έτσι ώστε δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς να λαμβάνουν αποφάσεις για τη μετατροπή της οικονομίας προς μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των πόρων. Η ΕΚΕ, ως κοινωνικά υπεύθυνο πλαίσιο διαχείρισης για επιχειρήσεις και οργανισμούς, μπορεί να συνδράμει αποτελεσματικά για την επίτευξη των εθνικών στόχων.

Άλλωστε, μέσα από τη διαδικασία παροχής κινήτρων, οι επιχειρηματικές επενδύσεις θα προσανατολίζονται σε καινοτόμες και αποδοτικές μεθόδους παραγωγής. Για παράδειγμα τα απόβλητα θα δύνανται να χρησιμοποιούνται ως πόρος, ενώ η ανακύκλωση και η επαναχρησιμοποίηση αυτών θα συνιστούν οικονομικά ελκυστικότερες επιλογές, λόγω της χωριστής συλλογής και της ανάπτυξης λειτουργικών αγορών δευτερογενών πρώτων υλών. Περαιτέρω, μέσω του ραγδαίου επιστημονικού βηματισμού και της καινοτομίας, έχει βελτιωθεί

αρκετά και έχει παγιωθεί πλέον η κουλτούρα της κατανόησης, διαχείρισης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και διασφάλισης των φυσικών μας πόρων.

Προς την ορθολογιστική και υπεύθυνη περιβαλλοντική διαχείριση, οδηγεί και η ανακαίνιση και η κατασκευή κτιρίων σχεδόν μηδενικής ενέργειας και θα είναι ιδιαίτερα αποδοτικά από πλευράς υλικών, ενώ και στον τομέα των μεταφορών η αύξηση της συνολικής απόδοσης θα αποφέρει μεγαλύτερη αξία με βέλτιστη χρήση πόρων όπως πρώτες ύλες, ενέργεια και θα περιορίζει τις επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή, την ατμοσφαιρική ρύπανση, την ηχορύπανση, την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και εν τέλει στη δημόσια υγεία. Κάνοντας χρήση λιγότερης και καθαρότερης ενέργειας, ο τομέας των μεταφορών εκμεταλλευόμενος σύγχρονες τεχνολογικά υποδομές θα μειώνει τις αρνητικές τους συνέπειες στο περιβάλλον και σε βασικούς φυσικούς πόρους, όπως το νερό και τα οικοσυστήματα και θα μεταλλάσσεται σε βιώσιμο τομέα.

Όλες οι παραπάνω επιδιώξεις απαιτούν κινητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων και ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να εξασφαλιστούν μέσα από τις κατάλληλες πολιτικές και επενδύσεις. Η Ελλάδα προσπαθεί να προσαρμοστεί στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, με βάση τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, υιοθετώντας την ενεργειακή βιωσιμότητα, και να μετατραπεί σε μία πράσινη, βιώσιμη οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Η θέση της ως ευρωπαϊκού "hotspot για τη βιοποικιλότητα" (Legakis, 2010) και η προβολή της γεωργίας στις περιφερειακές οικονομίες σε ολόκληρη την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της κρητικής οικονομίας, μαζί με την πίεση που ασκεί στο περιβάλλον ο τουριστικός κλάδος, κατευθύνουν τη χώρα ώστε να εργαλειοποιήσει κατάλληλα την ΕΚΕ.

Για τις υλοποιήσεις της, εισήχθησαν διάφορες διαδικασίες, οι οποίες εξασφάλισαν υψηλότερη ποιότητα των περιβαλλοντικών όρων, μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων, εξάλειψη της διπλής αδειοδότησης, βελτίωση της ποιότητας των εκθέσεων περιβαλλοντικής αξιολόγησης καθώς και μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου. Η ελληνική κυβέρνηση εισήγαγε το 2015 το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (NWMP) (WatsonWarley&Williams, 2015) με στόχο τη δραστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων, το 50% των συνολικών αστικών στερεών αποβλήτων ("αστικά στερεά απόβλητα") να προετοιμαστούν για επαναχρησιμοποίηση και να ανακυκλωθούν με τη συλλογή ανακυκλώσιμων και βιολογικών αποβλήτων χωριστά, καθώς και την ανάκτηση ενέργειας για να λειτουργήσει ως συμπληρωματική θεραπευτική επιλογή, όταν θα έχουν εξαντληθεί όλες οι άλλες επιλογές ανάκτησης. Ακόμη το νέο NWMP βασίζεται στην αρχή της ανακατανομής της διαχείρισης των αποβλήτων σε δημοτικό επίπεδο, αναθέτοντας την ευθύνη του διαχωρισμού στην πηγή και της ανακύκλωσης στους δήμους, χρησιμοποιώντας μονάδες μικρής κλίμακας, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή της κοινότητας, στοχεύοντας σε προηγμένες τεχνικές διαχείρισης αποβλήτων και έχοντας ως γενική αρχή, τη διατήρηση της διαχείρισης των αποβλήτων στα δημόσια χέρια.

Κατ' αυτό τον τρόπο θα επέλθει μείωση του κόστους, ενώ οι τοπικές κοινότητες θα επωφεληθούν από τη διαχείριση των αποβλήτων προσφέροντας τα κατάλληλα οικονομικά κίνητρα, οδηγώντας παράλληλα στη δημιουργία επιπλέον νέων θέσεων εργασίας. Επιπρόσθετα, το κράτος θα φέρει υπό τον δημόσιο έλεγχο την πλέον διαχειριζόμενη από ιδιωτική άποψη εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων.

Το δε ελληνικό πρόγραμμα πρόληψης των αποβλήτων περιλαμβάνει μια σειρά συγκεκριμένων μέτρων που θα διεξαχθούν με στόχο την επίτευξη των στόχων του. Εισάγει μια σειρά οριζόντιων μέτρων και ειδικών μέτρων για τις ροές αποβλήτων, τα αναγκαία βήματα όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του υφιστάμενου ρυθμιστικού πλαισίου μαζί με τις δράσεις προώθησης (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2016), ενώ η φιλοσοφία των στόχων του Ελληνικού Συστήματος Διαχείρισης Αποβλήτων 2020-2030 ανάγεται στην ταφή των

απορριμμάτων στο 10% το 2030, ήτοι νωρίτερα από την κοινοτική υποχρέωση (2035), παύση της αλόγιστης και ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων και αποκατάσταση των παράνομων χωματερών μέχρι το 2022, αύξηση του ρυθμού της ανακύκλωσης στο 55% το 2025 και στο 60% το 2030, χωριστή συλλογή οργανικών αποβλήτων και ανάπτυξη σχετικών υποδομών σε όλη την επικράτεια για τη μέχρι το 2022, πλήρης κάλυψη της χώρας μέχρι το 2030 με 43 Μονάδες Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) και 43 - 46 Μονάδες Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων (ΜΕΒΑ) και τέλος δημιουργία τεσσάρων μονάδων παραγωγής ενέργειας με ενεργειακή αξιοποίηση των υπολειμμάτων των ΜΕΑ .

Ενώ αναφορικά με τα ύδατα υπόγεια και επιφανειακά, έχει θεσπιστεί επί του παρόντος στη διαδικασία έγκρισης των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμών (RBMP) για την περίοδο 2016-2021, εθνικό πρόγραμμα παρακολούθησης για την αξιολόγηση της κατάστασης υπόγειων και επιφανειακών υδάτων.

Αναφορικά δε με τα ύδατα κολύμβησης σύμφωνα με την Οδηγία 2006/7 / ΕΚ, η Ελλάδα έχει αποδείξει υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης με περισσότερο από 99,4% των ελληνικών υδάτων που έχουν χαρακτηριστεί ως "άριστα και καλής ποιότητας" από 2162 νερά κολύμβησης που παρακολουθείται το 2015 (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2016).

Επιπρόσθετα με βάση την εθνική ενεργειακή στρατηγική, στόχος είναι να μειωθεί η εξάρτηση της χώρας από την εισαγόμενη ενέργεια, να αυξηθεί η χρήση των ΑΠΕ, έτσι ώστε να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050.

2.6 Πώς θα βοηθήσει στην κλιματική αλλαγή[26]

Σταθμός για την εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι το 2015, όταν η Ε.Ε. και συγκεκριμένα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε υποχρεωτική για τις εταιρείες τη δημοσιοποίηση των μη-οικονομικών στοιχείων τους, ανάλογα με το μέγεθός τους. Με την Οδηγία 2014/95/ΕΕ, οι εταιρίες ήταν υποχρεωμένες να γνωστοποιούν την έκθεση διαχείρισής τους, αναφορικά με πολιτικές, κινδύνους, περιβαλλοντικών και κοινωνικών πτυχών κ.α., δηλαδή να εσωτερικεύουν στα επιχειρηματικά τους μοντέλα την ΕΚΕ . Είχε προηγηθεί το 2011 η υιοθέτηση της νέας της στρατηγικής για την εταιρική υπευθυνότητα που συνδύαζε οριζόντιες προσεγγίσεις για την προώθηση της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας, με πιο συγκεκριμένες στρατηγικές ανά επιχειρηματικό τομέα .

Η εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) ως πρωταγωνιστικός παράγοντας και σημείο αναγνώρισης μιας επιχείρησης, αποτυπώνει το έμπρακτο ενδιαφέρον της κάθε εταιρείας για τις περιβαλλοντικές της επιδράσεις από την παραγωγή, διακίνηση και διανομή των προϊόντων της ή την προσφορά των υπηρεσιών της .

Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, συνδέεται κατά κύριο λόγο με την υπερκατανάλωση καταναλωτικών προϊόντων από τις δυτικές, βιομηχανικά και τεχνολογικά προηγμένες κοινωνίες, οι οποίες έχουν σημαντικών διαστάσεων αντίκτυπο στο περιβάλλον (έδαφος, αέρας, θάλασσα), λόγω των πολυεπίπεδων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους. Χρόνο με το χρόνο επέρχεται επιδείνωση κλιματική, καθώς παρατηρούνται αλλαγές στην ατμόσφαιρα, ειδικά στους πόλους της Γης (Βόρειο και Νότιο), με το λιώσιμο των πάγων να

[26]http://www.unglobalcompact.org/aboutthegc/thetenprinciples/index.html

ανεβάζει την στάθμη της θάλασσας, οδηγώντας σε πλημμυρικά φαινόμενα, και τεράστιες μεταβολές στο κλίμα και στο περιβάλλον.

Η δε εντατική και με αμείωτο ρυθμό παραγωγική δραστηριότητα των πολυεθνικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να είναι σύστοιχη με τη λήψη προληπτικών μέτρων για την περιστολή των παρενεργειών, δηλαδή των μεγάλων εργοστασιακών μονάδων, των μηχανημάτων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή, διακίνηση, διανομή. Εντός της νέας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας, οι επιχειρήσεις θα πρέπει για να γίνουν ακόμη πιο ανταγωνιστικές και προσαρμοστικές, εφαρμόζοντας παράλληλα στη συνολική πολιτική τους την ΕΚΕ. Μέσα από την ανακύκλωση (recycling) των υλικών που δύνανται να ανακυκλωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν, τη χρήση βιοδιασπώμενων (biodegradable) υλικών και τη χρήση κατάλληλων φίλτρων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο στις παραγωγικές μονάδες, αλλά και τις διαδικασίες απορρύπανσης των οικοσυστημάτων (θαλασσών, δασών, λιμνών κτλ.), αναδεικνύονται λύσεις υπεύθυνες στα συσσωρευμένα προβλήματα του περιβάλλοντος, όπως π.χ. η υπερθέρμανση του πλανήτη, η υπεραλίευση, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας κτλ.

Η ΕΚΕ βηματίζει σταθερά προς μία νέα φιλοσοφία βιωσιμότητας τόσο για την κοινωνία και την οικονομία, όσο και για το περιβάλλον και συγκεκριμένα για τη συντελούμενη κλιματική αλλαγή, στο πυρήνα της οποίας είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση κρίνεται αδήριτα αναγκαία η δημιουργία προγραμμάτων και στρατηγικών ΕΚΕ στραμμένα προς τη χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και με ενισχυμένη όσο ποτέ την γεωοικονομική μας νηφαλιότητα.

Ουσιαστικά η ΕΚΕ έρχεται ως φυσικό αντιστάθμισμα στο ανυπολόγιστο κόστος που έχει η κλιματική αλλαγή για την κοινωνία και την οικονομία . Η οικουμενικότητα και η φύση των προβλημάτων που συνεπάγεται η κλιματική αλλαγή αφορούν τον πολιτισμό και τη δημοκρατία, τις επιλογές των κρατών, αλλά και του κάθε μεμονωμένου πολίτη και της κάθε επιχείρησης. Άλλωστε τα περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν αντίκτυπο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό. Επί της ουσίας η ΕΚΕ συμπυκνώνει στρατηγικές και πολιτικές, με τις οποίες οι εταιρίες ένα μερίδιο των κερδών τους το αντιχαρίζουν στην κοινωνία και τους πολίτες.

2.7 Εφαρμογή της ΕΚΕ[27]

Η επιχείρηση για να μπορέσει να εφαρμόσει μία στρατηγική θα πρέπει να προβεί στην δημιουργία κάποιων βασικών βημάτων. Πρώτα απ'όλα πρέπει να ξεκινήσει από τη φάση του προγραμματισμού δηλαδή θα πρέπει να δημιουργήσει και να σχεδιάσει τη στρατηγική της ΕΚΕ.Τα στάδια είναι η δράση δηλαδή το στάδιο της ανάπτυξης, ο έλεγχος και η αξιολόγηση. Έπειτα το στάδιο είναι μεταβατικό δηλαδή το σύστημα επιστρέφει στην αρχική φάση και ξεκινάει ένας καινούργιος κύκλος. Τα αναλυτικά βήματα είναι τα εξής:

1. **Συγκρότηση στρατηγικής ΕΚΕ**

- Καθορισμός πολιτικής που περιλαμβάνει αξίες, αρχές κώδικες δεοντολογίας και συμπεριφοράς καθώς και πρότυπα διαχείρισης για την ΕΚΕ
- Ίδρυση ηγετικής ομάδας της ΕΚΕ
- Προσδιορισμός των πόρων μέσω των οποίων θα επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΚΕ
- Επιβεβαίωση δέσμευσης ανώτατης διοίκησης για αξίες αρχές και εφαρμογή της ΕΚΕ
- Επεξήγηση προτεραιοτήτων, προκλήσεων.

[27]http://www.unglobalcompact.org/aboutthegc/thetenprinciples/index.html

- Καθορισμός προγράμματος κοινωνικής ευθύνης

2. **Σχεδιασμός στρατηγικής της ΕΚΕ**

- Με γνώμονα την πολιτική των αρχών, τον στόχων και των αξιών της ΕΚΕ
- Προσδιορισμός επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων απόδοσης
- Κατανομή των ρόλων των εργαζόμενων και γενικότερα των ενδιαφερόμενων μερών
- Δημιουργία σχεδίου δέσμευσης ενδιαφερόμενων μερών
- Πλάνο οργανογράμματος για την υλοποίηση της ΕΚΕ
- Μελέτη της δομής των εκθέσεων για τα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα της επιχείρησης

3. **Ανάπτυξη στρατηγικής της ΕΚΕ**

- Χαρτογράφηση όλων των ενδιαφερόμενων μερών και διευκόλυνση του διαλόγου μαζί τους
- Δέσμευση όλων των ενδιαφερόμενων μερών για την ΕΚΕ
- Πλάνο δημιουργίας εκπαιδευτικού προγράμματος σχετικά με την ΕΚΕ
- Δημιουργία κωδίκων και εργαλείων για τη ΕΚΕ
- Ανάπτυξη ευκολίας στην αναπροσαρμογή των αποφάσεων κατά την εφαρμογή της ΕΚΕ

4. **Εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΚΕ**

- Σύνθεση επιτροπών και ομάδων της ΕΚΕ
- Εντοπισμός μέσω διάφορων μηχανισμών για τον εντοπισμό προβληματικής συμπεριφοράς
- Εγκατάσταση προγράμματος επιχειρηματικής υπευθυνότητας
- Δημιουργία σχεδίων και εφαρμογής τους για την εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία
- Προβολή των επιχειρηματικών αρχών της ΕΚΕ
- Σχηματισμός διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου για την διαχείριση κινδύνου
- Σύνταξη εκθέσεων για την ΕΚΕ

5. **Έλεγχος της προόδου**

- Σύγκριση της αποτελεσματικότητας μεταξύ αποτελεσματικών στόχων
- Δημιουργία εκθέσεων σχετικά με τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα
- Σύνταξη εκθέσεων βιωσιμότητας και αειφορίας
- Εφαρμογή ελέγχου του συστήματος διοίκησης

6. **Αξιολόγηση της βελτίωσης**

- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που αφορούν τα κοινωνικά, οικονμικάκ αι περιβαλλοντικά ζητήματα
- Εύρεση θεμάτων βελτίωσης
- Προσπάθεια για την βελτίωση των σχέσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη
- Επαναπροσδιορισμός κάποιων σημείων της ΕΚΕ
- Επανατύπωση του προγράμματος σε κάποια σημεία που συμβάλλουν στην βιώσιμη ανάπτυξη

7. **Ανατροφοδότηση**

Επιστροφή στην αρχή ώστε να ξεκινήσει νέος κύκλος

2.8 Τρόποι δημοσιοποίησης της ΕΚΕ και των δράσεων της[28]

Οι πιο βασικοί τρόποι δημοσιοποίησης των δράσεων της ΕΚΕ είναι:

1. **Έκδοση κοινωνικών και περιβαλλοντικών εκθέσεων**
οι επιχειρήσεις μέσω της προβολής αυτών των εκθέσεων γνωστοποιούν την προσέγγιση τους σχετικά με την ΕΚΕ αναλύοντας τις δραστηριότητες τους. Εξαιτίας επίσης του μεγάλου ανταγωνισμού οι επιχειρήσεις αναπτύσσουν και έναν κοινωνικό απολογισμό.

2. **Θεματικός απολογισμός**
Μέσω αυτών των εκθέσεων οι επιχειρήσεις μπορούν να παρουσιάζουν την άποψη τους πάνω σε ειδικά θέματα π.χ το περιβάλλον και την υγεία και να τοποθετούν και την άποψη τους πάνω σε αυτά τα θέματα π.χ την στάση τους απέναντι στο περιβάλλον.

3. **Δήλωση Εταιρικής και Κοινωνικής Ευθύνης**
Εδώ αναφέρει η εταιρεία την δράση της και την συμμετοχή της μέσω διαφόρων πρακτικών σε θέματα υψηλής κοινωνικής ευθύνης όπως είναι η προστασία τους περιβάλλοντος.

4. **Κώδικας Δεοντολογίας**
Αποτελεί την επίσημη διατύπωση των αξιών και των επιχειρηματικών πρακτικών μίας εταιρείας. Αναφέρεται στην καταγραφή και υπόσχεση της τήρησης των προτύπων και την απαίτηση που έχει η εταιρεία να τηρούνται από τους εργολάβους και τους προμηθευτές τους.

5. **Χαρτί δικαιωμάτων και υποχρεώσεων**
Είναι μια δέσμευση της εταιρείας προσωπικού χαρακτήρα μέσω της οποίας δηλώνει τις αξίες και τις πολιτικές που ακολουθεί ως προς τις υποχρεώσεις της και επιπλέον διεκδικεί τα αναφαίρετα δικαιώματα της. Κατά αυτόν τον τρόπο η εταιρεία για να μπορέσει να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της ζητά την συνεργασία της κοινωνίας ώστε να μπορέσει να ωφεληθεί και η ίδια.

6. **Πληροφόρηση μέσω του διαδικτύου**
Το διαδίκτυο στη σημερινή εποχή αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό και γρήγορο τρόπο μέσω τον οποίο μπορεί μια επιχείρηση να δημοσιοποιήσει της δράσης της σχετικά με την ΕΚΕ

7. **Διαβούλευση με διάφορους εμπλεκόμενους φορείς**
Είναι η ανάπτυξη διαλόγου και επικοινωνίας μεταξύ της επιχείρησης και των διάφορων ενδιαφερόμενων μελών

8. **Εσωτερικά επικοινωνία**

[28]Μ. Βαξεβανίδου, ΕταιρικήΚοινωνικήΕυθύνη, εκδόσειςΣταμούληΑΕ, 2011, Αθήνας

Αφορά την επικοινωνία και την ενημέρωση του εσωτερικού περιβάλλοντος σχετικά με τα θέματα της ΕΚΕ

9. **Πρότυπα και ετικέτες προϊόντων**
Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν διάφορα πρότυπα ώστε να μπορέσουν να κάνουν γνωστή τη δράση τους που αφορά τα ζητήματα της ΕΚΕ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί και με τις ετικέτες και με τις συσκευασίες των προϊόντων και μέσω αυτού του τρόπου να μπορέσει να ευαισθητοποιήσει και τους καταναλωτές.

10. **Εκδηλώσεις και βραβεία**
Αφορά τις εκδηλώσεις που γίνονται στο πλαίσιο απονομής βραβείων σχετικά με τα επιτεύγματα που έχει καταφέρει η εταιρεία σε συγκεκριμένους τομείς και την καθιέρωση ειδικών τελετών τόσο απο εξωτερικά μέρη όσο και από την ίδια την εταιρεία.

11. **Ενέργειες Μάρκετινγκ συνδεδεμένες με κοινωνικό σκοπό**
Υπάρχει δέσμευση από τις επιχειρήσεις να διαθέσουν κάποιο ποσό από τα έσοδα τους για φιλανθρωπίες, αγαθοεργίες ή κοινωνικούς σκοπούς ή να δωρίσουν και συγκεκριμένο ποσό κερδών για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα και ένα συγκεκριμένο προϊόν.

12. **Δελτία τύπου μέσω του διαδικτύου**
Μέσω της ιστοσελίδας της επιχείρησης μπορούν να προβάλλονται πάρα πολλά θέματα της ΕΚΕ.

2.9 Βασικές προϋποθέσεις για την οργάνωση της επιχείρησης με βάση την ΕΚΕ[29]

Για να μπορέσει μια επιχείρηση να οργανωθεί βάση της ΕΚΕ πρέπει:

1. **Ύπαρξη ευαισθητοποίησης των ανθρώπινων πόρων[30]**
Η επιχείρηση στην προσπάθεια εφαρμογής της ΕΚΕ θα πρέπει να προβεί στην ενημέρωση των εργαζομένων με στόχο να μπορέσουν ν α διακρίνουν το όραμα της επιχείρησης. Θα πρέπει να κάνει δυνατή την μετάδοση αυτού του οράματος σε όλους τους εργαζόμενους της γι’αυτό το λόγο θα πρέπει να αποφύγει την χρήση της ξύλινης γλώσσας καθώς και την χρήση τεχνοκρατικών όρων και να απευθυνθεί κυρίως στο συναίσθημα και στο επίπεδο αντίληψης κάθε ομάδας εργαζόμενων.

   Επιπλέον η στρατηγική της ΕΚΕ δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως καταναγκασμός προς του εργαζόμενους αλλά θα πρέπει να αποτελέσει εθελοντική δέσμευση και δραστηριοποίηση της εταιρείας πάνω στην κοινωνική προσφορά και την περιβαλλοντική προστασία κάτι που θα αντανακλάτε από τους εργαζόμενους.

[29]Μ. Βαξεβανίδου, ΕταιρικήΚοινωνικήΕυθύνη, εκδόσειςΣταμούληΑΕ, 2011, Αθήν
[30]Συλλογικόέργο, ΣύγχροναΖητήματαΕταιρικήςΕυθύνης, ΕκδόσειςΝομικήΒιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003

Κάτι χρήσιμο είναι η προσπάθεια ενημέρωσης όλων των παραγόντων τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Λαμβάνοντας υπόψη όμως την εσωτερική κουλτούρα που έχει δημιουργηθεί στον εργασιακό χώρο με στόχο να μπορέσει να αντιμετωπίσει ομαλά τις αλλαγές που θα επέλθουν κατά την εφαρμογή της ΕΚΕ.

Τέλος η επιχείρηση θα πρέπει να ασχοληθεί και με την παρακίνηση των εργαζόμενων λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, τις αξίες και τις προτεραιότητες τους και να προχωρήσει στην σωστή εκπαίδευση ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν επαρκώς στους νέους στόχους της επιοχείρησης.

2. **Διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέλη**
   Θα πρέπει να υπάρχει συνεχής επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέλη έτσι ώστε να αναπτυχθεί καλύτερη κατανόηση των θεμάτων και να μπορέσει να αναπτυχθεί μια κοινή προσέγγιση στην αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων. Με αυτό τον τρόπο η επιχείρηση θα μπορέσει να ανταποκριθεί σωστά στα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα έτσι ώστε να μπορέσει να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της και να μπορέσει να εδραιώσει ένα καλύτερο μέλλον.

3. **Δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών**
   Υπάρχουν 12 κρίσιμοι παράγοντες σύμφωνα με την ΕΕ όπου μέσω αυτών η ΕΚΕ μπορεί να γίνει πιο αξιόπιστη. Ο κύριος αφορά τη δέσμευση από ανθρώπους κλειδιά των επιχειρήσεων και φυσικά τη δέσμευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτό γίνεται εφικτό μέσω της κατανόησης των θέσεων, μέσω της γόνιμης επικοινωνίας και συζήτησης για θέματα στα οποία υπάρχουν πλούσιες διαφωνίες έτσι ώστε να μπορέσουν να επιλυθούν και μέσω προθυμίας να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΚΕ.

4. **Ο ρόλος της ηγεσίας**
   Οι ηγεσίες θα πρέπει πάντα να βρίσκονται μπροστά και να δίνουν το καλό παράδειγμα έτσι ώστε να μπορέσουν να αποφευχθούν περιττές δαπάνες οι οποίες μπορούν να προκύψουν από την περιστασιακή μεμονωμένη δράση εταιρικής φιλανθρωπίας. Γιαυτό για την επιτυχία της εφαρμογής της ΕΚΕ θα πρέπει να συμβάλλει πρωταρχικά η ηγεσία.

2.10 GLOBALCOMPACTΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ[31]

Το οικουμενικό σύμφωνο συμβίωσης δημιουργήθηκε τον Ιούλιο του 2000 και αποτελεί ένα πλαίσιο για τις επιχειρήσεις με βάση το οποίο πρέπει να προσαρμόζουν τις λειτουργίες του με 10 αποδεκτές αρχές στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτωνόσον αφορά τις συνθήκες εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Ως η μεγαλύτερη παγκόσμια πρωτοβουλία εταιρικής υπευθυνότητας με πάρα πολλούς συμμετέχοντες περίπου πάνω από 100 χώρες, το Οικουμενικό σύμφωνο έχει ως στόχο την δημιουργία και προώθηση της κοινωνικής νομιμότητας των επιχειρήσεων και των αγορών.

Μια επιχείρηση υπογράφει το οικουμενικό σύμφωνο κάνει δεκτές όλες τις εταιρικές πρακτικές που συνεργούν μέσω των παγκόσμιων αρχών σε μια σταθεροποιημένη, δικαιότερη

[31]Signatories(Nederland): o.a.banken, vermogensbeheerders, verzekeraars, financial services enveleanderesectoren.

παγκόσμια αγορά και με αυτό τον τρόπο βοηθάει στην ανάπτυξη και στην οικοδόμηση των ευημερούντων κοινωνιών.

Όταν όμως υπάρχει επιχειρηματική δραστηριότητα τότε υπάρχει και σύνδεση με σοβαρά διλήμματα καθώς θα ευρεθούν πρακτικές εκμετάλλευσης και διαφθοράς, θα ευνοηθούν οι κοινωνικές ανισότητες αλλα και οι ανισότητες των εισοδημάτων και θα τοποθετηθούν και εμπόδια που θα λειτουργήσουν ως ανασταλτικός παράγοντας στην καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα.

Το ζητούμενο κλίμα εμπιστοσύνης μπορεί να ευδοκιμήσει με πολλές επιχειρηματικές πρακτικές και με πολλούς τρόπους να οικοδομηθεί ένα κοινωνικό κεφάλαιο έχοντας ως επιθυμητό αποτέλεσμα μία ολοκληρωμένη ανάπτυξη και την δημιουργία αειφόρων αγορών.

Το Οικουμενικό Σύμφωνο αποτελεί μια καθαρά εθελοντική διεθνής πρωτοβουλία με δυο βασικούς στόχους:

- Να δώσει το φως ώστε να μπορέσουν οι δέκα αρχές του να αποτελέσουν το βασικό ρόλο στις επιχειρηματικές δραστηριότητες σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Να εδραιωθεί ως καταλύτης για δράσεις που στηρίζουν τους στόχους της χιλιετίας.

Στην προσπάθεια του να μπορέσει να πραγματοποιήσει τους παραπάνω στόχους, το Οικουμενικό σύμφωνο παρέχει δυνατότητες για εκπαίδευση και μάθηση αλλα και για δέσμευση μέσα από διάφορους μηχανισμούς

2.10.1 Λειτουργία του Οικουμενικού Συμφώνου σε παγκόσμιο επίπεδο και στον Ελληνικό χώρο[32]

οUNGCέχει παγκόσμια λειτουργία έσω των Τοπικών του Δικτύων που λειτουργούν σε διάφορες χώρες.

Στον Ελληνικό χώρο το UNGC ΈΧΕΙ ΤΟ Ελληνικό Τοπικό Δίκτυο το GlobalCompactNetworkHellasGCNH το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία του στην Ελλάδα το 2008 όταν το CRSHELLAS που ήταν ήδη μέλος του Οικουμενικού συμφώνου από το 2004 σε συνεργασία με τα UNGC καιUNDP προσκάλεσε όλες τις ελληνικές επιχειρήσεις να συμμετάσχουν σε αυτή την τόσο σημαντική πρωτοβουλία.

Έτσι από το 2008 ως το 2018 το CRSHELLAS ήταν υπεύθυνο για τον συντονισμό των δράσεων καθώς και την υποστήριξη των μελών του Οικουμενικού Συμφώνου Ελλάδος. Από το 2018 το UNGC, το οποίο υποστήριζε την αυτόνομη νομική προσωπικότητα όλων των τοπικών δικτύων, έδωσε την εντολή το CRSHELLAS να συνεχίσει να υποστηρίζει τα μέλη του GCNH και μετά την υπογραφή του μνημονίου συνεργασίας με τοUNGC παίρνοντας πρωταρχικό ρόλο στην υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων ώστε το GCNH να θεωρηθεί ανεξάρτητη νομική οντότητα με τη μορφή όμως σωματείου. Το CRSHELLAS ανήκει σε αυτό μαζί με άλλα 35 μέλη.

Τον Σεπτέμβριο του 2009 τα μέλη του δικτύου ήταν εβδομήντα εννέα φορείς όλων των τύπων και είχαν ως στόχο τα εξής :

[32]https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search%5bkeywords%5d=&search%5bcountries%5d%5b%5d=147&search%5bper_page%5d=10&search%5bsort_field%5d=sector&search%5bsort_direction%5d=asc

- Την προβολή και καθιέρωση του Οικουμενικού Συμφώνου και των αρχών του στην Ελλάδα
- Τησυστηματική υποστήριξη όλων των φορέων που έχουν δεσμευτεί στο Οικουμενικό Σύμφωνο και στην εφαρμογή των δέκα αρχών του
- Τη δημοσιοποίηση των δέκα αρχών του στον επιχειρηματικό κόσμο
- Την προσέλκυση νέων μελών
- Τη δημιουργία ευκαιριών για συλλογική δράση και πολυμερείς συμπράξεις
- Τη γένεση δραστηριοτήτων και διαφόρων εκδηλώσεων μέσω τον οποίων θα προσελκύσουν κι άλλους συμμετέχοντες για την υποστήριξη των στόχων των Ηνωμένων Εθνών

2.10.2 ΟΙ ΔΕΚΑ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ GLOBAL COMPACT[33]

Αρχή 1: Η υποστήριξη και ο σεβασμός απο τις επιχειρήσεις οι οποίες οφείλουν να στηρίζουν την προστασία των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων

Αρχή 2: το όφελος των επιχειρήσεων να εξασφαλίζουν ότι οι δραστηριότητες τους δεν φέρνουν σε κίνδυνο τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αρχή 3: Οι επιχειρήσεις έχουν όφελος να προασπίζουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και την αναγνώριση του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγμάτευσης.

Αρχή 4:οι επιχειρήσεις πρέπει να εξαλείφουν κάθε μορφή καταναγκαστικής και υποχρεωτικές εργασίας

Αρχή 5: Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίζουν και να προασπίζουν την ουσιαστική κατάργηση της παιδικής εργασίας

Αρχή 6:Οι επιχειρήσεις θα πρέπει και οφείλουν να εξαλείφουν τις διακρίσεις στις προσλήψεις και να παρέχουν ισότιμη ευκαιρία πρόσληψης για όλους

Περιβάλλον

Σήμερα ο κόσμος έρχεται αντιμέτωπος με πάρα πολλές προκλήσεις ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος οι οποίες προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή , την παγκόσμια κρίση στην διαθεσιμότητα του νερού καθώς και στη μόλυνση του, τη σημαντική μείωση της βιοποικιλότητας, την καταστροφή των οικοσυστημάτων και των υδάτινων , τη μόλυνση της ατμόσφαιρας, την παραγωγή μεγάλων όγκων απορριμμάτων και την ρίψη αυτών, την όλο ένα και αυξανόμενη χρήση χημικών ουσιών , την καταστροφή των δασών και την υποβάθμιση του εδάφους.

Οι αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου προκύπτουν από τη Διακήρυξη του Ρίο

Αρχή 7:οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν προληπτική προσέγγιση ως προς τις περιβαλλοντικές προκλήσεις

Αρχή 8: Οι επιχειρήσεις οφείλουν να προβαίνουν στην ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευθύνης.

[33]https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search%5bkeywords%5d=&search%5bcountries%5d%5b%5d=147&search%5bper_page%5d=10&search%5bsort_field%5d=sector&search%5bsort_direction%5d=asc

Αρχή 9: Οι επιχειρήσεις οφείλουν να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και και διάδοση τεχνολογιών που είναι φιλικές ως προς το περιβάλλον

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του κόσμου είναι η διαφθορά καθώς στέκεται εμπόδιο στη βιώσιμη ανάπτυξη, προκαλεί δυσμενείς επιπτώσεις στις φτωχές κοινότητες και επιπλέον διαβρώνει τη δομή της κοινωνίας. Επίσης επιφέρει μεγάλο αντίκτυπο και στον ιδιωτικό τομέα που είναι εξίσου σημαντικός και επιφέρει σοβαρούς κινδύνους ώς προς την οικονομική ανάπτυξη καθώς δρα κατά αυτόν τον τρόπο ώς ανασταλτικός παράγοντας, ευνοεί την διαστρέβλωση του ανταγωνισμού και τέλος εκτός από τις σοβαρές επιπτώσεις που μπορεί να δημιουργήσει υπο νομικής άποψης μπορεί να αποβεί και καταστροφική για τη φήμη.

Αρχή 10: Οι επιχειρήσεις οφείλουν να αντιτίθεται σε κάθε μορφή διαφθοράς και εκβιασμού και φυσικά σε κάθε προσπάθεια δωροδοκίας.

2.11 Βασικές αρχές του δικαίου Περιβάλλοντος- κλιματικής αλλαγής[34]

Έχει υπάρξει μεγάλη αναφορά στην αειφορία. Η λέξη αειφορίασημαίνει η διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τρόπο που να διασφαλίζεται η περιβαλλοντική ποιότητα και ισορροπία για το μέλλον. Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης ή βιώσιμης ανάπτυξης αναφέρεται στην εξάπλωση με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών, αξιοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην αποθηκεύονται οι προοπτικές ανάπτυξης των μελλοντικών γενεών.

Η αειφόρος ανάπτυξη λοιπόν περιλαμβάνει:

- Την ορθολογική διαχείριση των πόρων
- Την εξοικονόμηση των αναλώσιμων πόρων έτσι ώστε να μπορεί να επανακάμψει τους ανανεώσιμους πόρους
- Τον περιορισμό της χρήσης των πόρων που είναι σε ανεπάρκεια
- Και τέλος τη βαθμιαία μεταβολή των προτύπων ζωής

Το δίκαιο του περιβάλλοντος εκτός από την αρχή της αειφορίας βασίζεται και σε άλλες πολύ βασικές αρχές

- Η αρχή της πρόληψης

Η αρχή της πρόληψης είναι και ο πυρήνας στο δίκαιο του περιβάλλοντος. Η βασική του αρχή είναι ότι είναι από πολλές απόψεις προτιμότερο και από οικολογική και απο οικονομική άποψη να υπάρχει πρόληψη στην εμφάνιση βλαβών του περιβάλλοντος παρά να μπαίνουν στην διαδικασία εκ των υστέρων να πρέπει να αντιμετωπιστούν αυτές οι βλάβες. Δηλαδή με αυτό τον τρόπο δεν τίθεται θέμα αποκατάστασης της βλάβης εφόσον αυτή έχει ήδη δημιουργηθεί αλλά αντίθετα η αρχή της πρόληψης προϋποθέτει λήψη μέτρων προς την αποφυγή των βλαβών πριν κάν αυτές προλάβουν να εμφανιστούν.

Μπορούμε να αναλύσουμε αυτή την αρχή και από οικολογική και από οικονομική άποψη καθώς από οικονομική άποψη μια οικολογική ζημιά-βλάβη κοστίζει πολύ περισσότερο να αποκατασταθεί παρά από τα μέτρα πρόληψης της εμφάνισης της. Και από οικολογική

[34]Ακύλας, Ε. Αρχές Αειφορίας Ι. Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, σελ. 5-6

άποψη η αποκατάσταση ενός ευαίσθητου οικοσυστήματος δεν είναι ποτέ πλήρης και εξαρτάται και από επιπλέον τυχαίους μη ελεγχόμενους παράγοντες. Έτσι όταν πετυχαίνουμε τη σωστή πρόληψη αποτρέπουμε την εμφάνιση μιας οικολογικής ζημιάς απαγορεύοντας πλήρως μια δραστηριότητα η οποία θα ήταν επιβλαβής για το περιβάλλον.

- Η αρχή της προφύλαξης

Αυτή η αρχή αποτελεί σήμερα ένα διεθνή νομικό κανόνα περιβαλλοντικής συμπεριφοράς με πολλές δυνατότητες εφαρμογής και δίνει λύσεις στις αβεβαιότητες που υπάρχουν σε όλους του τομείς. Σε αντίθεση με την προηγούμενη αρχή, την αρχή της πρόληψης, όπου ο κίνδυνος ζημίας είναι προβλέψιμος και βέβαιος τώρα στην αρχή της προφύλαξης ο κίνδυνος είναι άγνωστος και καθόλου βέβαιος αλλά πιθανόν προβλέψιμος καθώς υπάρχουν αδιάστατες υπόνοιες σχετικά με αυτόν. Έτσι αφορά μια πρόληψη η οποία συνδέεται με τη σύνεση και την προνοητικότητα σε ένα περιβάλλον αμφιβολιών. Σε σύγκριση πάλι με την αρχή της πρόληψης η οποία έχει ως πρωταρχικό στόχο τη λήψη προληπτικών μέτρων έχοντα εκείνη τη στιγμή δεδομένα με βάση την επιστήμη ότι μια δραστηριότητα φέρει επιβλαβείς συνέπειες για το περιβάλλον , η αρχή της προφύλαξης από την άλλη επιβάλλει τη λήψη θετικών ή αρνητικών μέτρων αν και μόνο υπάρχει μια διαίσθηση ότι μία δραστηριότητα καθίσταται επιβλαβής για το περιβάλλον. Επομένως αρκούν μόνο οι υπόνοιες για δυσοίωνες επιπτώσεις στο περιβάλλον αλλα και σε άλλους τομείς όπως είναι η υγεία κυρίως η δημόσια καθώς θεμελιώνεται με τα επιστημονικά δεδομένα που υπάρχουν διαθέσιμα μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή βάση επιστημονικών δεδομένων που όμως μπορεί αυτά να μην έχουν επιβεβαιωθεί ούτε διαψευσθεί ώστε να παρθούν τα απαιτούμενα μέτρα.

Δηλαδή συμπερασματικά είμαστε αντιμέτωποι με μέτρα που δεν βασίζονται σε μια αντικειμενική εκτίμηση των επιστημονικών δεδομένων αλλα σε μία διαισθητική προσέγγιση των ζητημάτων που μας απασχολούν.

- Η αρχή της «επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή τους»

Η αρχή της επανόρθωσης η οποία πρωτο εμφανίστηκε στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) στην πραγματικότητα αποτελεί μια εναλλακτική διάσταση της αρχής της πρόληψης.

Με βάση αυτή την αρχή η αποτελεσματικότερη πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων πρέπει να γίνεται όσο το δυνατόν πιο πριν με επέμβαση στην ίδια την πηγή της ρύπανσης. Όμως παρόλο που μπορεί να θεωρηθεί μια διάσταση της αρχής της πρόληψης, αυτή η αρχή που βασίζεται κατά προτεραιότητα στην πηγή δε σημαίνει ότι ταυτίζεται κατά αποκλειστικότητα με την αρχή της πρόληψης. Η βασική διαφορά τους εστιάζεται στο γεγονός ότι η αρχή της πρόληψης δεν προϋποθέτει να υπάρχει άμεση παρέμβαση στην ίδια πηγή της ρύπανσης σε αντίθεση όμως με την αρχή της επανόρθωσης κατά προτεραιότητα στην πηγή απαιτεί υποχρεωτικά τη διόρθωση της επιβλαβούς δραστηριότητας. Όσον αφορά το περιβάλλον π.χ θα πρέπει όχι μόνο δημιουργηθούν στόχοι της ποιότητας αλλά να γίνει μείωση της ρύπανσης μέσω νέων τεχνολογιών.

Επομένως η αρχή αυτή έχει ως απαίτηση την μεγαλύτερη ποιοτική παρέμβαση των δημόσιων αρχών για την προστασία του περιβάλλοντος και γιαυτό το λόγο έπεται χρονικά και ιεραρχικά των αρχών της πρόληψης και της προφύλαξης.

Επίσης εφαρμόζεται ιδιαίτερα συχνά στις περιπτώσεις διασυνοριακής ρύπανσης και κυρίως όσον αφορά τη μετακίνηση των απορριμμάτων με το σκεπτικό ότι είναι καλύτερα να

διατίθενται τα απορρίμματα και τα απόβλητα καθώς και όλες οι επικίνδυνες ουσίες όσο πιο κοντά γίνεται στον τόπο παραγωγής τους θέτοντας έτσι ως δικαιολογία τον ουσιαστικό περιορισμό της χάριν της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας,

- Η αρχή ο «ρυπαίνων πληρώνει»

Πριν ενταχθεί στο νομικό πλαίσιο αυτή η αρχή αποτελούσε κατά κανόνα οικονομική παραδοχή οποία βασιζόταν στη θεωρία των εξωτερικών επιδράσεων.

Αυτή η θεωρία προάγει ότι η παραγωγή ή η κατανάλωση ενός προϊόντος έχει ως συνέπεια τη δημιουργία αρνητικών αποτελεσμάτων που όμως αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις δεν συναπολογίζονται στην αγοραία τιμή του. Και επιπλέον δεν υπάρχει καταλογισμός της ευθύνης σε αυτούς που τα προκάλεσαν. Αυτές οι συνέπειες είναι ευρέως γνωστές και συχνές ειδικά στον τομέα του περιβάλλοντος με κυρίαρχο παράδειγμα την ρύπανση όπου έχει τεράστιο κόστος και το κόστος αυτό δεν συναπολογίζεται από τον ρυπαίντα στην τιμή κόστους του προϊόντος που παράχθηκε.Όμως έτσι δημιουργείται μια απόκλιση μεταξύ του ιδιωτικού κόστους και του κόστους για το κοινωνικό σύνολο καθώς με αυτό τον τρόπο υπάρχει και μια αναποτελεσματικότητα στην οικονομική εξέλιξη αφού οι ιδιωτικοί οικονομικοί παράγοντες υπερεκτιμούν την καθαρή κοινωνική αξία των προϊόντων που δίνουν το εξωτερικό κόστος. Με βάση την οικονομία του περιβάλλοντος η αναποτελεσματικότητα αυτή λειτουργεί ως δικαιολογία την παρέμβαση του κράτους με τη μορφή φόρων που πλήττουν. Αυτός ο φόρος καθορίζεται ως η τιμή που υποχρεούται να πληρώσει ο ρυπαίνων για την οικολογική ζημιά ή την καταστροφή των περιβαλλοντικών πόρων, αναγκάζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τον εξωτερικό παράγοντα να αναλάβει το κόστος.

Με βάση αυτή την αρχή του ρυπαίνων πληρώνει, ο ρυπαίνων αναλαμβάνει τα εξωτερικά κόστη που προκάλεσε η ίδια του ρύπανση με αυτό τον τρόπο δηλαδή να υπολογίσει το κόστος παραγωγής. Μπορεί να αναλάβει μερικώς ή ολικώς αυτό το κόστος και αυτό στηρίζεται στη λογική ότι κατά αυτόν τον τρόπο ο επιχειρηματίας θα αναγκασθεί να μειώσει τα επίπεδα ρύπανσης που προκαλεί η δραστηριότητα του με σκοπό να προφυλάξει το οικονομικό του συμφέρον και να δείξει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση ως προς τη φροντίδα του περιβάλλοντος. Έτσι αυτή η αρχή καταφέρνει να έχει ένα αποτρεπτικό αποτέλεσμα

Όμως έχει και τα αρνητικά της καθώς μπορεί να επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα απο αυτά που επιδιώκει αφού δίνει την εντύπωση ότι όποιος πληρώνει μπορεί να ρυπαίνει αλλά για κάποιους αυτή η άποψη δεν ευσταθεί αφού από νομικό επίπεδο αυτή η αρχή περιλαμβάνει μια προληπτική διάθεση.

Έτσι αν ισχύσει το παραπάνω η ρύπανση πλέον μπορεί να αποκτήσει υλική αξία και ένας επιχειρηματίας να αγοράσει το δικαίωμα ως εμπόρευμα και να μπορεί να ρυπαίνει ανενόχλητος το περιβάλλον.[35]

- Η αρχή της ενσωμάτωσης

Πρόκειται για κεντρική έννοια και θεμελιώδη γενική αρχή της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτή η αρχή υποστηρίζει την ένταξη των αναγκών για την προστασία του περιβάλλοντος στην υλοποίηση και των άλλων κοινοτικών πολιτικών. Δηλαδή δείχνει την

[35]Μπαμπινιώτης, Γ. (2006). Λεξικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Β' 'Εκδοση. Κέντρο λεξικολογίας σελ. 75

ικανότητα της πολιτικής του περιβάλλοντος να διεισδύει στις άλλες πολιτικές και να καταργεί τα αρνητικά αποτελέσματα τους στα οικοσυστήματα και στους ανθρώπους κάνοντας έτσι τις πολιτικές πιο συνεκτικές και περιβαλλοντικές. Οπότε με την αρχή της ενσωμάτωσης το περιβάλλον γίνεται πια έννομο αγαθό μέσα στην έννομη κοινοτικά τάξη και γιαυτό θα πρέπει να προστατευτεί από τα όργανα που σχεδιάζουν τις άλλες κοινοτικές πολιτικές.

- Η αρχή της πληροφόρησης και συμμετοχής των πολιτών:

Η προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι εξολοκλήρου υπόθεση του Κράτους αλλά σίγουρα εντάσσεται και στις υποχρεώσεις των πολιτών στα πλαίσια της μοιρασμένης ευθύνης η οποία προϋποθέτει την συνεργασία του κράτους και των πολιτών.

Περιληπτικά πρόκειται για τη ευθύνη που έχει ο καθένας στην υπεράσπιση του περιβάλλοντος και των μελλοντικών αλλαγών. Είναι βασική καθώς χωρίς αυτή την ευθύνη δεν θα έχουν νόημα οι παραπάνω περιβαλλοντικές αρχές.

2.12 Η ανάλυση της 7ης και 9η αρχής του περιβάλλοντος

2.12.1 η 7η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ[36]

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υποστηρίξουν μια προληπτική προσέγγιση στις περιβαλλοντικές προκλήσεις.

Αυτό σημαίνει ότι η εισαγωγή της προφυλακτικής προσέγγισης, η αρχή 15 της δήλωσης του Ρίο 1992 αναφέρει ότι «όταν υπάρχουν απειλές σοβαρής ή μη αναστρέψιμης ζημίας, η έλλειψη πλήρους επιστημονικής βεβαιότητας δεν χρησιμοποιείται ως λόγος αναβολής οικονομικά αποδοτικών μέτρων για την πρόληψη της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Η προφύλαξη περιλαμβάνει τη συστηματική εφαρμογή της αξιολόγησης κινδύνου, τη διαχείριση και την επικοινωνία του κινδύνου. Όταν υπάρχει εύλογη υποψία βλάβης, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πρέπει να εφαρμόσουν προφύλαξη και να εξετάσουν το βαθμό αβεβαιότητας που εμφανίζεται από την επιστημονική αξιολόγηση. Η απόφαση για το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου περιλαμβάνει όχι μόνο την επιστημονική τεχνολογική αξιολόγηση και την οικονομική ανάλυση του κόστους-οφέλους, αλλά και πολιτικές εκτιμήσεις όπως η αποδοτικότητα του κοινού. Από την άποψη της δημόσιας πολιτικής, εφαρμόζεται η προφύλαξη εφόσον οι επιστημονικές πληροφορίες είναι ελλιπείς ή ασαφείς και ο σχετικός κίνδυνος εξακολουθεί να θεωρείται υπερβολικά υψηλός για να επιβληθεί στην κοινωνία. Το επίπεδο του κινδύνου που θεωρείται συνήθως σχετίζεται με τα πρότυπα περιβάλλοντος, υγείας και ασφάλειας.

Το κλειδί για μια προληπτική προσέγγιση είναι η ιδέα της πρόληψης και όχι της αποκατάστασης. Με άλλα λόγια, είναι πιο οικονομικά αποδοτικό να λαμβάνονται έγκαιρες δράσεις για να διασφαλιστεί η περιβαλλοντική ζημία.

[36]https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles/principle-7

Οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάσουν τα εξής :

- ενώ είναι αλήθεια ότι η πρόληψη περιβαλλοντικών ζημιών μπορεί να συνεπάγεται πρόσθετο κόστος εφαρμογής, η περιβαλλοντική αποκατάσταση συχνά κοστίζει πολύ περισσότερο, για παράδειγμα με τη μορφή του κόστους θεραπείας ή από την άποψη της φήμης της εταιρείας.
- Επενδύοντας σε μεθόδους παραγωγής που δεν είναι βιώσιμες δηλαδή μέθοδοι που εξαντλούν τους πόρους και υποβαθμίζουν το περιβάλλον, έχει χαμηλότερη, μακροπρόθεσμη απόδοση από την επένδυση σε βιώσιμες επιχειρήσεις.
- Με τη σειρά του η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων σημαίνει λιγότερο οικονομικό κίνδυνο.
- Η έρευνα και η ανάπτυξη που σχετίζονται με περισσότερα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα μπορούν να έχουν σημαντικά μακροπρόθεσμα οφέλη.

Οι εταιρείες μπορούν να υποστηρίξουν μια προληπτική προσέγγιση με την κοινοποίηση δυνητικών κινδύνων για τον καταναλωτή και παρέχοντας πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για τον καταναλωτή και το κοινό. Η υποστήριξη της προληπτικής προσέγγισης περιλαμβάνει την απόκτηση προηγούμενης έγκρισης πριν από ορισμένα προϊόντα, που θεωρούνται δυνητικά επικίνδυνα, διατίθενται στην αγορά.

Βήματα που θα πρέπει να ακολουθήσει η κάθε εταιρεία στην εφαρμογή αυτής της προσέγγισης:

- Να αναπτύξει έναν κώδικα δεοντολογίας ή πρακτικής για τις δραστηριότητες της και τα προϊόντα της που επιβεβαιώνει τη δέσμευση να φροντίζει την υγεία και το περιβάλλον.
- Να αναπτύξει μια κατευθυντήρια γραμμή της εταιρείας σχετικά ,ε τη συνεπή εφαρμογή της προσέγγισης σε όλη την εταιρεία.
- Να δημιουργήσει μια διευθυντική επιτροπή ή μια ομάδα διεύθυνσης που επιβλέπει την εφαρμογή της εταιρείας και να την προφυλάσσει από κινδύνους διαχείρισης ιδιαίτερα σε ευαίσθητους τομείς έκδοσης.
- Να δημιουργήσει αμφίδρομη επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, σε πρώιμο στάδιο και διαφανή τρόπο, για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική επικοινωνία των πληροφοριών σχετικά με αβεβαιότητες και τους πιθανούς κινδύνους και για την αντιμετώπιση σχετικών ερευνών και καταγγελιών.
- Να χρησιμοποιήσει μηχανισμούς όπως συναντήσεις πολλαπλών ενδιαφερόμενων, συζητήσεις συνεργείου, ομάδες εστίασης, δημόσιες δημοσκοπήσεις σε συνδυασμό με τη χρήση ιστοσελίδων και εκτυπωμένων μέσων.
- Να υποστηρίξει την επιστημονική έρευνα συμπεριλαμβανομένης της ανεξάρτητης και δημόσιας έρευνας, σε συναφή ζητήματα και να συνεργάζεται με τα ενδιαφερόμενα εθνικά και διεθνή ιδρύματα.
- Να συμμετέχει σε συνεργατικές προσπάθειες σε ολόκληρη τη βιομηχανία για να μοιραστεί τη γνώση και να ασχολείται με το ζήτημα της προφύλαξης.

2.12.2 Η 9η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ[37]

Οι επιχειρήσεις θα έπρεπε να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και τη διάδοση της φιλικής προς το περιβάλλον τεχνολογίας.

[37]https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles/principle-9

Αυτό σημαίνει ότι οι περιβαλλοντικές τεχνολογίες ήχου όπως ορίζονται στην ημερήσια διάταξη 21 της δήλωσης του Ρίο θα πρέπει: να προστατεύουν το περιβάλλον, να είναι λιγότερο ρυπογόνες, να χρησιμοποιούν όλους του πόρους με πιο βιώσιμο τρόπο, να ανακυκλώνουν περισσότερο τα απόβλητα και τα προϊόντα τους και να χειρίζονται τα υπολλειματικά απόβλητα με πιο αποδεκτό τρόπο από τις τεχνολογίες για τις οποίες ήταν υποκατάστατα. Επίσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια ποικιλία καθαρότερων διαδικασιών παραγωγής και τεχνολογιών πρόληψης της ρύπανσης καθώς και τεχνολογίες παρακολούθησης. Επιπλέον περιλαμβάνουν τεχνογνωσία, διαδικασίες, αγαθά, υπηρεσίες και εξοπλισμό καθώς και οργανωτικές και διευθυντικές διαδικασίες. Όταν οι παραγωγικές διαδικασίες που δεν χρησιμοποιούν τους πόρους παράγουν αποτελεσματικά υπολείμματακαι απόβλητα εκφόρτισης, μπορούν να εφαρμοστούν περιβαλλοντικά ηχητικές τεχνολογίες για τη μείωση των καθημερινών λειτουργικών ανεποτελεσμάτων,των εκπομπών ρύπων, την έκθεση των εργαζόμενων σε επικίνδυνα υλικά και τους κινδύνους της περιβαλλοντικής καταστροφής.

Τα βασικά οφέλη των φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών περιλαμβάνουν :

- την εφαρμογή φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών όπου βοηθά μια εταιρεία να μειώσει τη χρήση των πρώτων υλών που οδηγούν σε αυξημένη αποτελεσματικότητα.
- Η τεχνολογική καινοτομία δημιουργεί νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και συμβάλλει στην αύξηση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της εταιρείας.
- Οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούν τα υλικά πιο αποτελεσματικά και καθαρά μπορούν να εφαρμοστούν σε περισσότερες εταιρείες με μακροπρόθεσμα οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

Οι εταιρείες μπορούν να συμβάλλουν στο βασικό εργοστασιακό τόπο βελτιώνοντας την τεχνολογία ώς εξής:

- Αλλάζοντας τη διαδικασία ή την τεχνική κατασκευής.
- Αλλαγή υλικών εισόδου, κάνοντας αλλαγές στο σχεδιασμό ή στα εξαρτήματα του προϊόντος κι επαναχρησιμοποιώντας υλικά στο χώρο.

Οι προσεγγίσεις στρατηγικού επιπέδου για την βελτίωση της τεχνολογίας περιλαμβάνουν:

- Δημιουργία εταιρικής ή μεμονωμένης πολιτικής εταιρείας σχετικά με τη χρήση περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών.
- Δημιουργία πληροφοριών στους ενδιαφερόμενους που απεικονίζουν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις και τα οφέλη της χρήσης τέτοιων τεχνολογιών.
- Επαναφορά έρευνας και ανάπτυξης προς το« σχεδιασμό της βιωσιμότητας»
- Χρήση της αξιολόγησης του κύκλου ζωής (LCA) στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και προϊόντων
- Χρησιμοποιώντας αξιολογήσεις περιβαλλοντικής τεχνολογίας (ENTA)
- Εξετάζοντας τα επενδυτικά κριτήρια και την πολιτική προμήθειας για τους προμηθευτές και τους εργολάβους ώστε να διασφαλίζουν ότι οι προσφορές καθορίζουν τα ελάχιστα περιβαλλοντικά κριτήρια.
- Συνεργασία με τους εταίρους της βιομηχανίας για να εξασφαλιστεί ότι η βέλτιστη διαθέσιμη τεχνολογία είναι διαθέσιμη και σε άλλους οργανισμους.

2.13 Σημαντικές αποφάσεις δικαστηρίων

Δεν έχει βρει ακόμα την αποτύπωση της σε νομικώς δεσμευτικά κείμενα, η κλιματική δικαιοσύνη, μάλιστα για τους ενδιαφερόμενους δεν υπάρχει προσφυγή σε κάποιο δικαστήριο προκείμενου να απαιτήσουν και να επιδιώξουν τους στόχους τους και την εφαρμογή των δράσεων τους.

Διαπιστώνεται μια τάση παγκοσμίως, τόσο από τους ιδιώτες όσο και από τις ΜΚΟ, να προσφεύγουν στα δικαστήρια, στηριζόμενοι σε γενικές αρχές του περιβαλλοντικού δικαίου ή σε ήδη θεσπισθέντες κανόνες και έτσι ζητούν στην ουσία την απονομή κλιματικής δικαιοσύνης.

Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάδειξη της διάστασης της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις διαφορές για την κλιματική αλλαγή, όπου τα δικαστήρια φαίνεται να τηρούν μια θετική στάση. Για παράδειγμα το 1993 το Ανώτατο Δικαστήριο των Φιλιππίνων αναγνώρισε με βάσει της αρχής της διαγενεακής ισότητας την προσπάθεια των παιδιών έτσι ώστε να μπορούν να ζητήσουν προστασία για να σταματήσει η μεγάλης κλίμακας καταστροφή των δασών των Φιλιππίνων.

Αποφάσεις σημαντικές για το μέλλον [38]

Στο ανώτατο δικαστήριο του Ουταρακάντ της Ινδίας αναγνωρίστηκε το δικαίωμα δικαστικής προστασίας στους ποταμούς Γάγγη και Γιαομούνα, αναγνωρίζοντας αυτούς τους δυο ποταμούς σε νομικά πρόσωπα/ζώντες ανθρώπους. Το δικαστήριο έκρινε ότι τα ποτάμια έχουν υπόσταση τόσο πνευματική όσο και σωματική που στηρίζουν και βοηθούν τη ζωή, τους φυσικούς πόρους, την υγεία και την ευημερία όλης της Κοινότητας. Το δικαστήριο αποφάσισε σύμφωνα με τα άρθρα 48Α και 51Α του Συντάγματος της Ινδίας τα οποία προβλέπουν πως το κράτος προσπαθεί για την προστασία και την βελτίωση του περιβάλλοντος, για την διαφύλαξη των δασών και της άγριας ζωής. Επίσης, οι πολίτες της Ινδίας θα πρέπει να βελτιώνουν και να προστατεύουν τα δάση, τις λίμνες ,τα ποτάμια αλλά και να έχουν συμπόνια για την έμβια ζωή.

Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Υπουργός Εσωτερικών του Ουταρακάντ έγιναν κηδεμόνες των ποταμών Γιαμούνα και Γάγγη και των παραποτάμων τους ώστε να τους προστατέψουν, να διασφαλίσουν και να διατηρήσουν την υγεία και την ευεξία αυτών.

Εικοσιπέντε παιδία από τις Φιλιππίνες άσκησαν προσφυγή στο ανώτατο δικαστήριο της χώρας διεκδικώντας, παρά τις διεθνείς δεσμεύσεις της Κολομβίας, τη μείωση της καταστροφής του Αμαζονίου που αυξήθηκε κατά 44% μεταξύ 2015 και 2016 και είχε σαν αποτέλεσμα να προσβάλλονται τα διαγενεακά δικαιώματα τους σε ένα υγιής περιβάλλον, στην ζωή, στην υγεία, στο νερό και στα τρόφιμα. Έγινε δεκτή από το δικαστήριο η προσφυγή αυτή από το Δικαστήριο, το οποίο διέταξε τους υπουργούς εντός τεσσάρων μηνών να παρουσιάσουν ένα σχέδιο δράσης για την μείωση της καταστροφής στην περιοχή του Αμαζονίου, που αποτελεί την κύρια αιτία εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και έχει σαν αποτέλεσμα την αλλαγή του κλίματος. Το Δικαστήριο αναγνωρίζοντας τον Αμαζόνιο ως υποκείμενο δικαίου, όπως έχει ήδη συμβεί με το Συνταγματικό Δικαστήριο στην υπόθεση του ποταμού Άτρατο το 2016, έτσι

---

[38]. Μπουκουβάλα. Κλιματική αλλαγή, δικαιώματα του ανθρώπου πριν και μετά τη Συμφωνία των Παρισίων. Συνέδριο για την Επίδραση της Κλιματικής Αλλαγής στα Δικαιώματα του ανθρώπου. ΚλιματικήΑλλαγή:Επιστημονικές και Νομικοπολιτικές Όψεις. Ένωση Διοικητικών Δικαστών και το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών. Αθήνα, 8-9 Απριλίου 2016. σελ. 7.

διέταξε την Προεδρία και τους αρμόδιους Υπουργούς να θεσπίσουν ένα Διαγενεακό Σύμφωνο για την ζωή του Αμαζονίου της Κολομβίας, με την συμμετοχή Κοινοτήτων, ερευνητών και επιστημονικών οργανώσεων. Εκτός από την αναγνώριση του ποταμού, το Δικαστήριο επέβαλλε κοινή συλλογική δράση για προστασία του στοιχείου που διέταξε ότι πρέπει να προστατεύεται από όλους.

Πρόσφατα απασχόλησε τις Ηνωμένες Πολιτείες το θέμα της κλιματικής αλλαγής, με την υπόθεση Julianav. UnitedStates, όπου μια ομάδα παιδιών προσέφυγαν στο Δικαστήριο το 2015 επικαλούμενα τη διαγενεακή ισότητα και προέβαλαν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες προκαλούν βλάβη παραλείποντας να δράσουν για την αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής. Το Δικαστήριο του Όρεγκοντο 2016,αναγνώρισε ότι οι ενάγοντες είχαν έννομο συμφέρον να ασκήσουν αγωγή κατά της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, επικαλούμενοι μάλιστα την απόφαση κατά Ολλανδίας του 2015.

Στην υπόθεση Urgenda[39]κατά Ολλανδίας, το Δικαστήριο της Χάγης αναγνώρισε ότι το Ίδρυμα Urgendaνομιμοποιείται ως εκπρόσωπος των 885 Ολλανδών πολιτών να εναντιωθεί απέναντι στην παράληψη της Ολλανδικής κυβέρνησης και να συμμορφωθεί με τις ρυθμίσεις της διεθνούς συμφωνίας COP21 ώστε να περιορίσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Το Ολλανδικό κράτος έκανε έφεση η οποία απορρίφτηκε από το Εφετείο της Χάγης, το οποίο βασισμένο στο ενωσιακό δίκαιο και στη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα επέβαλε στο Ολλανδικό κράτος, τον Οκτώβριο του 2018, μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 25% έως το 2020 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, αντί για 20% που είχε προβλεφθεί. Πρόκειται για μια εμβληματική απόφαση διότι επιβάλλει συγκεκριμένες ενέργειες σε ένα Κράτος.

Το Ολλανδικό Κράτος άσκησε αίτηση αναιρέσεως στο Ανώτατο Δικαστήριο που δικάσθηκε στις 24 Μαΐου.

Μια επίσης πρωτοποριακή απόφαση, σε δικαστήριο της Αυστραλίας τον Φεβρουάριο του 2019, που απαγόρευσε τη λειτουργία ενός ανθρακωρυχείου κοντά στην πόλη Gloucesterστην Νέα Νότια Ουαλία, η κατασκευή και λειτουργία του ορυχείου αλλά και η μεταφορά, και καύση του άνθρακα από το ορυχείο θα οδηγούσε στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου που συμβάλλουν στην αλλαγή του κλίματος

Υπάρχουν αντίστοιχες εκκρεμείς υποθέσεις σε όλο τον κόσμο. Στη Γαλλία, τέσσερις ΜΚΟ μάζεψαν δύο εκατομμύρια υπογραφές και προσέφυγαν τον Μάρτιο του 2019 στο Πρωτοδικείο του Παρισιού εναντίον του Γαλλικού Κράτους που παρέλειψε τις δράσεις του κατά της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Έτσι οι ΜΚΟ στράφηκαν κατά του κράτους ώστε να το αναγκάσουν να το κράτος να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις του και να προστατεύσει τα εδάφη, τη ζωή και τα δικαιώματα των προσφευγόντων που ζήτησαν από το δικαστήριο να εξακριβώσει τις παραλείψεις του Κράτους στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και να διατάξει τον Πρωθυπουργό καθώς και τους αρμόδιους Υπουργούς να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες καθώς και να αποζημιωθούν για τα ηθικές και περιβαλλοντικές βλάβες που έχουν υποστεί.

---

[39]0Εισήγηση στο συνέδριο ''Κλιματική Αλλαγή''. Επιστημονικές και νομικοπολιτικές όψεις, 17.11.2017.Απόφαση "Urgenta": Μια νέα προοπτική για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; επιστημονικό περιοδικό «Περιβάλλον & Δίκαιο», τ.2.17, σελ. 1, 2

Έντεκα οικογένειες από την Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Πορτογαλία, τα νησιά Φίτζι και την Κένυα εναντιώθηκαν, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά της νομοθεσίας της ΕΕ η οποία επιτρέπει υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 και έχει σαν αποτέλεσμα να μην προστατεύονται από την κλιματική αλλαγή. Στη συνέχεια η αίτηση κυρώσεως απορρίφτηκε από το Γενικό Δικαστήριο που έκρινε ως ασκηθείσα άνευ εννόμου συμφέροντος και στη πορεία η αιτούντες άσκησαν έφεση ενώπιον του ΔΕΕ.

Στα ελληνικά Δικαστήρια δεν έχουν έρθει αρκετές υποθέσεις που να αφορούν άμεσα την κλιματική αλλαγή. Όμως η νομολογία του Συμβουλίου της Επικράτειας σε σειρά υποθέσεων έχει αντιμετωπίσει υποθέσεις που σχετίζονται με την θεματική αυτή. Η προστασία των οικοσυστημάτων και ιδιαίτερα των δασικών και υδάτινων, η περιβαλλοντική πληροφόρηση, η αυθαίρετη δόμηση, η κατανομή των ρύπων και τα περιβαλλοντικά ζητήματα για μορφές ενέργειας.

Η περίπτωση του Ασωπού ποταμού που απασχόλησε το Δικαστήριο, συγκεκριμένα, κλήθηκε η Διοίκηση χωρίς καμία καθυστέρηση να διακόψει τη λειτουργία σε μονάδες που δεν χρησιμοποιούσαν σύστημα επεξεργασίας αποβλήτων ή λειτουργούσαν με την παράβαση των σχετικών περιβαλλοντικών όρων επεξεργασίας αποβλήτων. Να επιλύσει το πρόβλημα επεξεργασίας αποβλήτων είτε επιτευχτεί με την κατασκευή κεντρικής μονάδας είτε με κάποιο αντίστοιχο έργο που θα επιλεχθεί βάσει σχετικών μελετών. Να λάβει τα μέτρα αποκατάστασης για το οικοσύστημα καθώς και το διάταγμα του άρθρου 23 ν. 1650/1986.

Αυτά τα μέτρα πάρθηκαν από μελέτες που το ίδιο κράτος ζήτησε να εκπονηθούν από το ΕΜΠ και το ΤΕΕ και υποβλήθηκαν από τους αιτούντες στη Διοίκηση με αίτηση τους.

Το ελληνικό εθνικό νομικό σύστημα, όπως αυτό συμπληρώνεται από το ενωσιακό δίκαιο και τις διεθνείς δεσμεύσεις, είναι ικανό και διαθέτει τις κατάλληλες δικονομικές και ουσιαστικές ρυθμίσεις ώστε να δικάσει και να κρίνει στην ουσία της μια υπόθεση που αφορά την κλιματική αλλαγή.

Το έννομο συμφέρον που αναγνωρίζεται από την νομολογία του Συμβουλίου της Επικράτειας, στα φυσικά και νομικά πρόσωπα αλλά και στις ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα, ώστε να ασκήσουν αίτηση ακυρώσεως κατά πράξεων ή παραλείψεων της Διοικήσεως σε θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος συνδυαστικά με την κατοχύρωση των δικαιωμάτων πρόσβασης στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικές υποθέσεις από την Συνθήκη του Άαρχους, με τη νομολογιακή έρευνα της έκτασης και της εντάσεως του ακυρωτικού δικαστικού ελέγχου καθώς και το δικαίωμα άσκησης αγωγής αποζημιώσεων για ηθική και υλική βλάβη. Όπως αναφέρθηκαν αναλυτικά μερικές αρχές και παραπάνω

Είναι κανόνες αυξημένης τυπικής ισχύος τα εξής :[40]

1. Αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.
2. Αρχή της προφύλαξης.
3. Αρχή της πρόληψης.
4. Αρχή της επανόρθωσης των προσβολών του περιβάλλοντος.

[40]Νικολόπουλος, Τ. (2003). Οι Αρχές του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος. Νόμος + Φύση. 9.04.2003. Ανακτήθηκε στις 31.05.2018 από https://nomosphysis.org.gr/7034/oi-arxes-tou-koinotikou-dikaiou-periballontos-noembrios-2000

5. Αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει.

6. Αρχή της συμμετοχής και της πληροφόρησης των πολιτών για περιβαλλοντολογικά ζητήματα.

7. Αρχή της φέρουσας ικανότητας.

8. Αρχή της υποχρεωτικής αποκατάστασης των διαταραχθέντων οικοσυστημάτων.

9. Αρχή της βιοποικιλότητας.

10. Αρχή της προστασίας της πολιτικής κληρονομιάς.

11. Αρχή της προστασίας της κοινής φυσικής κληρονομιάς.

12. Αρχή της ήπιας ανάπτυξης των ευπαθών οικοσυστημάτων.

13. Αρχή της αντιστάθμισης.

14. Αρχή της αισθητικής αξίας της φύσης.

15. Αρχή της οικολογικής συνείδησης.

16. Το θεμελιώδες δικαίωμα για υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας του.

17. Το περιβαλλοντικό κεκτημένο.

18. Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

19. Το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

20. Το δικαίωμα στην υγεία.

Είναι κανόνες που διαθέτει ο έλληνας δικαστής και μπορεί να κρίνει αν μια δράση του Κράτους σε σχέση με την κλιματική αλλαγή ή την παράλειψη του να δράσει στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου και αν αυτό θίγει το περιβάλλον.

Σύμφωνα με την έρευνα του GranthamResearchInstitute στις ΗΠΑ εκδικάστηκαν περισσότερες από 1000 υποθέσεις σχετικές με την κλιματική αλλαγή και περισσότερες από 300 υποθέσεις σε άλλες χώρες.

Ο αγώνας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και κρίσης δίνεται στις αίθουσες των δικαστηρίων με την πρωτοβουλία των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών για να πιέσουν τις κυβερνήσεις των Κρατών και να αναλάβουν τα αναγκαία μέτρα.

Οι δικαστές διαθέτουν τα μέσα που τους παρέχει η έννομη τάξη, διεθνείς και εσωτερική, όμως δεν μπορεί να διατυπώσει δικές του επιστημονικές κρίσεις και εκτιμήσεις γιαυτόπρέπει να στηρίζονται σε επιστημονικές μελέτες και διατυπώσεις από ειδικούς που υπάρχουν στο φάκελο κάθε υπόθεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

Για την αξιολόγηση των επιχειρήσεων ως προς τις επιδόσεις τους στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης έχουν δημιουργηθεί διάφοροι Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί και δείκτες που βοηθούν τις επιχειρήσεις, με ποιους τρόπους να είναι κοινωνικά υπεύθυνες. Αρχικά υπάρχει έννοια του Κοινωνικού Απολογισμού που μια επιχείρηση ή οργανισμός καλείται να δημοσιεύει κάθε χρόνο και ο οποίος αναφέρεται στις ενέργειες της επιχείρησης στον τομέα της ΕΚΕ.

GRI (GlobalReportingInitiative). Η Διεθνής Οργάνωση GRI έχει σαν σκοπό να μεταδώσει τις αρχέςτουΠλαισίουτουΚοινωνικούΑπολογισμού, πουπεριλαμβάνει οικονομικές, περιβαλλοντολογικέςκαικοινωνικέςεπιδόσεις της επιχείρησης.

BITC (Business in the Community). Το BITC, υπό την προεδρία του Πρίγκιπα της Ουαλίας αποτελεί έναν από τους κορυφαίους Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ΕΚΕ και υποστηρίζει εδώ και 25 χρόνια κορυφαίους οργανισμούς και επιχειρήσεις. Στοπλαίσιοαυτόέχειαναπτύξειτο CR Index.

CR Index. Το CR Index είναι ο πρώτος εθνικός δείκτης εταιρικής ευθύνης και μετρά τις επιδόσεις των επιχειρήσεων στον τομέα της Εταιρικής Ευθύνης καθώς, και τις επιδράσεις τους στην κοινωνία, το περιβάλλον, την αγορά και τους εργαζόμενους, με βάση τα διεθνή πρότυπα και κριτήρια. Σύμφωνα με τον δείκτη υπάρχουν τέσσερα επίπεδα διάκρισης των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων ενός οργανισμού : Platinum, Gold, Silver, Bronze.

CRI (CorporateResponsibilityInstitute). Το CRI είναι μία αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία που έχει αναλάβει την αποκλειστική εκπροσώπηση του CR Index στην Ελλάδα σε συνεργασία με το BITC. Στόχος του είναι να παρέχει στις Ελληνικές Επιχειρήσεις και Οργανισμούς το πιο αναγνωρισμένο εργαλείο αξιολόγησης και σημείο αναφοράς για την αναγνώριση των επιδόσεων τους σε θέματα ΕΚΕ με βάση τα διεθνή κριτήρια.

GPTW (GreatPlaceToWork). Το GPTW είναι ένας πιο εξειδικευμένος δείκτης που αξιολογεί το εργασιακό περιβάλλον της επιχείρησης. Το GPTW εκπροσωπείται από το GreatPlaceToWorkInstitute, μια εταιρεία παροχής διοικητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών και ερευνών που βοηθά επιχειρήσεις από όλους τους κλάδους να επιτύχουν βελτιώσεις διαρκείας στις εργασιακές τους σχέσεις.

Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 2000 από μια ομάδα 3 επιχειρηματικών φορέων και 13 εταιρειών. Στόχος του είναι η διάδοση της ευρύτερης έννοιας και των καλών πρακτικών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στην ελληνική επιχειρηματική κοινότητα.

3.1 Στατιστικά δεδομένα για τα «αέρια του θερμοκηπίου»

Η αλόγιστη και ανεξέλεγκτη ανθρώπινη δραστηριότητα έχει οδηγήσει σε υπερβολικά μεγάλες ποσότητες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου[41]. Τέτοιου είδους αέρια είναι :

[41]http://nomosphysis.org.gr/8353/ananeosimes-piges-energeias-i-enallaktiki-texnologia-gia-ena-aeiforo-mellon-noembrios-2004

i. Η καύση άνθρακα, φυσικού αερίου και πετρελαίου για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται στην βιομηχανία, στις μεταφορές και στα νοικοκυριά παράγει διοξείδιο του άνθρακα.

ii. Η γεωργία από την οποία παράγεται μεθάνιο.

iii. Η καταστροφή και αποψίλωση των δασών οδηγεί στη μείωση του διοξειδίου του άνθρακα.

iv. Η υγειονομική ταφή των απορριμμάτων εκπέμπει μεθάνιο.

v. Η χρήση βιομηχανικών φθοριούχων αεριών.

Πιο αναλυτικά, η συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα και του μεθανίου υπερβαίνει κατά πολύ τα φυσικά όρια διακύμανσης των τελευταίων 650.000 ετών, όπως προκύπτουν από πυρήνες πάγου. Μάλιστα ο ρυθμός αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα είναι ο μεγαλύτερος ετήσιος ρυθμός αύξησης την τελευταία δεκαετία. Ακόμη, η συγκέντρωση του υποξειδίου του αζώτου στην ατμόσφαιρα είναι σημαντικά αυξημένη από την προ-βιομηχανική συγκέντρωση, πράγμα που οφείλεται στην γεωργία και την κτηνοτροφία. Ας μην λησμονούμε και το γεγονός ότι ο ρυθμός αύξησης του υποξειδίου του αζώτου είναι σταθερά αυξητικός από το 1980 και μετά.

Όπως γίνεται αντιληπτό, λόγω των ανησυχητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, καθίσταται αναγκαία η αξιολόγηση του φαινομένου του θερμοκηπίου από ειδικές διεθνείς επιστημονικές ομάδες. Κυρίαρχη είναι η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPPC) κάτω από την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών. Στην 5η έκθεση αξιολόγησης της εν λόγω Επιτροπής για την περίοδο 1850-2011 προκύπτουν τα εξής σοβαρά στοιχεία:

Η παγκόσμια μέση θερμοκρασία του εδάφους και των θαλασσών έχει αυξηθεί από -0,7 βαθμούς κελσίου το 1850 σε -0,2 το 1950 για να φτάσει στους 0,3 βαθμούς το 2000.

Το επίπεδο της στάθμης της θάλασσας έχει αυξηθεί δραματικά τον τελευταίο αιώνα. Συγκεκριμένα, ενώ το 1900 βρισκόταν σε επίπεδα της τάξης του -0,15 φτάσαμε στο 1990 να αυξάνεται επικίνδυνα και το 2000 να βρίσκεται στο 0,05 m πάνω. Μάλιστα αξίζει να σημειωθεί ότι μέσα σε μια δεκαετία η αύξηση του δείκτη είναι ίση με την αύξηση που σημειώθηκε σε πενήντα χρόνια (1900-1950).

Επιστρέφοντας στα προαναφερθέντα αέρια του θερμοκηπίου, τα επίπεδα του διοξειδίου του άνθρακα αυξήθηκαν μέσα σε μια πεντηκονταετία από τα 280ppm το 1850 στα 300ppm το 1990, για να φτάσουμε στο 2000 στα 380ppm. Αντίστοιχα, το μεθάνιο, που βρισκόταν στα επίπεδα του 280ppb το 1850, έφτασε το 300ppb το 1900 για να καταλήξει στα 350ppb το 2000. Τέλος, το υποξείδιο του αζώτου ενώ το 1850 ήταν στα επίπεδα των 280ppb περίπου , έφτασε το 1950 στα 300ppb και το 2000 στα 320 ppb[42].

[42]http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:l28012

Οι παγκόσμιες ανθρωπογενείς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην προ-βιομηχανική περίοδο ήταν σχεδόν μηδαμινά. Αντίθετα στα τελευταία 80 χρόνια οι εκπομπές του έχουν αυξηθεί δυσθεώρητα. Συγκεκριμένα, το 1870 οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα βρισκόταν στο 3 με 4 GtCO2 ενώ το 1950 φτάσαμε στο 10 GtCO2 για να καταλήξουμε στο 2000 με 35 GtCO2.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εκρηκτική αύξηση ετήσιων εκπομπών «αερίων του θερμοκηπίου» σημειώνεται μεταξύ 1970 και 2010. Μάλιστα την τελευταία δεκαετία (2000-2010) και παρά την ενεργοποίηση πολιτικών μέσων για τον περιορισμό τους, παρουσιάζεται η μεγαλύτερη αύξηση. Πιο αναλυτικά, το 1970 το διοξείδιο του άνθρακα που παρήγαγε η ανθρώπινη δραστηριότητα βρισκόταν στο 73% των συνολικών εκπομπών, ενώ το 1990 έφτασε στο 75% και το 2010 στο 76%. Αντίστοιχα, τα επίπεδα του μεθανίου τις ίδιες χρονιές ήταν 19%, 18% και 16%. Το υποξείδιο του αζώτου, τώρα, το 1970 ήταν στο 7,9%, το 1990 στο 7,4% και το 2010 στο 6,2%. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η αύξηση αυτή σχετίζεται και με τα επίπεδα βιομηχανοποίησης της παραγωγής και την οικονομική ανάπτυξη.

3.2 Η θέση της Ε.Ε. για το περιβάλλον

Εδώ και δεκαετίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει ένα από τα υψηλότερα περιβαλλοντικά πρότυπα, καταδεικνύοντας τη σημασία που δίνει η Ε.Ε. στην προστασία του περιβάλλοντος. Για την ίδια, η προστασία του περιβάλλοντος έχει μεγάλη σημασία για την υγεία, την οικονομία και την ανάπτυξη της Ένωσης. Συγκεκριμένα, στόχος της είναι η προστασία των φυσικών οικότοπων, της διατήρησης του αέρα και του νερού σε καθαρά επίπεδα και η ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Η Ε.Ε. έχει εφαρμόσει εδώ και πολλά χρόνια τη σύμβαση της Βόννης. Αναλυτικότερα, ως Ε.Ο.Κ. τότε, το 1979 υπέγραψε τη σύμβαση αυτή η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 1 Νοεμβρίου 1983. Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι το 1998 η Ε.Ε. υπέγραψε την τροποποίηση άρθρων της σύμβασης της Βόννης, ενώ το 2005 για τη διατήρηση των αποδημητικών υδρόβιων πτηνών στην Αφρική και την Ευρασία[43], δείγματα της περιβαλλοντικής συνείδησης της Ένωσης, όχι μόνο για τα στενά της γεωγραφικά σύνορα άλλα και τις γειτονικές ηπείρους.

Επιστρέφοντας στη σύμβαση της Βόννης, αυτή στοχεύει στη διατήρηση των αποδημητικών ειδών άγριας πανίδας σε παγκόσμιο επίπεδο. Συγκεκριμένα,

i. προωθεί την έρευνα και τη συνεργασία των μερών για την προστασία και διατήρηση των ειδών αυτών και

[43]Mayer B. (2017),Climate change reparations and the law and practice of state responsibility, Asian Journal of International Law,pp 185-216

ii. προστασία των οικότοπων που ζουν αυτά τα είδη.

Φυσικά, υποχρέωσή τους είναι, ακόμη, η πρόληψη επαύξησης των απειλών εναντίον αυτών των οικοτόπων.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΕΡΑ ΣΕ ΚΑΘΑΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ

Για την Ε.Ε. η ποιότητα του αέρα κατέχει σημαντικό ρόλο στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και κατ΄επέκταση της εργασίας αλλά και του περιβάλλοντος. Γι΄ αυτό, με την οδηγία 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ,της 21ης Μαΐου 2008

1. προβλέπει και καθορίζει στόχους για την ποιότητα του αέρα και τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας και της ποιότητας του περιβάλλοντος ως το 2020.
2. Με την παρούσα οδηγία καθορίζει τις οριακές τιμές για τους ρύπους και συγκεκριμένα για το διοξείδιο του θείου, το διοξείδιο του αζώτου, τον μόλυβδο, το βενζόλιο και το μονοξείδιο του άνθρακα.
3. Ακόμη, προβλέπει μέτρα για την περίπτωση που τα επίπεδα ρύπανσης σε μια συγκεκριμένη περιοχή υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα όρια, με δυνατότητα βραχυπρόθεσμης δράσης στην περίπτωση κινδύνου για την περιοχή.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Ε.Ε. σημειώνονται 390,000 θάνατοι από τον μολυσμένο αέρα, περισσότεροι και από αυτούς που χάνουν τη ζωή τους σε τροχαία ατυχήματα, ενώ η συχνότητα εμφάνισης άσθματος αυξάνεται συνεχώς. Δείγμα της ευαισθησίας της Ένωσης για την ποιότητα του αέρα είναι τα συνεχή forum που διοργανώνει κάθε χρόνο, από το 2017 έως και το 2020.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΕ ΚΑΘΑΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ

Σημαντικότερη δράση της Ε.Ε. για την προστασία του νερού είναι η σύμβαση της Βαρκελώνης. Η σύμβαση αυτή υπογράφτηκε το 1975, ενώ τέθηκε σε ισχύ στις 15 Απριλίου 1978. Συμμετείχαν 21 χώρες που βρέχονται από τη Μεσόγειο και συγκεκριμένα από την Ε.Ε. η Κροατία, η Κύπρος, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Μάλτα, η Σλοβενία και η Ισπανία και η Ε.Ε.[44]. Ως στόχους έθεσε:

1. Την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών για την πρόληψη, τη μείωση και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξάλειψη της ρύπανσης
2. Την εκτίμηση και τον έλεγχο της ρύπανσης
3. Τη συνεχή διαχείριση των φυσικών θαλάσσιων και παράκτιων πόρων
4. Τη διασύνδεση του περιβάλλοντος με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

[44]https://greenagenda.gr/%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%AD%CF%84%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%BD%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%88%CE%B7-%CF%84/

5. Την προστασία της φυσικής αλλά και της πολιτιστικής κληρονομιάς
6. Την αλληλεγγύη μεταξύ των μεσογειακών χωρών και
7. Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτήν την περιοχή.

ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Οι βασικές αρχές διαχείρισης των αποβλήτων, οι οποίες απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και καθορίζουν τις επιλογές των κρατών-μελών για τη διαχείριση των αποβλήτων, είναι οι ακόλουθες:

1. Αρχή της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος κατά τη διαχείριση των αποβλήτων
2. Αρχή της ιεράρχησης:
3. Προτεραιότητα έχει η πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων
4. Ακολουθεί η επαναχρησιμοποίηση με ανακύκλωση και ανάκτηση
5. Η λιγότερο επιθυμητή μέθοδος είναι η Υγειονομική Ταφή
6. Αρχή της εγγύτητας:
7. Η διάθεση των αποβλήτων να γίνεται το δυνατόν εγγύτερα στην πηγή παραγωγής τους
8. Να μειώνεται κατά, το δυνατόν, η μεταφορά αποβλήτων.
9. Αρχή της διάθεσης αποβλήτων στο κράτος που τα παράγει και πάντως όχι εκτός της Ε. Ένωσης. Η Αρχή αυτή συνδέεται με την Αρχή της Εγγύτητας.
10. Αρχή της ευθύνης αποκατάστασης:
11. Ο παραγωγός παραμένει υπεύθυνος μέχρι την τελική αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην περιοχή διάθεσης των αποβλήτων.
12. Αρχή της πρόβλεψης του κύκλου ζωής του προϊόντος:
13. Από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού ενός προϊόντος πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων και για την ανακύκλωσή του.

Η νέα Οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98 ενοποιεί και εκσυγχρονίζει την υφιστάμενη νομοθεσία . Ειδικότερα:

- αποσαφηνίζει τους ορισμούς «απόβλητο», «ανακύκλωση», «ανάκτηση» και την αρχή «ο ρυπαίνωνπληρώνει» και καθορίζει τα κριτήρια αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων,

- εισάγει την «διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού». Σύμφωνα με την αρχή αυτή οι επιχειρήσεις που διαθέτουν προϊόντα στην αγορά, αναλαμβάνουν και την οικονομική ευθύνη για τις δραστηριότητες που αφορούν την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση ή άλλες μορφές ανάκτησης για τα απόβλητα που παράγονται από τη χρήση των προϊόντων τους. Επίσης οφείλουν να πληροφορούν το κοινό για το βαθμό στον οποίο το προϊόν μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί ή να ανακυκλωθεί.

- Τα κράτη μέλη:

- οφείλουν να ενθαρρύνουν τον σχεδιασμό των προϊόντων κατάτρόπον ώστε να μειώνονται οι αρνητικές συνέπειες τους στο περιβάλλονκαι η δημιουργία αποβλήτων κατά τη διαδικασία παραγωγής και χρήσηςτους.

- ενθαρρύνουν την ανάπτυξη, παραγωγή και εμπορία προϊόντωνπου είναι κατάλληλα για πολλαπλές χρήσεις, ανθεκτικά από τεχνική άποψηκαι, αφού καταστούν απόβλητα, κατάλληλα για ορθή και ασφαλή ανάκτηση και διάθεση συμβατή με το περιβάλλον.

- ιεραρχεί τις μεθόδους διαχείρισης αποβλήτων ως εξής : α) πρόληψη, β)προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) ανακύκλωση, δ) άλλου είδουςανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας, και ε) διάθεση

- απαιτεί από τα κράτη-μέλη: α) να επιλέγουν μεθόδους διαχείρισης που επιφέρουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα από περιβαλλοντικήςαπόψεως, όπως μεθόδους επεξεργασίας που συνοδεύονται από υψηλά ποσοστά ανάκτησης υλικών ή ενέργειας, β) να καταρτίζουν προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, τα οποία να λαμβάνουν υπόψηολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων και των υλικών.

- θέτει τους ακόλουθους συγκεκριμένους στόχους στα κράτη μέλη:

α) έως το 2020, αύξηση τουλάχιστον στο 50 % κατά βάρος, της προετοιμασίας για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση τωνυλικών αποβλήτων, όπως το χαρτί, το μέταλλο, το πλαστικό και το γυαλίαπό νοικοκυριά και ενδεχομένως άλλης προέλευσης, στο βαθμό που τα απόβλητα αυτά είναι παρόμοια με τα απόβλητα των νοικοκυριών.

β) έως το 2020 αύξηση τουλάχιστον στο 70 % κατά βάρος της προετοιμασίας για την επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτησηάλλων υλικών, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών υγειονομικής ταφήςόπου γίνεται χρήση αποβλήτων για την υποκατάσταση άλλων υλικών, μηεπικίνδυνων αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων, εξαιρουμένωντων υλικών που απαντούν στη φύση και τα οποία ορίζονται στηνκατηγορία 17 05 04 του καταλόγου αποβλήτων.

- τα κράτη μέλη οφείλουν να καταρτίσουν ένα ή περισσότερα ΣχέδιαΔιαχείρισης Αποβλήτων (ΣΔΑ) τα οποία μόνα τους ή συνδυασμένα,να καλύπτουν ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια του κράτους-μέλους.

3.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΕ[45]

Στην προστασία του περιβάλλοντος ανασταλτικός παράγοντας είναι η διαδικασία παραγωγής των προϊόντων και ηχρήση αυτών. Για τον λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή ένωση έχει ώς στόχο την βελτίωση της υποτιθέμενης εικόνας τους περιβάλλοντος και της απόδοσης των προϊόντων ώστε

[45]Papadopoulos A.M., Oxizidis S., Papathanasiou L., "Developing a new library of materials and structural elements for the simulative evaluation of buildings energy performance", Laboratory of Heat Transfer and Environmental Engineering, Department of Mechanical Engineering, Aristotle University Thessaloniki, Thessaloniki 2006

να έχουμε ως αποτέλεσμα μια μακροχρόνια βιομηχανική δραστηριότητα και ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο.

3.3.1 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ[46]

Κύκλος ζωής ενός προϊόντος ορίζεται το σύνολο των σταδίων από την προμήθεια των πρώτων υλών όπου χρειάζονται για την παραγωγή του μέχρι την τελική του διάθεση. Αυτός ο κύκλος ζωής όμως έχει αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον, έτσι καθίσταται αναγκαίο αυτές οι επιπτώσεις να μελετηθούν για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν ώστε να μπορέσει η κοινωνία να συμβαδίζει στα πλαίσια της βιώσιμης αειφόρου ανάπτυξης. Η βιώσιμη ανάπτυξη λοιπόν ορίζεται ως το είδος της ανάπτυξης που θέτει πέρας τις ανάγκες της εκάστοτε γενιάς χωρίς όμως να θέτει σε κίνδυνο τις ανάγκες των επόμενων γενεών. Οι κύριες αιτίες από την απόκλιση της εφαρμογής της βιώσιμης ανάπτυξης είναι οι επιπτώσεις του περιβάλλοντος. Τέτοιες επιπτώσεις μπορεί να είναι το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η όξινη βροχή, η τρύπα του όζοντος κτλπ.

Μελέτες του Ευρωβαρομέτρου σχετικά με τη στάση που διατηρούν οι Ευρωπαίοι στους τομείς της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής έδειξαν ότι στην πλειοψηφία τους περίπου το 83% οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που έχει ένα προϊόν παίζει σπουδαίο ρόλο στην αγορά του. Κάτι τέτοιο δείχνει και την οικονομική σημασία της παραγωγής οικολογικότερων προϊόντων.

Η ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων προωθείται από την ΕΕ και είναι μια πολιτική που έχει ώς στόχο την εξασφάλιση μιας αγοράς πιο φιλικής προς το περιβάλλον και έχει ως κεντρικό άξονα για την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων τον περιορισμό των οικολογικών επιπτώσεων του κύκλου ζωής των προϊόντων. Έτσι οι στόχοι της λοιπόν είναι οι εξής :

- Η αύξηση του ανταγωνισμού
- Η εξασφάλιση υψηλότερης ποιότητας διαβίωσης
- Η ανάπτυξη ενός μοντέλου που θα έχει ως βάση τη βιωσιμότητα.

Για να πετύχει η ΟΠΠ τους στόχους αυτούς η ΕΕ εστιάζει σε δύο κύριες δράσεις:

1. Τη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου που αφορά την περιβαλλοντική βελτίωση τους προϊόντος
2. Την αναγωγή ιδιαίτερης σημασίας στα προϊόντα τα οποία συνδράμουν στην περιβαλλοντική βελτίωση

Σήμερα η ΕΕ προωθεί:

- Την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αναλύοντας ολόκληρο τον Κύκλο Ζωής
- Την εισαγωγή περιβαλλοντικών πολιτικών μέσα από ένα ενιαίο πλαίσιο του κύκλου ζωής.
- Την άμεση επαφή και συνεργασία με άλλους εμπλεκόμενους φορείς

[46]«Ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντος»(ΟΠΠ)σελ.1 http://www.uest.gr/eupalinus/IPP_GR.pd

- Την ανάπτυξη των πράσινων αγορών με την παραγωγή προϊόντων που είναι φιλικά προς το περιβάλλον.

Η ΕΕ[47] καθιέρωσε την Πράσινη Βίβλο στις 7 Φεβρουαρίου του 2001 για την εφαρμογή της ολοκληρωμένης πολιτικής προϊόντων όπου η Πράσινη Βίβλος αποτελείται από τρία βασικά πλαίσια:

1. Όταν ένα προϊόν επιβαρύνει το περιβάλλον το οικονομικό κόστος είναι ανάλογο του περιβαλλοντικού καθώς ισχύει η αρχή ο ρυπαιναν πληρώνει. Έτσι θα πρέπει να καθορίζεται η τιμή των προϊόντων.η αρχή αυτή εφαρμόζεται με δύο τρόπους:
   - Όταν ένα προϊόν έχει καλές περιβαλλοντικές επιπτώσεις να γίνεται αυτομάτως ευνοούμενο με μειωμένη φορολογία.
   - Στην τιμή θα πρέπει να προστίθεται και η συνεχής επιβάρυνση του προϊόντος κατά τα επόμενα στάδια της ζωής του μετά την πώληση του.
2. Η προέλαση της κατανάλωσης οικολογικών προϊόντων μέσω της αύξησης στην παραγωγή τους ώστε να επιτευχθεί και η αύξηση στη ζήτηση τους. Η ζήτηση αυτή μπορεί να επιτευχθεί με την περιβαλλοντική επισήμανση των προϊόντων, την προβολή οικολογικών δημόσιων προϊόντων και την προώθηση περιβαλλοντικά ορθής συμπεριφοράς.
3. Η ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων προβάλλει τον περιβαλλοντικά καθαρότερο σχεδιασμό προϊόντων με μακροπρόθεσμο στόχο την καθιέρωση της προστασίας του περιβάλλοντος ως επιχειρησιακή αξία. Τρόπου επίτευξης αυτού είναι :
   - Ηπαραγωγή πληροφοριών για τα προϊόντα
   - Η προβολή περιβαλλοντικών παραμέτρων σε διαδικασίες τυποποίησης.
   - Η σύνταξη κατευθυντήριων γραμμών για τον οικολογικό σχεδιασμό προϊόντων
   - Η γένεση συμβουλίων για προϊόντα.

Συνοπτικά η ΟΠΠ λαμβάνει υπόψη όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των προϊόντων για να διασφαλιστεί με αυτόν τον τρόπο ότι δεν ρυπαίνει το περιβάλλον. Στόχοι της ΟΠΠ είναι η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, η γένεση περιβαλλοντικής πολιτικής, η ομαλή συνεργασία με φορείς που εμπλέκονται με όλα τα στάδια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος και η δημιουργία πράσινων αγορών.

Η ΟΠΠ περιλαμβάνει μια σειρά εργαλείων τα γνωστά IPPToolbox που είναι τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, ο οικολογικός σχεδιασμός προϊόντων και η πράσινη προμήθεια.

3.3.2 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Τα εργαλεία αυτά διαχωρίζονται σε δύο γενικές κατηγορίες:

- Εργαλεία διαχείρισης στο σύνολο μιας εταιρείας

[47]«A survey to assess environmental behaviors among smaller UK businesses»http://www.environment-agency.gov.uk/static/documents/Utility/sme_2003_uk_1409449.pdf

- Εργαλεία προώθησης φιλικότερων προς το περιβάλλον προϊόντων

Στην πρώτη κατηγορία είναι τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης όπου είναι ένα σύνολο περιβαλλοντικών κανόνων για μία επιχείρηση το οποίο όταν εφαρμόζεται οδηγεί σε πιστοποίηση. Παραδείγματα τέτοιων συστημάτων είναι το διεθνές πρότυπο ISO 14001 και το ευρωπαϊκό EMAS.

Στην δεύτερη κατηγορία έχουμε τα εργαλεία με τα οποία κατασκευάζονται και προωθούνται προϊόντα που είναι πιο φιλικά προς το περιβάλλον. Τέτοια εργαλεία είναι ο οικολογικός σχεδιασμός προϊόντων.

3.3.3 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ[48]

Αυτά τα συστήματα βρίσκονται στην πρώτη κατηγορία εργαλείων και ορίζονται ως μια ενότητα ενεργειών και κινήσεων που ωθούν μια εταιρεία στην υιοθέτηση μιας πιο περιβαλλοντικής πολιτικής. Τέτοιες ενέργειες είναι η μείωση και η σωστή χρήση των αποβλήτων, η μείωση των ρύπων στην διαδικασίας παραγωγής κτλ. Οι σκοποί αυτού του συστήματος είναι:

- Η εκτέλεση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας
- Η πρόληψη της ρύπανσης
- Η προφύλαξη τους περιβάλλοντος

Ένα τέτοιο σύστημα προσπαθούν όλο και περισσότερες εταιρείες να προσαρμόσουν στην δομή τους καθώς τα πλεονεκτήματα εφαρμογής τους είναι καθοριστικής αξίας, συγκεκριμένα:

- Η τήρηση των περιβαλλοντικών νομοθεσιών, η προστασία τους περιβάλλοντος και η προβολή της αειφόρου ανάπτυξης.
- Οι χαμηλότερες φορολογίες στην προώθηση της αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει
- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας με την προώθηση πιο οικολογικής εικόνας της επιχείρησης.

Για να δοθεί πιστοποίηση εφαρμογής ενός τέτοιου συστήματος σε μία εταιρεία πρέπει να ακολουθήσει κάποια στάδια στα οποία πραγματοποιείται έλεγχος από ειδικούς επιθεωρητές. Αυτά τα στάδια [49]είναι τα εξής:

- Καθορισμός περιβαλλοντικής πολιτικής από τη διοίκηση
- Γίνεται σχεδιασμός του πλαισίου μέσα στο οποίο θα υλοποιηθεί η περιβαλλοντική πολιτική.
- Εκτέλεση και λειτουργία τους συστήματος της περιβαλλοντικής διαχείρισης της εταιρείας.

---

[48]26 http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/about_ecolabel/facts_and_figures_en.htm
[49]Synergia Public Relations(2010) «Development of a strategy for the promotion of the European eco-label scheme in Greece»http://ec.europa.eu/e

- Διεξαγωγή ελέγχων και διορθωτικών ενεργειών για τη βελτίωση του συστήματος
- Πραγματοποίηση ανασκόπησης από τη διοίκηση της εταιρείας και αξιολόγηση του συστήματος ανα διαστήματα.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί τα κυρίαρχα πρότυπα που έχουν αναπτυχθεί όσον αφορά την περιβαλλοντική πολιτική ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης είναι το ISO 14000 και το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης EMAS

- **ISO 14000[50]**

Όπως ήδη έχει αναφερθεί στις μέρες μας το ενδιαφέρον για την προστασία και την βελτίωση του περιβάλλοντος έχει γίνει εντονότερο και όλο και περισσότερες εταιρείες προσπαθούν να ενταχθούν σε αυτή τη λογική δίνοντας μεγαλύτερη προσοχή στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους και να προστατέψουν και την ανθρώπινη υγεία. Στο πλαίσιο αυτης της λογικής για την προστασία του περιβάλλοντος και των προτύπων διασφάλισης της ποιότητας του ήρθαν να καλύψουν το κενό της μεθοδολογίας με την οποία εταιρείες θα ελέγχουν και θα καθορίζουν την παραγωγική τους δράση έχοντας υπόψη τους την αναγκαιότητα και τον περιορισμό των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκύπτουν από αυτή τους την δραστηριότητα, το Βρετανικό Ινστιτούτο Προτυποποίησης όπου δημιούργησε τον Απρίλιο του 1992 το πρώτο πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης το BS7750. ΤοBS7750 αποτέλεσε βάση για το πρότυπο ISO1400/96 και επηρέασε σημαντικά την δημιουργία του EMAS. Αργότερα το 996 σχεδιάστηκε η νέα σειρά προτύπων το ISO 14000.

Το **ISO 14000**είναι ένα σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης με σκοπό την εύρεση, τον έλεγχο και την βελτίωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελούμενο από υποδείγματα που αφορούν το περιβάλλον. Σκοπός του είναι να παρέχει μια διαχειριστική δομή ώστε να είναι σε θέση να διασφαλίζει την συνέπεια των λειτουργικών διαδικασιών και να επιτυγχάνει συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς στόχους. Η εφαρμογή αυτών των προτύπων δίνει τη δυνατότητα σε μία επιχείρηση να επηρεάσει θετικά τοσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα τις επιδράσεις των μεθόδων που ακολουθεί των υπηρεσιών της και των προϊόντων της. Από αυτά τα πιο σημαντικά είναι το ISO 14001:2004 το οποίο οριοθετεί τις προϋποθέσεις για ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και το ISO 14004:2004 που παραδίδει πληροφορίες γενικές περιβαλλοντικής διαχείρισης.

- Το ISO 14001:2004 προσφέρει τη δυνατότητα στην εταιρεία να ακολουθήσει ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο θα προαγάγει την περιβαλλοντική της στρατηγική. Έτσι αναπτύσσεται μια σχέση μεταξύ πελατών και επιχειρήσεων που βασίζεται στους κοινού κανόνες επικοινωνίας όσον αφορά το περιβάλλον και στην συνεχής βελτίωση της. Επιπλέον οι εργαζόμενοι γνωρίζουν ότι δουλεύουν σε μια εταιρεία η οποία δειχνεί υπευθυνότητα ως προς το περιβάλλον και λειτουργεί με βάση το πλαίσιο του

[50]Οργανισμός του ISOhttp://www.iso.org/iso/iso_14000_essentials

ISO14001:2004. Το καθορισμένο σύστημα χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό των εξωτερικών στόχων της εταιρείας εξασφαλίζοντας την ορθή αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών θεμάτων που αφορούν εξωτερικούς φορείς.

- Το ISO 14004:2004 προσφέρει τις κατευθυντήριες γραμμές για τα βασικά θέματα ενός Συστήματος Διαχείρισης του περιβάλλοντος, την χρήση του και τα κύρια ζητήματα που σχετίζονται με αυτό. Πιο συγκεκριμένα δίνει γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τα συστήματα αρχών και τις τεχνικές υποστήριξης προμηθεύοντας συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με την υλοποίηση συντήρηση και πρόοδο του ΣΠΔ και συντονίζοντας το με τα άλλα συστήματα διαχείρισης. Στην ουσία είναι ένα έγγραφο προσανατολισμού και ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις.

- **Τα βασικά οφέλη ενός συστήματος ISO 14001**

1. Η μείωση των περιβαλλοντικών συμβάντων επιφέρει και μείωση του ασφαλιστικού κόστους του οργανισμού
2. Η ελάττωση των προστίμων λόγω συμμόρφωσης στην νομοθεσία και τους περιβαλλοντικούς κανόνες
3. Η πτώση στην παραγωγή απορριμμάτων λόγω της εφαρμογής της περιβαλλοντικής διαχείρισης
4. Η μείωση του λειτουργικού κόστους καθώς εξοικονομούνται οι πόροι λόγω της μειωμένης κατανάλωσης
5. Η αύξηση του οικονομικού εισοδήματος λόγω της ανακύκλωσης και της πώλησης των απορριμμάτων σε εταιρείες ανακύκλωσης
6. Η παροχή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της διευκόλυνσης σε συνεργασίες με μεγάλες εταιρείες που έχουν ως βασική απαίτηση την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης
7. Γίνεται επιτρεπτή η είσοδος σε νέες αγορές καθώς επιτρέπονται οι εξαγωγές σε άλλες χώρες όπου έχουν ως σημαντικό κριτήριο συνεργασίας με άλλες εταιρείες τον σεβασμό προς το περιβάλλον
8. Παροχή κινήτρων στους εργαζόμενους και δημιουργίας αισθήματος ευαισθητοποίησης.

- **EMAS[51]**

Είναι το σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου και αποτελεί ένα εθελοντικό εργαλείο της ΕΕ που δεσμεύει τις εταιρείες και τις επιχειρήσεις να αξιολογήσουν, να διαχειριστούν και να αναβαθμίσουν τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις και προσφέρει μια συστηματική προσέγγιση στην ελάττωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων οι οποίες προκύπτουν από τις δραστηριότητες και τα προϊόντα ενός οργανισμού-επιχείρησης μειώνοντας και τις αυξημένες προσδοκίες των καταναλωτών για προϊόντα και υπηρεσίες με χαμηλό περιβαλλοντικό κόστος. Συγκεκριμένα λοιπόν σχεδιάστηκε ώστε να βοηθήσει

[51]1 http://www.minenv.gr/emas/index.html

τους οργανισμούς να αυξήσουν της ανταγωνιστικότητα τους καλυτερεύοντας τις περιβαλλοντικές επιδόσεις τους.

Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ καθώς και στις υποψήφιες χώρες και είναι διαθέσιμο για όλους τους οργανισμούς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα που έχουν ως στόχο να βελτιώσεις τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις. Επίσης βοηθάει τις εταιρείες να δείξουν σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους πελάτες ότι διαχειρίζονται και μειώνουν τις περιβαλλοντικές πτυχές τους και συνδράμει στην συμμόρφωση των οργανισμών στην περιβαλλοντική νομοθεσία και των νομοθετικών παραβάσεων και επιφέρει κέρδη με την λιγότερο δυνατή χρήση των πόρων.

Το EMAS είναι προς το παρόν το πιο αξιόπιστο και σταθερό διαχειριστικό περιβαλλοντικό σύστημα και σε σύγκριση με το ISO 140001 τοποθετεί ακόμα τέσσερις σημαντικούς πυλώνες όπως τη συνεχή περιβαλλοντική βελτίωση, την ενεργή συμμετοχή του προσωπικού, τη δημόσια πληροφόρηση και τη συμμόρφωση στην περιβαλλοντική νομοθεσία. Όμως η ΕΕ αναγνωρίζει ότι το ISO 140001ως διεθνές πρότυπο μέρος του EMAS και δίνει την δυνατότητα σε οργανισμούς που εφαρμόζουν άλλα συστήματα να στραφούν πολύ εύκολα στο EMAS.

Το σύστημα EMAS στηρίζεται στον κανονισμό 761/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και αποτελεί σημαντικό μηχανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Σε περίπτωση που ένας οργανισμός θέλει να συμμετέχει στο EMAS πρέπει να εφαρμόσει τις διαδικασίες που προβλέπονται από τον Κανονισμό και να φροντίσει να τις επαληθεύσει από διαπιστευμένο επαληθευτή περιβάλλοντος ο οποίος επικυρώνει την περιβαλλοντική δήλωση του οργανισμού. Συγκεκριμένα τα βήματα που θα πρέπει να εφαρμόσει ένας οργανισμός για να συμμετέχει στο EMAS[52] είναι:

1. Για αρχή ο οργανισμός θα πρέπει να συντάξει μια γραπτή περιβαλλοντική διακήρυξη στην οποία θα συμπεριλάβει όλους τους αντικειμενικούς στόχους και φράσεις στις επιχειρήσεις
2. Στη συνέχεια γίνεται η προετοιμασία στην χαρτογράφηση όλων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλούνται από τις δραστηριότητες τους δηλαδή για τα απόβλητα των δραστηριοτήτων του, τα απορρίμματα στα ύδατα και τους ρύπους. Η χαρτογράφηση αυτή λαμβάνει χώρα μια μόνο φορά έτσι ώστε ο οργανισμός να αντιληφθεί πλήρως και να αναλάβει τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις.
3. Κρίνοντας από την περιβαλλοντική ανάλυση, ο οργανισμός δημιουργεί το περιβαλλοντικό του πρόγραμμα μέσω στο οποίο απεικονίζει τον τρόπο που θα υλοποιηθεί η περιβαλλοντική του πολιτική που έχει ως στόχο την περιβαλλοντική βελτίωση
4. Δημιουργείται ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης στο οποίο αναφέρονται όλα τα καθημερινά περιβαλλοντικά καθήκοντα και γίνεται κατανομή των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών.

[52]http://www.minenv.gr/emas/info1.html

5. Με στόχο να ελεγχθεί η επαρκής λειτουργία του συστήματος κάθε οργανισμός με βάση τον κανονισμό του EMAS επανεξετάζει σε τακτικό χρονικό διάστημα το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης του.
6. Μετέπειτα ετησίως με σκοπό την ενημέρωση του κοινού πραγματοποιείται μια περιβαλλοντική δήλωση που αφορά την περιβαλλοντική εργασία, την πολιτική και τους στόχους του συστήματος διαχείρισης.
7. Τέλος όπως επιβάλλεται από τον κανονισμό του EMAS πραγματοποιείται ένας έλεγχος από τον διαπιστευμένο περιβαλλοντικό επιθεωρητή οπού εξετάζει και εγκρίνει τη συμμόρφωση όλων των περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων με βάση την περιβαλλοντική δήλωση που έχει κατατεθεί

Σκοπός του EMAS είναι μέσω της καθιέρωσης συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης να προωθήσει τη συνεχή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του οργανισμού και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του. Επίσης φροντίζει για την κατάλληλη ενημέρωση για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των οργανισμών, του ανοικτού διαλόγου με το κοινό και όσους ενδιαφέρονται και επιπλέον προνοεί για την εκπαίδευση και τη συμμετοχή των εργαζόμενων του οργανισμού.

3.3.4 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ[53]

Θεωρείται από τα πιο σημαντικά εργαλεία περιβαλλοντικής διαχείρισης με το οποίο πιστοποιείται ένα προϊόν ως φιλικό για το περιβάλλον καθώς τα προϊόντα αυτά διαθέτουν ειδικά λογότυπα τα οποία τα διαχωρίζουν από άλλα αντίστοιχα ανταγωνιστικά προϊόντα.

Στόχοι της οικολογικής σήμανσης:

- Η προβολή των προϊόντων με μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
- Η δημιουργία κριτηρίων για την κατασκευή προϊόντων φιλικότερων προς το περιβάλλον
- Η συνεχής ενημέρωση των καταναλωτών

Εδώ πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα προϊόντα που είναι πιο φιλικά προς το περιβάλλον δεν είναι αναγκαίο να είναι και ακριβότερα εάν υπολογιστεί το κόστος στο συνολικό κύκλο ζωής. Μάλιστα σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Περιβαλλοντικό Φορέα σχετικά με το αν είναι διατεθειμένοι οι καταναλωτές να πληρώνουν ακριβότερα για τα οικολογικά προϊόντα το 10% απάντησε «ασφαλώς ναι» και το 53% ότι είναι διατεθειμένοι να πληρώνουν παραπάνω.

Τα θετικά της οικολογικής σήμανσηςόταν εφαρμόζεται σε μια εταιρεία:

- Βελτίωση της φιλοπεριβαλλοντικής εικόνας της

[53]European Commission Environment http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/

- Ενημέρωση και επικοινωνία με τους καταναλωτές για τα περιβαλλοντικά οφέλη του κάθε προϊόντος
- Απλός τρόπος για την απόδειξη περιβαλλοντικών ισχυρισμών

Επιπλέον το Κοινοτικό Σύστημα Απονομής Οικολογικού Σήματος αποτελεί ένας θεσμό που έχει ως στόχο την προστασία του περιβάλλοντος δίνοντας ένα οικολογικό σήμα σε όλα τα προϊόντα εκτός από τα τρόφιμα, τα ποτά και τα φαρμακευτικά προϊόντα. Με βάση αυτό δηλώνεται ότι τα προϊόντα αυτά έχουν λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον σε σχέση με τα υπόλοιπα προϊόντα.

Βασίζεται στον Κοινοτικό Κανονισμό 880/92 ο οποίος αποτελεί μια εθελοντική μέθοδο κατά την οποία οι παραγωγοί είναι εκείνοι που αποφασίζουν ελεύθερα με το αν θα αποδοθεί το συγκεκριμένο σήμα ή όχι βάση κάποιων κριτηρίων τα οποία μέχρι τώρα έχουν ψηφιστεί μόνο για προϊόντα όπως πλυντήρια χαρτί υγείας και κουζίνα. Οι αιτήσεις για την απονομή του οικολογικού σήματος θα πρέπει να απευθύνονται στον αρμόδιο φορέα του κράτους-μέλους στο οποίο παράγεται και διατίθεται το προϊόν όπου αφού ελεγχθεί κοινοποιείται στην Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία στέλνει περίληψη του φακέλου σε όλους τους αρμόδιους φορείς των κρατών-μελών. Η απονομή του σήματος εάν δεν υπάρχουν αντιρρήσεις γίνεται εντός 30 ημερών. Όταν υπάρχουν καταγγελίες για λανθασμένη χρήση του Οικολογικού Σήματος γίνονται επιτόπιοι έλεγχοι και βγαίνουν αποτελέσματα από τυχόν νέες δοκιμές. Έτσι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι και γι' αυτούς τους ελέγχους. Το κάθε σήμα ισχύει για περίπου 3 χρόνια.

Σύμφωνα με μία έρευνα που έγινε το 2010 σε 20 Ελληνικές εταιρείες που παράγουν υφάσματα, χρώματα, στρώματα ύπνου και υποδήματα οι λόγοι για τους οποίους οι οικολογικές ετικέτες δεν είναι τόσο γνωστές στην Ελλάδα είναι:

- Τα περισσότερα προϊόντα που είναι διαθέσιμα στην ελληνική αγορά εισάγονται από το εξωτερικό
- Οι κατασκευαστές επειδή απευθύνονται κυρίως σε λιανέμπορους και οικογενειακές επιχειρήσεις δεν μπορούν να πιέσουν για τη χρήση των οικολογικών ετικετών.
- Τέλος οι κατασκευαστές φοβούνται πως αν τοποθετήσουν την οικολογικά σήμανση σε κάποια προϊόντα τους ότι θα υπάρξει μείωση στην πώληση των υπολοίπων προϊόντων.

3.3.5 ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Λόγω της κλιματικής αλλαγής και τις σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το περιβάλλον πρέπει να μειωθούν σε μεγάλο βαθμό οι αρνητικές επιπτώσεις σε αυτό. Ένας τρόπος είναι η εφαρμογή των πράσινων προμηθειών όπου συμβάλλουν καθοριστικά σε αυτή τη δράση κινητοποιώντας τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιήσουν τα πράσινα προϊόντα

[54]παρέχοντας τους με αυτό τον τρόπο ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει κάποια κριτήρια περιβαλλοντικά στο δημόσιο τομέα δίνοντας έτσι κίνητρο για την χρήση των πράσινων προμηθειών. Αυτά τα κριτήρια στηρίζονται κατά κύριο λόγο στον κύκλο ζωής από τις πρώτες ύλες ως και τη χρήση του προϊόντος. Όσο αφορά τον ιδιωτικό τομέα η χρήση των πράσινων προμηθειών έχει να κάνει με την περιβαλλοντική πολιτική που στηρίζεται σε Πράσινη Εφοδιαστική αλυσίδα.

Με τον όρο πράσινες προμήθειες εννοούμε την αγορά προϊόντων τα οποία έχουν τις ελάχιστες βλαβερές συνέπειες για το περιβάλλον έτσι ώστε να αυξηθεί η απόδοση των επιχειρήσεων κατά την παραγωγή των προϊόντων αυτών γίνοντας ένας μόνιμος έλεγχος στην ποιότητα των υλικών και των υπηρεσιών και στις επιπτώσεις που έχει η παραγωγή τους στο περιβάλλον.

Κάθε εταιρεία η οποία παράγει ένα προϊόν και το ανακυκλώνει μετα τη χρήση του, σύμφωνα με την οδηγία 62/1994/ΕΚ και το νόμο 2939/2001, θα πρέπει να υπάρχει η πράσινη βούλα σε όλες αυτές τις συσκευασίες. Εάν κάποιος θέλει να προμηθευτεί κάποιο προϊόν το οποίο δε διαθέτει αυτή την πράσινη βούλα θα πρέπει να συμβουλευτεί κάποιο οδηγό στον οποίο θα αναγράφονται τα περιβαλλοντικά κριτήρια του προϊόντος και αν βρεθεί κάποιο που θα πληροί αυτά τα κριτήρια να προχωρήσει στην αγορά του συγκεκριμένου προϊόντος.

Υπάρχουν οι δημόσιες πράσινες προμήθειες και οι ιδιωτικές:

1. **ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ (GPP)[55]**

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση οι πράσινες προμήθειες είναι η « προσπάθεια των δημόσιων φορέων να πετύχουν μέσω της προμήθειας αγαθών, υπηρεσιών και εργασιών, μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε όλο τον Κύκλο ζωής τους, σε σύγκριση με άλλα αγαθά, υπηρεσίες και εργασίες με την ίδια πρωταρχική λειτουργία που θα μπορούσαν να προμηθευτούν.»

Οι δημόσιοι Οργανισμοί της ΕΕ προσπαθεί να προωθήσει φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές ώστε να υπάρξει βιώσιμη κατανάλωση γι'αυτό ακριβώς το λόγο ξοδεύεται περίπου 2 τρισεκατομμύρια Ευρώ το χρόνο. Έτσι οι φορείς του δημοσίου έχουν ως στόχο εφαρμόζοντας κάποια συγκεκριμένα κριτήρια τα εξής:

- Να συμβάλλουν κι αυτοί στην κλιματική αλλαγή μειώνοντας το ενεργειακό και οικολογικό τους αποτύπωμα
- Να βοηθήσουν στη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον
- Να κάνουν καταλυτική την συνεισφορά τους στην αειφορική χρήση των φυσικών πόρων
- Να εξάγουν την καινοτομίαι και την ανταγωνιστικότητα.
- Να δουλέψουν ως παράδειγμα για τον ιδιωτικό φορέα

[54]Ινστιτούτο Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας http://www.entre.gr/neagenia/?p=12
[55]«Πράσινες Δημόσιες Προμήθειες - Βιώσιμες Δημόσιες Προμήθειες»http://www.ecorec.gr/econew/index.php?option=com_content&view=article&id=315&Itemid=13

- Να εξοικονομήσουν δημόσιους πόρους

Το Υπουργικό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2007 ενέκρινε το Εθνικό Σχέδιο δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις που καλύπτει την εκπαίδευση και την εφαρμογή.

Η εκπαίδευση έχει ως στόχο να ενημερώσει τους επιχειρηματίες, τον ιδιωτικό φορέα και την κοινωνία.

Η εφαρμογή από την άλλη έχει ως στόχο την εφαρμογή μεθόδων εξοικονόμησης ενέργειας, νερού, μείωση των αποβλήτων, στην ανακύκλωση υλικών και τη χρήση οικολογικών προϊόντων,

Ενώ στο εξωτερικό η λογική των Πράσινων Δημόσιων Προμηθειών είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη, στην Ελλάδα δυστυχώς υπάρχει ελλιπής ενημέρωση των ενδιαφερόμενων και έτσι δεν είναι ιδιαίτερα αντιληπτά τα θετικά της εφαρμογής τους.

2. ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ[56]

Ο όρος «πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα» προήλθε από το γεγονός ότι κατά το τέλος της δεκαετίας του 1980 λόγω των υπερβολικά μεγάλων κλιματικών αλλαγών και των απαιτήσεων των καταναλωτών οι επιχειρήσεις άρχισαν να στρέφονται σε φιλικότερες για το περιβάλλον διαδικασίες logistics. Με τον όρο πράσινη αλυσίδα εννοούμε την ολοκληρωμένη διαχείριση όλων των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την κίνηση των προϊόντων μέσω της αλυσίδας εφοδιασμού αλλα κάνοντας χρήση τις διαδικασίες της ανακύκλωσης, της ανακατασκευής, της επαναχρησιμοποιήσης και της επιστροφής προϊόντων.

Με αυτόν τον τρόπο οι επιχειρήσεις αυξάνουν την παραγωγικότητα τους ακολουθώντας περιβαλλοντική πολιτική και καταφέρνουν να μειώσουν σε σημαντικό βαθμό τα έξοδα παραγωγής τους, επιπλέον η εφοδιαστική αλυσίδα αποκτά βιωσιμότητα.

Όμως η εταιρεία πριν εφαρμόσει την πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα θα πρέπει να ακολουθήσει κάποια βήματα. Θα πρέπει αρχικά να αναγνωρίσει τους μεθόδους που έχουν αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον, έπειτα να εφαρμόσει νέες τεχνικές οι οποίες θα πρέπει να ελέγχονται ώστε να επηρεάζουν όσο το δυνατόν λιγότερο το περιβάλλον[57].

Τα πλεονεκτήματα από την εφαρμογή της πράσινης εφοδιαστικής αλυσίδας είναι:

- Ο ενεργειακά αποδοτικός στόλος μεταφοράς και εξοπλισμός
- Η αύξηση του δείκτη αξιοποίησης
- Η μείωση κενών επιστροφών
- Η δρομολόγηση και ο προγραμματισμός οχημάτων
- Η οικολογική οδήγηση

[56]Στυλιανή Αμέντα (2010) «Η αλυσίδα των επιστρεφόμενων ηλεκτρικών ογκωδών συσκευώ ν στην πράσινη εφοδιαστική» http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1199/1/Amenta_Styliani.pdf
[57]«What is green logistics» www.greenlogistics.org

- Η εξοικονόμηση ενέργειας στους χώρους αποθήκευσης
- Η ενεργειακή απόδοση του εξοπλισμού διαχείρισης

Τα αποτελέσματα της πράσινης εφοδιαστικής αλυσίδας είναι η δημιουργία της αντίστροφης πράσινης εφοδιαστικής αλυσίδας η οποία έχει ως στόχο την χρήση των επιστρεφόμενων προϊόντων από τους καταναλωτές χωρίς όμως να επηρεάζεται αρνητικά το περιβάλλον.

3.4Το Κοινωνικό Βαρόμετρο A.S.B.I.

Το κοινωνικό βαρόμετρο[58] αποτελεί την μεγαλύτερη διαχρονική έρευνα για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη που πραγματοποιείται στην Ελλάδα από το 2003.

Κυρίαρχος στόχος του από την πρώτη στιγμή που υλοποιήθηκε ήταν να καθιερωθεί ώς ένα διαχρονικό παρατηρητήριο τάσεων σχετικά με τις στάσεις και συμπεριφορές της κοινής γνώμης όσον αφορά στην επιρροή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αλλά και όλων τον φορέων που την υιοθετούν.

Ως στρατηγικό εργαλείο καθίσταται μοναδικό καθώς συνίσταται για την εξειδικευμένη του προσέγγιση ώς προς την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη η οποία επιτρέπει και τον συνδυασμό διαχρονικών στοιχείων ώστε οι επιχειρήσεις να μπορέσουν να διακρίνουν τις σημαντικές κοινωνικές τάσεις οι οποίες αναμφίβολα θα παίξουν καθοριστικό παράγοντα στην εικόνα τους και τη φήμη τους. Αυτό θα το πετύχουν βελτιώνοντας την πολιτική τους σύμφωνα με τα πλαίσια την Εταιρικής Κοινωνικής ευθύνης η οποία ορίζεται από 3 βασικούς άξονες διερεύνησης:

- **Η κοινωνική ενεργοποίηση: στάσεις και συμπεριφορές πολιτών**

Τη διερεύνηση των τάσεων που διαμορφώνονται και εξελίσσονται στον τομέα της ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της ελληνικής κοινωνίας στην επίλυση βασικών κοινωνικών προβλημάτων μέσω της καταγραφής των συμπεριφορών των Ελλήνων πολιτών και καταναλωτών καθώς επίσης και τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών εκείνων των πολιτών που εμφανίζονται περισσότερο κοινωνικά και περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι επομένως είναι περισσότερο πρόθυμοι να ακούσουν αλλά και να αξιολογήσουν εταιρικές και περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες.

- **Το Εταιρικό κοινωνικό έργο: στάσεις και προσδοκίες πολιτών**

Την αναζήτηση και την καταγραφή της κοινωνικής απήχησης των πρωτοβουλιών και των ενεργειών που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σ

[58]georgepapatriantafillou.wordpress, ΓιώργοςΠαπατριανταφύλλου, «ΕΤΑΙΡΙΚΗΚΟΙΝΩΝΙΚΗΕΥΘΥΝΗ. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣΤΟΙΧΕΙΑΚΑΙΑΝΑΛΥΣΗ», 2011, http://georgepapatriantafillou.wordpress.com/2011/01/06/%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-13 %CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%8D%CE%BD%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9/)

τα 3 επίπεδα της αναγνωρισιμότητας, της δημοτικότητας και της διεισδυτικότητας καθώς και την καταγραφή των προσδοκιών και των απαιτήσεων των Ελλήνων πολιτών σε μια σειρά από σημαντικά ζητήματα που αφορούν τη πολιτική της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

- **Το έργο των εθελοντικών και Μ.Κ οργανώσεων: στάσεις και απόψεις πολιτών**

Την εξέταση της κοινωνικής επιρροής και την αξιολόγηση πάλι στα τρία επίπεδα της αναγνωρισιμότητας, δημοτικότητας και διεισδυτικότητας καθώς επίσης και των εθελοντικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων από την κοινή γνώμη.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση επιτρέπει τον συνδυασμό των διαχρονικών στοιχείων του Βαρομέτρου δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μπορέσουν να βρουν τις σημαντικές κοινωνικές τάσεις οι οποίες δύναται να επηρεάσουν την εικόνα και τη φήμη τους, βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο την πολιτική τους στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αλλά και την επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους.

3.4.1 Το Κοινωνικό Βαρόμετρο στην Ελλάδα[59]

Το κοινωνικό βαρόμετρο αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες συστηματικές έρευνες για την ΕΚΕ. Κάθε χρόνο αναζητά και καταγράφει τις ελληνικές τάσεις της κοινωνίας δίνοντας με αυτόν τον τρόπο στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να μάθουν και να αφουγκραστούν τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου.

Με αυτές τις πληροφορίες οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να καθορίσουν επακριβώς τη θέση τους και να εντοπίσουν με σαφήνεια τις προτεραιότητες τους, να προβούν στην ανάληψη πρωτοβουλιών καθώς επίσης και να προχωρήσουν σε συνεργασίες με οργανώσεις έτσι ώστε να προωθήσουν προγράμματα μέσω των οποίων θα καταφέρουν να πραγματοποιήσουν μια συλλογική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Επιπλέον το Βαρόμετρο δίνει τη δυνατότητα στα στελέχη να μάθουν σε βάθος το κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και δρουν οι επιχειρήσεις τους και να επεξεργαστούν λεπτομερέστατα την πολιτικής τους για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

[59] ASBI: κοινωνικό βαρόμετρο το οποίο εξετάζει τη συμπεριφορά του κοινού απέναντι στην ΕΚΕ στην Ελλάδα, και το οποίο ισχύει στην χώρα μας από το 2003

ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη τη μελέτη που έχει υλοποιηθεί στα προηγούμενα κεφάλαια σχετικά με την κλιματική αλλαγή τα τελευταία χρόνια, με έμφαση στην εταιρική κοινωνική ευθύνη, η αλλαγή του κλίματος είναι αναμφίβολα προφανής στις μέρες μας, έχοντας συμβάλλει στην εισαγωγή νέων προκλήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο σε διάφορα επίπεδα τα οποία αφορούν την οικονομία, το πεδίο των νέων τεχνολογιών και τη σύγχρονη κοινωνία εν γένει. Η κλιματική αλλαγή, επηρεάζει εξίσου τις αναπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες, τους πλούσιους και τους φτωχούς και συνδέεται ευθέως με την υγεία του ανθρώπου και την αειφόρο βιώσιμη ανάπτυξη. Είναι πλέον φανερό ότι η κλιματική αλλαγή έχει σημαντικό κόστος στην οικονομία αλλά και στην κοινωνία γενικότερα. Την τελευταία δεκαετία έχουν ήδη να εμφανίζονται οι πρώτοι λεγόμενοι «περιβαλλοντικοί πρόσφυγες», οι οποίοι είναι άτομα που έχουν εκτοπιστεί βίαια από τους τόπους και τις εστίες τους, ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικών παραγόντων που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές. Ήδη κάθε χρόνο από το 2008, 26,4 εκατομμύρια άνθρωποι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους λόγω σοβαρών καιρικών φαινομένων όπως πλημμύρες, σεισμοί, τυφώνες και ξηρασίες (Berchinetal., 2017).

Η υπερθέρμανση του πλανήτη - ως κατεξοχήν αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας - είχε τεράστιες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο κλίμα μας. Στο εγγύς μέλλον, αναμένεται ότι περιοχές του κόσμου όπως για παράδειγμα η Λατινική Αμερική θα δουν τη διαθεσιμότητα νερού να μειώνεται, να αυξάνονται οι παράκτιες πλημμύρες στην Ευρώπη, να αυξάνεται το ποσοστό θανάτου από ασθένειες που σχετίζονται με πλημμύρες και ξηρασία κλπ. (Sussman&Freed, 2018).

Ο ρόλος της δραστηριότητας των επιχειρήσεων και οργανισμών είναι καθοριστικός στην ένταση των παραπάνω προβλημάτων κλιματικής αλλαγής. Έτσι εκτός από την περαιτέρω ανάπτυξη του σχετικού θεσμικού πλαισίου παγκοσμίως οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους με γνώμονα την αντίληψη πως η εταιρική ανάπτυξη και αριστεία θα πρέπει να συμβαδίζουν με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να διεξαγάγουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες με τρόπο που να περιορίζονται στο ελάχιστο τυχόν επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενσωματώνοντας τις Αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης στις διαδικασίες και τις αποφάσεις τους. Θα πρέπει δηλαδή να ευαισθητοποιηθούν ακόμη παραπάνω ώστε να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης με βάση τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης διατηρούμε στοχεύοντας στην συνεχή βελτίωση της περιβαλλοντικής τους απόδοσης. Πρωταρχικός τους στόχος θα πρέπει να είναι η απαρέγκλιτη δέσμευση στον σεβασμό και την τήρηση του θεσμικού πλαισίου και των απαιτήσεων που αφορούν σε περιβαλλοντικά θέματα σχετικά με τη λειτουργία τους, με βάση την αντίληψη ότι οι σημερινές γενιές οφείλουν να παραδώσουν στις επόμενες γενιές ένα βιώσιμο περιβάλλον για να ζήσουν και να δραστηριοποιηθούν.

Παρακάτω εμφανίζονται εκτενώς τα αποτελέσματα από αυτήν την έρευνα:

i. Τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής γίνονται κάθε χρόνο όλο και πιο εμφανείς. Συγκεκριμένα, τα πλημμυρικά φαινόμενα, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η διατάραξη των οικοσυστημάτων και των προστατευμένων βιότοπων απειλούν όλες τις

χώρες. Αυτή η απειλή οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση στις συνεχείς συζητήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως υποδηλώνουν και οι συμφωνίες της Βαρκελώνης και του Παρισιού. Η βιοποικιλότητα, τα δάση, η αλιεία και τα θαλάσσια οικοσυστήματα, η βιομηχανία και η ενέργεια αποτελούν ζητήματα που χρήζουν δραστηριοποίησης από όλους τους φορείς ώστε να προστατευτεί το περιβάλλον, τόσο το φυσικό όσο και το δομημένο αστικό, χωρίς να βρίσκεται ο άνθρωπος σε απειλή.

ii. Η υπογραφή εκ μέρους των κρατών- μελών των διεθνών συμφωνιών για την κλιματική αλλαγή – το Πρωτόκολλο του Κιότο το 1997 και η Συμφωνία των Παρισίων το 2015 – έχει καταστήσει τα μέλη φορείς για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και κατ΄ επέκταση για τον περιορισμό του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Οι επιστημονικές επιτροπές αξιολόγησης της τρέχουσας κατάστασης και του καθορισμού των πολιτικών που θα ακολουθηθούν για τον περιορισμό και την αντιμετώπιση του φαινομένου λειτουργούν ως αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή των συμφωνιών. Στην Ελλάδα το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει τον επιβλέποντα ρόλο μέσα από διευθύνσεις περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής.

iii. Στον ρόλο που κατέχει το κράτος στην προστασία του περιβάλλοντος και στην εφαρμογή των συμφωνιών, συμμετέχουν και οι μεγάλες βιομηχανίες της χώρας μας. Συγκεκριμένα, τόσο εταιρείες ενέργειας όσο και βιομηχανίες παραγωγής μαζικών προϊόντων έχουν ευαισθητοποιηθεί στο κομμάτι της κοινωνικής τους ευθύνης δείχνοντας τον δρόμο που οφείλουν να ακολουθήσουν όλες οι βιομηχανίες και εταιρείες, αν θέλουν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον βιώσιμο. Βιώσιμο, φυσικά όχι μόνο για την οικονομική δραστηριότητά τους αλλά και για την προστασία της υγείας των μελών της κοινωνίας, αντιλαμβανόμενοι ότι η εταιρεία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την υπεράσπιση της υγιούς διαβίωσης των ανθρώπων και της φύσης, λόγω της αλληλένδετης σχέσης των δύο. Αυτό υποδεικνύουν και οι βραβεύσεις των εταιρειών από το κράτος και τους διεθνείς οργανισμούς.

iv. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη λαμβάνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις στον χώρο των επιχειρήσεων και των οργανισμών, οι οποίες επενδύουν τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Με τον τρόπο αυτό οι εταιρίες δημιουργούν προσδοκίες στους πολίτες, δείχνουν τον καλό τους χαρακτήρα σε εργαζόμενους, πελάτες και προμηθευτές. Οι κοινωνικές εταιρικές δράσεις, όταν γίνονται με οργάνωση, μεθοδικότητα, προγραμματισμό επιφέρουν ευνοϊκά αποτελέσματα και γίνονται αποδεκτές από την κοινωνία με ικανοποίηση. Διαδραματίζουν ρόλο ουσιαστικό στην εδραίωση θετικής φήμης της επιχείρησης ή του οργανισμού, που συντελεί στην αύξηση της κερδοφορίας τους. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη θεωρείται βασικό τμήμα της σύγχρονης επικοινωνίας και του marketing. Εφόσον σχεδιαστεί και εφαρμοστεί σωστά, καταλήγει σε επιτυχία τόσο για τον οργανισμό που ανέλαβε να υπηρετήσει έναν κοινωνικό στόχο, όσο και για την ίδια την κοινωνία που αντλεί από αυτόν οφέλη. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για μια κατάσταση που και τα δύο μέρη κερδίζουν. Εφόσον οι πόροι, που θα μπορούσαν να δεσμεύονταν για εσωστρεφείς σκοπούς λ.χ. διαφημιστικούς, καταλήγουν να μετουσιώνονται σε κοινωνικά προγράμματα, δεν υπάρχει βάσιμος λόγος να

αμφισβητηθεί η αξία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Έτσι, αυξάνεται η εμπιστοσύνη της κοινωνίας στις επιχειρήσεις και στις δημόσιες οργανώσεις και καλλιεργείται σχέση συνταύτισης και συνυπηρέτησης κοινών στόχων και υπέρτερων, μη υλικών, αξιών.

v. Αρκετές επιχειρήσεις έχουν ήδη υιοθετήσει την έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Ε.Κ.Ε.) ως αναγκαίο τμήμα της επιχειρηματικής πολιτικής που ξεφεύγει από το πλαίσιο των δημοσίων σχέσεων και αποτελεί μοχλό για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους στο πλαίσιο του ευρύτερου προβληματισμού για βιώσιμη ανάπτυξη. Μία σειρά από παράγοντες καθιστούν επίκαιρη και συνεχώς αυξανόμενη τη σημασία της Ε.Κ.Ε. Στην παγκόσμια αγορά, η επιρροή και οι επιπτώσεις της επιχειρηματικής δραστηριότητας αφορούν πλέον πολύ μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων και χωρών καθώς και τομέων με αποτέλεσμα οι πραγματικές αλλά και οι ενδεχόμενες συνέπειες από αυτή να αυξάνουν σημαντικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Arnold, D.G. (2016), Corporate Responsibility, Democracy, and Climate Change. Midwest Stud Philos, 40: 252-261.

Berchin, I. I., I. B. Valduga, J. Garcia and J. B. S. O. de Andrade Guerra. 2017. Climate change and forced migrations: An effort towards recognizing climate refugees. Geoforum 84(Supplement C): 147-150.

Böhringer Christoph, The Kyoto Protocol: A Review and Perspectives, Oxford Review of Economic Policy, Volume 19, Issue 3, September 2003, Pages 451–466,

Bonyhady Tim and Christoff Peter.Climate Law. Annandale, New South Wales: The Federation Press, December 2007, 320 pp.

Budolfson Mark, Francis Dennig, Marc Fleurbaey, Noah Scovronick, Asher Siebert, Dean Spears & Fabian Wagner (2019) Optimal Climate Policy and the Future of World Economic Development. The World Bank Economic Review 33.

Degenstein, D. & Vargas, F. (2011), ”Major influence of tropical volcanic eruptions on the stratospheric aerosol layer during the last decade” Geophysical Research Letter 38, L12807

Donaldson T., Preston L.E., 2016, The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications, Academy of Management Review, 20(1), 65-91.

Erev Stephanie. Feeling the Vibrations: On the Micropolitics of Climate Change. Political Theory 47 (6):836-863, 2019

Farber, Daniel A., and MarjanPeeters, eds. Climate Change Law. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2016.

Grasso M., 2017, A normative ethical framework in climate change, Climatic Change, 81, 223–246.

Gunningham Neil and Sinclair Darren, ‘New Generation Environmental Policy: Environmental Management Systems and Regulatory Reform’ (2014) 22 Melbourne University Law Review 592, 607

Hayward Clare &Roser Dominic (eds.), A Climate of Disorder: What to Do About the Obstacles to Effective Climate Politics.AaronMaltais – 2016 - Climate Justice in a Non-Ideal World. Oxford, UK: Oxford University Press. pp. 43-63.

Hossain, D. M. and Chowdhury M. J. A. (2012), Climate Change and Corporate Environmental Responsibility, Middle East Journal of Business, Vol. 7, No. 2, pp. 4-13.

Maslin, Mark. Climate Change: A Very Short Introduction. 3d ed. UK: Oxford University Press, 2014.

Morrow David (2020) A Mission-Driven Research Program on Solar Geoengineering Could Promote Justice and Legitimacy. 2020 - Critical Review of International Social and Political Philosophy 23 (5):618-640.

Page E., 2017, Equity and the Kyoto Protocol, Politics, 27 (1), 8–15.

Prinzing Michael. Going Green is Good for You: Why We Need to Change the Way We Think About Pro-Environmental Behavior. Ethics, Policy and Environment, 2019

Roeser Sabine, Behnam Taebi&NeelkeDoorn (2018) - Geoengineering the Climate and Ethical Challenges: What We Can Learn From Moral Emotions and Art. Critical Review of International Social and Political Philosophy 23 (5):641-658.

Rothman, D.S.; van Bers, C. &Bakkes J. (2017) ”How to make global assessments more effective: lessons from the assessment community.” Current Opinion in Environmental Sustainability 1(2): 214–218.

Scott P. Sheeran, Reconceptualizing States of Emergency Under International Human Rights Law: Theory, Legal Doctrine, and Politics, 34 MICH. J. INT’L L., 2014

Scovronick Noah, Mark Budolfson, Francis Dennig, Frank Errickson, Marc Fleurbaey, Wei Peng, Robert H. Socolow, Dean Spears & Fabian Wagner (2019) The Impact of Human Health Co-Benefits on Evaluations of Global Climate Policy .Nature Communications 2095 (19).

Sussman, F.G. and Freed, J. R. (2018), Adapting to Climate Change: A Business Approach, Pew Center on Global Climate Change, USA.

Svante Arrhenius, ‘On the Influence of Carbonic Acid in the Air upon the Temperature of the Ground’ (1896) 5th ser 41 London, Edinburgh, and Dublin Philosophical Magazine and Journal of Science 422

Swanson, K.L. &Tsonis, A.A (2009), ”Has the climate shifted?” Geophysical Research Letters, 36, L06711

Victor David G. (2011), Global Warming Gridlock – Creating More Effective Strategies for Protecting the Planet. Cambridge University Press.

Wold, Chris, David Hunter, and Melissa Powers.Climate Change and the Law. Newark, NJ: LexisNexis Matthew Bender, 2012.

Wolff Jonathan (2017)Fighting Risk with Risk: Solar Radiation Management, Regulatory Drift, and Minimal Justice. Critical Review of International Social and Political Philosophy 23 (5):564-583.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A4314888

https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/03.html

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum%3A200201_1

Κεφαλαιο 2

http://ris3.crete.gov.gr/wp-content/uploads/2019/05/Joint-thematic-CSR-study_gr.pdf

https://csrindex.gr/

https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/238290/etairiki-koinoniki-eythyni-otan-oi-epixeiriseis-epistrefoyn-to-kalo-stin-koinonia

https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/238290/etairiki-koinoniki-eythyni-otan-oi-epixeiriseis-epistrefoyn-to-kalo-stin-koinonia

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52002DC0347
https://csrindex.gr/

https://csrindex.gr/

https://csrindex.gr/

https://csrindex.gr/

https://csrindex.gr/

https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/238290/etairiki-koinoniki-eythyni-otan-oi-epixeiriseis-epistrefoyn-to-kalo-stin-koinonia

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52002DC0347

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52002DC0347

https://nomosphysis.org.gr/11096/euthuni-mias-sugxronis-europaikis-koinonias-apenanti-stin-klimatiki-allagi-oktobrios-2007

https://csrindex.gr/

https://nomosphysis.org.gr/11096/euthuni-mias-sugxronis-europaikis-koinonias-apenanti-stin-klimatiki-allagi-oktobrios-
https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523521510.pdf

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523521510.pdf

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523521510.pdf

https://www.capital.gr/oikonomia/3473063/se-dimosia-diabouleusi-to-neo-ethniko-sxedio-diaxeirisis-apobliton

https://www.capital.gr/oikonomia/3473063/se-dimosia-diabouleusi-to-neo-ethniko-sxedio-diaxeirisis-apobliton

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1523521510.pdf

https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/238290/etairiki-koinoniki-eythyni-otan-oi-epixeiriseis-epistrefoyn-to-kalo-stin-koinonia

https://www.kathimerini.gr/economy/local/1044903/klimatiki-allagi-oikonomia-kai-epicheiriseis/

https://www.kathimerini.gr/economy/local/1044903/klimatiki-allagi-oikonomia-kai-epicheiriseis/

https://nomosphysis.org.gr/11096/euthuni-mias-sugxronis-europaikis-koinonias-apenanti-stin-klimatiki-allagi-oktobrios-2007/

https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/environment.html?locale=el&root_default=SUM_1_CODED%3D20

https://nomosphysis.org.gr/19843/i-klimatiki-krisi-kai-o-rolos-toy-dikasti/#_ftnref6

https://ec.europa.eu/clima/change/causes_el